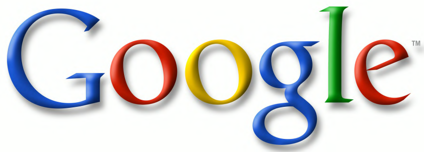

Google

ttar büse. Mogur og bogur sönar vijns sijst er best ad
nyt/ andir lande ödar myns agiaft mote brag. Hirde fi
ridan brudir brag brätt og hette flytta/ ude dyrdar son
sag sögt og reitt af mytte.

Fimta Skotsba

Nu ec ey e veislu vidris blandz virdum bioda nu t
sams/ þ mier ei horpin gärs ä braut forna dröp
ur fögru laut. Yma tijndust gödu laun/ ei mier opt ad
slijku raun/ röfar flod ö regnis vijn rom er allra ȝu t
mīn. Daup þo lygge dreg ä fall/ ö dreipdust lijtt v so
nar fall/ dor ë pad e þ blyda fiod burgis lijd e Ingis
fliod. Kerling mig ȝ kotinu ei bugdin mytiar myshop
fiar/ su mä eignast sön tal/ fyta ei ei ä betra val. Mig
og so voda mijongs fiel matra fag frijnga bil/ af gö
mlum dögum gullas nä gott og lett ad legia mä. Ha
ld ätte ȝlla þ onguñ v fun digg me t pög ä lit eñ po
lyd ȝ lund/ flestir gotudu mia frud. Mañ sin egnde me
st t samd/ möte g og fionū tyrz/ saklausa nam fuybia
föl skrudum veitte flijjd ö fbiol. Hatade alla fuun
diñ su ä freima geymde g trü/ falz främ fliodid om
ä ȝma lagde gatur ö bañ. Henar vendu su vijsir ga
llt/ vd þ bödum fiold vallt/ Hest drapu fylms fliod
eñ fumdar fleiktu kyfings blöd. Hañan elle kongur
vest Egils falle ö audnu traft/ säran dauda siaþ fiun
hlaut sijns fl lindis ȝlla naut. Acabs fius vo eida
lagt/ alla nytte fennynis frekt/ lxx. su synl fyz su de
drepnl ȝnan lidz. Dtt ring ke Eiorß ä fram/ deida fu
gde kliam/ fytta fian ȝmañ fion pälan fiaþ fe antr
tion. Vara e fuia valda snot vondslig fdast dag m
hiot/ spät ö millde svana ad fier/ svirbin hu sin länad f.
Myske ö grafde nijms brag m var rijsa af giag mst/
ekke pd og ȝma tigd þ k log vm fennsing tigd. Ko
lld e stundum kuañ räd kallm pä k ei gäd holdar
vda ȝ fugañl brendir/ fupa lijtt fuar sijdar land.
Engiñ skillde auka main ägiaftū gl orda svain holl

dur

Gudmundsson, Einar.

SKOTLANDS RÍMUR

ICELANDIC BALLADS

ON

THE GOWRIE CONSPIRACY

EDITED BY

W. A. CRAIGIE

OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS
1908

HENRY FROWDE, M.A.
PUBLISHER TO THE UNIVERSITY OF OXFORD
LONDON, EDINBURGH
NEW YORK AND TORONTO

PREFACE

In the summer of 1893, while looking over the printed catalogue of the Arna-Magnæan manuscripts in the University Library of Copenhagen, the title *Skotlands Rímur* attracted my attention. On examining the set of poems to which this name had been given, I was interested to discover that their subject was no other than the story of the Gowrie Conspiracy. I then copied the whole of the text, and subsequently wrote a brief account of it, which was printed in the Proceedings of the Society of Antiquaries of Scotland for 1894–5. A further study of *rímur* since that date has at length induced me to commit the ballads themselves to the press, partly because of their interest in relation to a famous incident of Scottish history, and partly as a specimen of this remarkable species of Icelandic poetry.

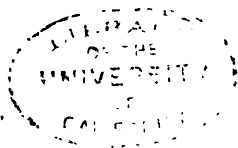
In preparing this edition I have received valuable assistance from several friendly hands. The short biography of the author on pp. 17–25 was procured for me by the kind offices of the late Ólafur Davíðsson, and is in fact very largely based upon a manuscript work by himself. The immediate author, Sighvatur

Grímsson, is a farmer in the north-west of Iceland, whose special study during a long life has been the biographies of Icelandic clergymen. The documents cited in this article are chiefly taken from the letter-books of Bishop Gísli Oddsson, which are preserved in the Arna-Magnæan collection.

The text of the *rímur* has been improved in various places by the kindness of Prof. Dr. Finnur Jónsson, who read the proofs and collated doubtful passages with the manuscript. For the explanation of some obscure points I am also indebted to Geir T. Zoëga and Þorsteinn Erlingsson in Reykjavík.

Miss Theodora Rambusch of Copenhagen rendered the important service of transcribing the Danish version, and comparing the proofs with the original print; and Dr. Kr. Kålund of the University Library kindly made the arrangements for photographing the page reproduced in facsimile.

The notes are chiefly intended as contributions to Icelandic lexicography—a purpose for which *rímur* have hitherto been but little employed—and the index refers almost entirely to the notes.

INTRODUCTION

I

From the latter part of the fourteenth century down to the present day *rímur* have been the favourite popular poetry of Iceland. While they may be described as ballads, they differ from those of the other Scandinavian countries, and of Great Britain, in the greater exactness of the metre (alliteration being strictly observed, and combined with rimes which are often very complex), in the use of *kennings* or circumlocutions after the style of the old Scaldic verse, and in the way in which they are usually combined in sets. To a great extent they are based on pre-existing narratives in prose, the mythical or purely fictitious sagas being those most frequently selected for conversion into this metrical form. Having chosen his subject, the poet begins with a certain number of introductory lines or stanzas, which in the older *rímur* have always reference to woman and love; hence these verses bear the name of *mansöngur* or 'maid-song'. In later times the original idea often disappears altogether from the *mansöngur*, though a conventional trace may be retained in some slight mention of a lady or ladies, for whose entertainment the *rímur* themselves are supposed to be made. It is in this part of his work that the poet has the freest hand, and consequently much of the best poetry to be found in *rímur* is contained in the *mansöngvar*. Having thus given expression to his own ideas, the poet sets to work and turns a certain

portion of the story into rime; at a suitable point he breaks off, and the first *ríma* is finished. Then, usually in a different metre, he begins a new *mansöngur*, followed by another portion of the tale; and this process is repeated until the whole narrative has been worked into metrical form. The number of *rímur* in a set thus varies according to the subject; they may be as few as two or three, or as many as twenty, forty, and even sixty. Single *rímur* are less usual.

The extent to which *rímur* were composed in Iceland from about 1400 to 1860 is almost incredible. Among the Arna-Magnæan MSS. some two hundred sets are preserved, and over a hundred and fifty were used by Síra Helgi Sigurðsson in compiling his work on the metres employed by the *rímur*-poets. Even these figures must fall far short of the numbers actually existing in manuscript. Some poets were especially prolific, such as Guðmundur Bergþórsson in the seventeenth century, Árni Böðvarsson in the eighteenth, Magnús Jónsson and Sigurðr Breiðfjörð in the nineteenth. Of all this mass of verse, which naturally varies very much both as to its metrical and poetic value, only a very small portion has been printed, and the greater part probably never will be.

The *rímur* here published, which have the unusual distinction of dealing with a real event of modern history, are found only in one MS., that numbered '146 *a*, 8vo.' of the Arna-Magnæan collection in the University Library, Copenhagen. This MS., now in an unbound and defective condition, contains a very large collection of *rímur*, amounting in all to some 25,000 lines, and belongs to the first half of the seventeenth century. It is in the small and beautiful hand of Jón Finnsson of Flatey, the island in Broadfirth

from which Bishop Brynjólfur Sveinsson obtained the famous Flatey-book. In its present state it has 434 pages, but some of these are blank; the *rímur* are written straight on like prose, and the number of lines to a page averages from fifty to seventy according to metre.

Of the twenty-four sets of *rímur* contained in the MS., the one here printed is the eleventh, beginning on p. 210, and continuing to the end of p. 236. Some pages are missing after this, so that part of the sixth *ríma* is lost. The last verse preserved really ends the story, and needs only four words to complete it; but as this *ríma* is so much shorter than the others, it is probable that it had a fairly long epilogue. If so, the loss of it is to be regretted, as it might have contained some personal details relating to the author, whose name has fortunately been recorded in the heading, and whose history, so far as it is known, will be given later on. The title *Skotlands rímur* does not occur in the MS. itself, but is sufficiently distinctive to be usefully retained.

Though the choice of such a subject is very unusual, there is no mystery in the Icelandic poet being acquainted with the story of the Gowrie Conspiracy. In the opening lines he states that he once read the story when abroad, but it is quite clear that he must also have had a copy of the narrative before him while composing the *rímur*. This would most naturally be the Danish translation of the official account, which was published at Copenhagen in 1601; and the form in which some of the proper names occur shows that this was actually the text he used, turning it into verse in the manner described above. As a help towards the understanding of the *rímur* themselves, the Danish version is printed as an appendix to this work, with references inserted

to show the correspondence between the verses and the prose.

The text of the *rímur* has been written with care, and very few passages in them present much difficulty. As the spelling of the MS., however, would be unfamiliar to many who have some knowledge of classical Icelandic prose, it is here replaced by a more modern orthography, which agrees to a great extent with that usual in saga-texts. The highly artificial diction of *rímur* makes them sufficiently hard without the addition of orthographical disguises. The reader who does not already know something of the language of Icelandic poetry will probably find it useful, first of all, to study the analysis of the *kennings* given at the beginning of the notes. A knowledge of the commonest types of these, and the ability to recognize them under their infinite variety of form, is the first essential towards the understanding and true appreciation of *rímur*.

II

The substance of the separate *rímur*, and of their introductory verses, is as follows:—

I. *Mansòngur* of twenty verses: 'Once I read a story which a clever master had written in eloquent words. He tells of Scotland and its mighty King, and how two brothers plotted against him. Their attempt did not succeed, for the glorious hand of the Lord protected him. Their fate is a warning to all who seek to deal falsely, for the traitor always comes to shame, and yet he goes on blindly. *Ill begun is always ill ended.* This is shown by the fates of Julian the Apostate, killed by an arrow from heaven; of Nero, whose own dogs tore him to death; of Antiochus and Herod; of Cyrus, who

fell by a woman; of the accusers of Daniel, whom the lions devoured. So must all other false men perish: the same God will visit the same sin with the same punishment, but it would be too long to reckon up all the instances of those whom the Lord has judged for their folly. My dull examples grow tedious to the dear maid, so I shall pour out the wine of song and disclose the matter of my story.'

The *ríma* proper then tells in seventy-two verses how there was a King Jacop in Scotland, who had a queen named Anna, daughter of the King of Denmark. One time he went round his kingdom and came to *Falkaland*. While at the chase one day he is met by Alexander, brother of the Earl of *Goiver*, who tells him the story of finding the strange man with the gold. The King refuses to have anything to do with the matter, and rides after the chase.

II. Headed *Önnur skotsk. Mansöngur* of twenty-eight verses:—'Young folks ought to give heed to the matter of poems, and not mind the metre of them. From youth upwards fear God and love knowledge; rise early; give no heed to spae-wives, who only want to get money. Practise good conduct and industrious habits. Be content with your own position in life. Saul and Usias lost their kingdom for interfering with religious matters. Never wish for any man to be disgraced. Arius tried to bring Athanasius into disrepute, but utterly failed. Such practices are common; men falsely accuse others, but Ahithophel's ill counsels do not always succeed; the Lord can confound them, and envious men are paid back with full measure. This is proved by our story, if I can only get on with it.'

Alexander sends his servant *Andries* to his brother to tell him that he may expect the King. The King finally decides

to ride to Perth (*Johannis Staður*, i. 36), accompanied by the Earl of Mar (*Greifi af Mayr*) and sixteen others, of whom Lennox is referred to, but not by name. Alexander tries to persuade him to dismiss these, without success; the King asks Lennox what his opinion of Alexander is. At Perth the Earl comes to meet the King, and leads him to his hall.

III. *Mansöngur* of seventeen verses: 'Though the ring-decked maid might wish for a love-song, I have but little poetry from Odin. Only a little scent of the fruit of song he gave me once: I have no need to be grateful for his generosity. Let those rejoice who have been more successful. Friendship is not shown to every man, and I was never good at winning favour with the great. True friendship is rare over all the land; most men look for some advantage, and are envious of all others who get wealth or fame. Seek not, then, to be praised by the world: disgrace and loss may follow. He that sees in secret will reward you, and He will come one day to sit in judgement. May I be able to see Him with joy, though my works are not so good as they might be. I have not the *mansöngs* art to speak about the fair maid, but I must try to give her the third ballad now.'

The entertainment of the King and his followers is then described. After dinner Alexander leads off the King by himself through four apartments, locking each door behind him: in a small room they find an armed man. Alexander threatens the King, who is defenceless, but Christ protects him, and Alexander lays aside his weapon. The King makes a long speech, promising him pardon for his attempt.

IV. 'The last ballad left the King in a strait: now we shall begin a new one.'

Alexander goes off to fetch his brother, after making the King promise to keep quiet. The armed man swears that he will do him no harm. Meanwhile the company have missed the King, and are told that he has ridden off, but the porter denies this. The Earl calls him liar, and, going away as if to make certain, comes back and says the King had gone long ago. The rest prepare to follow him. In the meantime Alexander returns and attacks the King, who defends himself as best he may.

V. Headed *Fimta skotska*. The *mansöngur* contains thirty-five verses. 'I cannot offer men a feast of poetry: little of that has Odin given me that will please fine folk or young maidens: rather it is for the old wife in her hut; yet I shall make a *mansöngur* that will contain old instances worth hearing. Ahab had a wife, fair and false, who stirred him up against God and His servants, while she sheltered the wicked. For this they both perished miserably. She tried to kill Elias, but the Lord delivered him. Let all women then avoid evil, love peace, and follow virtue. "Cold sometimes are women's counsels,"[1] a fact that men often forget. No one ought to do harm to a servant of God, but rather prize him highly, for God's anger is sometimes quick; therefore beware of opposing him. Prosperity often brings pride, but it is best to be moderate: a man may be ruddy with health to-day and dead to-morrow. When I see people proud of themselves, I think what folly it is to deck out the body and neglect the soul. Let the inner man be adorned with virtue: that is the best ornament. It is this that God will reward at the last day; therefore let all keep themselves

[1] An old proverb: *Köld eru kvenna ráð*.

free from deceit. He that lives a pure life becomes both king and clerk in God's kingdom. Here I end the *mansöngur*, and turn again to the story.'

The King finally reaches the window, and calls out just as his men come past. They all turn back, and try to gain entrance to where he is. Alexander is unable to wound the King, and is himself stabbed thrice by Ramsay, who enters the room, and then thrown downstairs by the King. The armed man walks off, terribly afraid. The Earl in the courtyard had pretended he had heard no cry: he is now seized by 'Tomas Eskinn', but manages to get away. The King's men rush up and find Alexander nearly dead, and dispatch him, he protesting his innocence. The Earl comes up with five men and there is a fight at the chamber door, but 'Christ gave the King's men strength and courage', and Ramsay runs the Earl through. Meanwhile the other thirteen of the King's followers are breaking down the other door.

VI. *Mansöngur* of five verses: 'Now we shall bind up the dwarf's boat (poetry) for the sixth time, if men and women will deign to hear. I am not very skilful at it, but I shall again essay it, if the maid will listen. Odin's ship (poetry) has but a slight breeze, yet I shall not give in until the song is ended.'

The King and his men offer thanksgivings for his delivery. The town's folk assemble to avenge the Earl, and the tumult lasts four hours. The King has the leading men brought to him, and explains all. In the Earl's breast is found a piece of parchment covered with runes, on the removal of which his wounds bleed. The King and his men go to Falkland, and thence to Edinburgh: there is universal rejoicing at his escape.

III

As is commonly the case in a short set, each of the six *rímur* is composed in a different metre. In this class of poetry the form is of great importance, and the complexity of metre is sometimes carried to a very high pitch, as will appear by the following analysis.

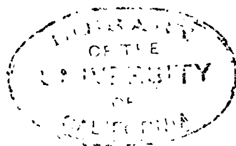
1. The first *ríma* is in a comparatively simple metre known as *ferskeytt*, which is very commonly employed for the first of a set. The stanza consists of four lines, of which the first and third have four stresses and end in a rime of one syllable, while the second and fourth have three stresses and end in a rime of two syllables. Each couplet is connected by alliteration: the letter beginning the first stressed word of the second line must also begin two words in the preceding line.[1] There must not be more than one stress intervening between any two of the alliterative letters.[2] The application of these rules may be illustrated as follows:—

Fálka-land hjet **F**rónið sm*átt*, a
Fylkir átti að st*ýra*; b
Heldur þangað **H**ilmir br*átt* a
með **H**erra-fólkið d*ýra*. b

2. The second *ríma* is composed in a metre variously called *braghenda* (or *braghent*) and *skjálfhenda* (or *-hending*). The stanza consists of three lines, of which the first has six stresses and three alliterative letters; the remaining two

[1] The two letters in the first line are called *stuðlar*; that in the second line is the *höfuðstafur*.

[2] It is also incorrect to have the *stuðlar* in the second and fourth stresses of one line; the only correct combinations are first and third, second and third, third and fourth.

form a couplet with four stresses in each line. All three lines end in the same two-syllabled rime. The following verse will serve to illustrate these points:

Frá Ungdóm skaltu Ottast guð og Elska fr*æði*,
Föður, móður, og Frændur b*æði*;
Frægur er sá er þrifnað n*æði*.

3. In the third *ríma* the metre employed is an elaborate form of *ferskeytt*, which is distinguished by the names of *skáhenda* (or *skáhending minni*) and *hálfoddhenda* (or *bak-sneidd oddhending*). Here the first and third lines, instead of riming with each other, rime internally, viz. on the second and fourth stresses. In other respects the metre follows the same rules as *ferskeytt*, e.g.

Traut fær þ*ann*, er Trúskap k*ann* a
Tjá með sæmd og sn*illi*, b
Þó Leitir þ*ú* með Listum n*ú* c
Landshornanna á m*illi*. b

4. The fourth *ríma* also exhibits a complicated form of *ferskeytt*, which is intermediate between the types known as *alhending* (or *alhent*) and *hálfhending* (or *hálfhent*). In this case all the lines rime internally at the beginning, on the first and third stresses. In the first and third lines the rime is perfect (as *skeið*: *beið*); in the second and fourth it is imperfect (as *skæð*: *nauð*). In *alhending* proper all the lines have perfect rimes; in *hálfhending* all are imperfect. The variation adopted here gives the following result:

M*ín* til þ*ín* er Mjúkust b*ón*, a
M*æt*ur spj*ót*a b*eitir*, b
F*orð*ast m*orð* og Falskligt tj*ón* a
við Fr*óð*a s*áð*a v*eitir*. b

5. The metre of the fifth *ríma* is called *stafhenda,* and its special feature is that the stanza consists of two couplets, each riming on a word of one syllable. There are no complications beyond these end-rimes and the alliterative letters, as here shown:

Oma týndust **I**ðju l*aun*;	a
Er mjer opt að slíku r*aun*;	a
Rósar flóð og **R**ögnis v*ín*,	b
Rann það aldrei inn til m*ín*.	b

(This type is sometimes called *ódýr stafhenda* to distinguish it from *aldýr stafhenda* or *-hending,* in which there are internal as well as end-rimes, as in this verse:

Sikling gæða sverð eitt gaf
Sörla klæða dýrstum staf,
Skjómi heitir, brast ei bit,
blóðs á sveitir sneiddi fit.)

6. In the sixth *ríma* the poet again employs a variation of *ferskeytt,* which has the name of *skothenda* (also *-hending,* or *-hent*), and is distinguished by the insertion of an internal rime in the middle of the first and third lines, as here:

Hárs ber sn*ekk*ja **H**ægan b*yr*,	a
Hefur hún lítinn k*ára*;	b
Þó skal *ekk*i **Þ**reyta f*yr*	a
en **Þ**rotin er mærðar b*ára*.	b

In verse 42 the metre is further complicated by trying to make all the stressed syllables of the first and third lines end in *tt,* while all those in the second and fourth lines end in *rð.* This elaboration in the last verse of a *ríma* is very common, and is frequently carried to a much greater length than here.

IV

In the only known copy of *Skotlands rímur* the name of the author is given as Sjera[1] Einar Guðmundsson, who was priest at Stað on Reykjaness in the first half of the seventeenth century. There is no reason to doubt the correctness of the ascription, since Flatey, the home of Jón Finnsson who wrote the manuscript, is no great distance from Stað, and moreover Jón himself appears to have been brother-in-law to Sjera Einar, whose first wife was Þóra Finnsdóttir from Flatey. Although comparatively little is known of Einar's life as a whole, one incident in it attained great notoriety, and has been recorded at considerable length.

Both the father and grandfather of Sjera Einar were clergymen, and his father, Guðmundur Jónsson, held the church of Stað before Einar himself. The year of his birth is unknown. As a young man he went abroad to study, and succeeded to his father in the year 1619. Before 1633 he had married his second wife, Sigríður Erlendsdóttir, who was sister to the father of Þormóður Torfason, better known by the latinized form of his name, Torfæus. It was on her account that Sjera Einar became involved in a very troublesome affair, of which the following is a brief account.

In the autumn of 1633 Sigríður took a severe pain in one of her eyes, and her husband, who evidently shared to the full the superstitious ideas of that time, suspected that it was caused by sorcery, the authors of which he believed

[1] *Sjera* or *Síra* is the regular title of Icelandic clergymen, and corresponds to the *Sir* applied to the 'Pope's knights' in England and Scotland before the Reformation.

to be Auðunn Þorsteinsson and his son Björn. To this suspicion he gave expression in the following letter :—

'Greeting to you, Auðunn Þorsteinsson, according to your deserts. I wish to let you know the thing which has happened here, viz. that my Sigríður has taken a strange pain in her eye, in this manner, that on Monday during a dead calm, as she was going out of the homestead, she felt as if an arrow struck her in the eye, but saw nothing. Since then the pain has increased round her eye-ball, and it is the opinion of both of us that it is caused by you, or by your son Björn, for you both have dealings with wizardry and sorcery. If she does not improve, and loses her eye, or perhaps her life, she denounces you as her wounder or slayer. Therefore take warning in time, for be assured, that while there is a drop of warm blood in me, I will exert myself with the Danish authorities, so that you may suffer the punishment you deserve, such as befits a sorcerer or criminal according to law. Therefore I exhort you in the name of the Lord, that you do no harm to men or cattle, neither sink yourself nor yours in so great and perilous trouble, for misfortune will arise from it in the end, if you do not amend in time. For the present I warn you in all charity; but do you see to it, that you lose not Christian freedom and the communion of good men, and finally suffer a terrible death for such sorcery and spells, and do not allow your foolish and vengeful children to bring you to such mischief. No more at present. Be it with you according to God's will.'

Besides writing this letter, Sjera Einar openly accused both father and son of being the cause of the trouble, and even assailed them with abuse when they came to church on

Sundays. On one occasion Björn read the above letter aloud at the church door, whereupon Einar called him a 'dog of the devil', and angrily tore the letter out of his hands. During a considerable part of the winter he refused to admit Auðunn to communion, but finally gave his consent. When Auðunn presented himself, however, Sjera Einar produced and read a document, to the effect that if Auðunn had practised sorcery or theft, the sacrament might do him no good and God clearly evidence his guilt, along with much more to the same effect.

Auðunn did not quietly submit to all this, but sent in a formal complaint to the bishop, Gísli Oddsson. In prosecuting his case he was apparently assisted by the sheriff, Magnús Arason of Reykhólar, who was personally hostile to Sjera Einar. On December 25, 1634, evidence was taken at Reykhólar which substantiated Auðunn's complaint in all its points. In consequence of this, on the following January 5, 1634, Einar was suspended from his office until he should clear himself from the charges against him. On the 23rd of the same month this suspension was confirmed by Bishop Gísli, who also wrote to Sjera Einar on February 3, reproving him for his conduct in the whole affair, but declaring his willingness to do what he could for him, as they had been acquainted with each other from childhood.

On May 5 in the same year an inquiry was held at Stað by six clergymen to decide whether Sjera Einar could be permitted to retain his office. Einar protested against the inquiry, and appealed to the Althingi; but his protest was disregarded, as the matter was a purely ecclesiastical one. The commission found that Einar's conduct was 'unseemly and unheard of', and adjudged him to be deprived of his

office, unless the bishop and the governor should pardon him at the next Althingi, to which they referred the matter. Here the case came before a jury of twelve, on July 3, 1635, and Einar produced witnesses to prove that Auðunn had been reputed a wizard. The jury thought this insufficient, and decided that Einar must prove the allegation by two witnesses before a competent judge, if he wished to clear himself.

On May 2 in the following year (1636) the law-man Halldór Ólafsson appointed a jury of six to try the case. Sjera Einar refused to acknowledge their jurisdiction, and rode off from the assembly. The law-man, however, delivered a verdict of great length, containing twenty-nine sections. Einar was found guilty on most of the counts, and the jury referred his punishment to the law-men and the legislature. At the next Althingi (July 2, 1636) a jury of twenty-four confirmed Einar's deposition. As he even then refused to give up his benefice, he was forcibly expelled from it by the governor.

In the two following years echoes of the case still occur in the books of Bishop Gísli and of the Althingi. Sjera Einar also sent a complaint to Denmark, and begged to be restored to the priesthood. To this he received a somewhat favourable answer, but his restitution was never actually accomplished, owing, it was believed, to the opposition of Magnús Arason's widow.

After his deposition, Sjera Einar removed to a place which he owned, Kleifar in Gilsfirth, and lived there for some time as a farmer. He was still alive in 1640, but his death-year is unknown.

Sjera Einar was a gifted man, with a talent for versifying,

and various poems and writings of his have been preserved. He wrote a work on elves and fairies, which is said by Daði Nielsson to have been very superstitious; this is no longer known, and is said by some to have been in Latin. He translated into Icelandic *Extracta Cosmographica* by Abraham Ortelius, and in the latter part of his life also translated out of Dutch the history of Charles the First of England. Besides *Skotlands rímur* he composed others out of *Færeyingasaga*, as well as hymns for the days of the week.

As to the precise date of *Skotlands rímur* there is no indication. Probably they are not earlier than 1620, but whether they belong to the period before or after his great lawsuit is less certain. The tone of some of the *mansöngvar*, however, may reasonably be taken as indicating the later date.

ÁGRIP AF ÆFI

EINARS PRESTS GUÐMUNDSSONAR

Á STAÐ Á REYKJANESI,

EFTIR PRESTAÆFUM SIGHVATS GRÍMSSONAR BORGFIRÐINGS

Faðir Séra Einars var Guðmundur prestur á Stað á Reykjanesi og prófastur í Barðastrandarsýslu, Jónsson prófasts og officialis í Gufudal, Þorleifssonar bónda í Þykkvaskógi í Miðdölum, Guðmundssonar sýslumanns á Felli í Kollafirði, Andressonar sýslumanns á Felli, Guðmundssonar ríka á Reykhólum Arasonar, og er sú ætt rakin til Reyknesinga hinna fornu. Kona Guðmundar prests á Stað, og móðir Séra Einars, var Halldóra Guðmundsdóttir frá Hvoli í Saurbæ, systir Jóns prófasts Guðmundssonar í Hítardal.

Um fæðingu og uppvögst Séra Einars er alls ókunnugt, en hann lærði fyrst hér í landi, og fór síðan úngur utan til lærdómsframa, en hann varð prestur á Stað á Reykjanesi 1619, eftir það faðir hans dó. Kvæntist hann Þóru Finnsdóttur úr Flatey,[1] Jónssonar í Flatey, Björnssonar sýslumanns á Reykhólum, Þorleifssonar hirðstjóra á Reykhólum, Björnssonar. Þeirra börn voru:—(1) Tyrfingur, átti Ingibjörgu Tómásdóttur. (2) Kristín, átti Séra Þórð Jónsson í Garpsdal. (3) Séra Guðmundur Einarsson í Skarðsþingum.

Svo er að sjá, sem Séra Einar hafi ekki verið lengi í hjónabandi

[1] Móðir Þóru hét Ragnhildur Torfadóttir.—(O. D.)

med Þóru, konu sinni, því fyrir 1633 er hann giftur seinni konu sinni Sigríði Erlendsdóttur sýslumanns frá Skriðuklaustri, Magnússonar. Hún var systir Torfa sýslumanns í Árnessþíngi, föður Þormóðar sagnaritara, en móðir þeirra Sigríðar var þórdís Henriksdóttir Gerkens. Börn Séra Einars og Sigríðar vóru: (1) Séra Erlendur í Hjarðarholti í Laxárdal; (2) Hannes bóndi á Kleifum í Gilsfirði (átti fyrst Vígdísi Jónsdóttur lögréttumanns Þorlákssonar, og síðar Ragnheiði Þorðardóttur); (3) Þorleifur á Tindum í Geiradal (átti Guðrúnu Halldórsdóttur, systur Séra Guðmundar í Garpsdal); (4) Guðmundur, var í Króksfirði (átti Halldóru Jónsdóttur lögréttumanns á Firði, systur Vígdísar, sem Hannes bróðir hans átti).

Sigríður kona Séra Einars var svarri mikill, og hlauzt það af henni, að Séra Einar komst í óvináttu og málaferli mikil, sem urðu ærið lángvinn og flókin. Árin 1633–38 átti Séra Einar í málastappi miklu, og var Magnús son Ara, sýslumanns í Ögri, annar málsaðilinn, en hann dó áðr en málið yrði útkljáð. Málið var flókið mjög, og vóru margar sakargiftir bornar á Séra Einar, meðal annars að hann hefði borið tvo menn galdri, Auðunn Þorsteinsson og Björn son hans. 1633 fékk Sigríður, kona Séra Einars, augnaverk mikinn. Fékk prestur þá grun um, að annar hver þeirra feðga væri valdur að honum, og sendi hann Auðunni bréf það sem hér fer á eftir:

'Heilsan tilsendist þér, Auðunn Þorsteinsson, eftir makleg-leikum. Vil eg þig vita láta það tilfelli sem hér er skéð, að Sigríður mín hefir fengið verk undarlegan í sitt auga, með þessum hætti, að á mánudaginn í hvítalogni, sem hún gekk út úr bænum, var sem önnur píla snerti hennar auga, en sá það þó ekki. Síðan hefir verkur þróast í kringum hennar augastein, og er það okkar beggja meining að það sé af völdum þínum eður þíns sonar Björns, því þið eruð báðir við fjölkyngi og galdra kendir; og batni henni ekki, svo hún missi sitt auga, eður kanské lífið, þá lýsir hún ykkur sinn sáramann eður bana, ef svo reynist. Því máttu taka þig í vakt í tíma, því vita máttu, sé heitur blóðdropi í mér, þá mun eg þar til kosta hjá því Danska yfirvaldi, að þú megir

uppbera þitt maklegt straff, sem einum galdramanni eða óbótaþræl hæfir eftir lögum. Því áminni eg þig í nafni Drottins, að þú hvorki gerir mönnum né peningum skaða; ei heldur sökkvir þér né þínum í soddan stór og háskasamleg vandræði, því endilega vill hér ólukka afrísa, ef þú gerir ekki að í tíma. Eg vara þig við þessu nú um sinn í meinleysi, en sjáðu svo fyrir, að þú missir ekki kristilegt frelsi og frómra manna samneyti, og að lyktum hryggilegan dauða fyrir galdra og gjörninga slíka og þvílíka, og láttu ekki þínar heimskar og heiptugar kindur koma þér til slíkrar hrekkvísi. Ekki fleira að sinni. Verði þér eftir Guðs vilja.'

Það er sagt að Sigríður kona Séra Einars og Auðunn væru ósátt, og hefir galdra grunurinn eflaust sprottið af því. Ekki lét Séra Einar hér við sitja, heldur hafði hann í frammi ymsa aðra óhæfu við Auðunn, og er hún tekin fram í kæruskjali Auðuns yfir presti, en það er á þessa leið:—

'Þessa eftirfylgjandi klögun hef eg Auðunn Þorsteinsson til Einars prests Guðmundssonar á Stað á Reykjanesi, míns þingaprests að var' (Auðunn hefir líklega þá verið kominn úr sókn Séra Einars), 'að hann með sínu eigin bréfi og handskrift í fyrra haust 1633 kendi mig og son minn við galdramál og fjölkyngi, sem hans bréf bezt vitni um ber; þar með oft og ósjaldan, er eg til minnar sóknar kirkju kom á helgum dögum, mér árásir með vondu orðbragði gjört, sem ekki á móti haft getur, og sóknin veit. Item, einn Sunnudag innan kirkju orðskemdi hann son minn Björn, er hann las upp fyrir kirkju dyrum bréf Séra Einars það áður greinir, og kallaði hann "fjandans hund" með ofsa og reiði, reif svo bréfið úr hans höndum. Leið svo lángt fram á vetur, að eg náði ekki minni innargaungu' (þ. e. fékk ekki að vera til altaris) 'en með því eg hennar þrálega leitaði, þá um síðir afleysti hann mig. En er eg kom fyrir altarið með góðri og hreinni samvizku, þá tók hann bréf upp og las fyrir mér, þeirrar meiningar, að hefði eg galdra eða þjófnað meðferðis, þá skyldi hold og blóð Jesú Krists mér ekki að notum koma, og Guð skyldi það merki á mér auðsýna ef sakaður væri, með fleirum

skelfilegum bannsetningarorðum og formælingum sem eg minnist ekki, og með þeim hætti rétti hann að mér brauð og vín, hvort eg með glaðri og góðri samvizku meðtók, því mitt sakleysi var og er hjá Guði af sögðum hans áburði; hvern allan hans ofsa, hneiging og galdra sveiging að eg enn svo búna hefi, sakir míns fáfræðis og aðstoðarleysis, hverja eg kæri og klaga fyrir Guði á himnum, en óska að mitt yfirvald mér lög og rétt á gera vilji.'

Því næst vottar Auðunn til Magnúsar Arasonar sýslumanns og allra annarra manna, sem vóru við kirkjuna í þetta skifti, að framburður sinn sé sannur, og býðst til að staðfesta hann með eiði.

1634 skrifar Gísli biskup Oddsson Séra Einari Guðmundssyni og minnist á mál hans, að því er snertir galdra áburðinn, en ekkert segir hann merkilegt, og þarf því ekki að fjölyrða hér um bréf biskups. Um sama leyti skrifar Gísli biskup Hans Resen Sjálands biskupi (1597–1638), og minnist þar á mál Séra Einars. Hann segir að Séra Einar hafi afleyst Auðunn leynilega, eins og þá tíðkaðist, áður en menn gengu til altaris, enn eftir skriftaræðuna hafi hann lesið yfir honum orð þau sem Auðunn færir til í kæruskjali sínu, og tekið hann svo til altaris á eftir. Segist Gísli biskup ekki hafa önnur ráð, en að vísa málinu til Konsistoriums, og skuli það skera úr hvort Séra Einar megi halda brauði eða ekki. Ekki er þess þó getið, að málinu hafi verið vísað utan, en stapp mikið varð úr því í héraði, enda mun Magnús Arason á Reykhólum hafa róið undir, og gert sem mest úr því, í því skyni að fella Séra Einar, því þeir vóru óvinir.

25 Decembri 1634 bera nokkrir menn á Reykhólum um hegðun og framferði Séra Einars við Auðunn Þorsteinsson og Björn son hans, eftir því sem þeir hafa 'séð, heyrt, spurt, og tilvitað.' Fyrst er getið um bréf Séra Einars til Auðunnar; þá er þess getið að prestur hafi tekið hann til sakramentis veturinn áður 'með þeim fáheyrðum hætti, að Einar prestur bannsaung nefndan Auðunn áður fyrir sjálfu altarinu og áður honum bergja gaf, og með viðlíku orðatiltæki, að hefði greindur Auðunn galdur eður þjófnað meðferðis, skyldi hold og blóð

Jesú Krists honum ekki að notum koma, og bað Guð hann þar strags að straffa, og opinbera ef sakaður væri, og befalaði söfnuðinum þar um til bænar leggjast. Með slíku móti, aðferð, og skelfilegu orðtæki, þá útdeildi Einar prestur Auðunni og öðrum þeim sem þá til Guðs borðs gengu sakramentið. En framar til (þ. e. í byrjun málsins), og áður Auðunn sakramentaðist, þá var Einar prestur oft og ósjaldan á sjálfum Sunnudögunum með ofsareiði, úlfúð, ófögrum lestri og vondum munnsöfnuði, við oft nefndan Auðunn, á og í sjálfri kirkjunni, ekki sízt á Sunnudaginn næstan eftir Allra heilagra messu, 1633; þá átti Auðunn þúngum orðum og stórkostlegri óróasemi að mæta af Einari presti og hans konu Sigríði, strags og úti var embættisgjörð, innan kirkju, og færðu sig með þeim ógángi, reiði, og rifbaldaskap út í kirkjugarðinn, að flestum þókti þá nóg um. Þá einn Sunnudaginn við Björn son Auðunnar í Reykhóla kirkju, strags frá altarinu gekk, reif Einar prestur bréf úr höndum Björns Auðunnarsonar, er hann fyrir kirkjudyrum las, kallandi hann 'fjandans hund' með reiði og ofstopa.—Svo kemur um önnur óhæfuverk er Séra Einar hafði unnið, en ekki á við að fjölyrða um þau hér.

Þann 5 Janúar 1635 setur Jens Söffrinsson, umboðsmaður höfuðsmanns Pros Mundts, Séra Einar af embætti fyrir galdra áburð hans á Auðunn og fleiri sakir, þángað til hann beri þessar sakir af sér. 23 Janúar sama ár gefur Gísli biskup Oddsson vottorð um það, að hann hafi séð afsetningarbréf Séra Einars, og sé því samþykkur. 25 sama mán. skrifar Gísli biskup Jens Söffrinssyni, og segir þar meðal annars um mál Séra Einars: 'Hine Sager om Trolddom og Sakramentens Vanbrug, samt andre bannsette Ord i Kirketjenesten, det agter jeg saa meget, at han slipper aldrig derfra, naar som helst det er saaledes svoret. Gud hjælpe os naadeligen ved sit hellige Ords og Sakramenternes rette Brug, Nytte og Gavn, til Salighed, for vor Herre Jesu Christi Skyld.'

3 Febrúar, sama ár, skrifar Gísli biskup Séra Einari, og segir að orð þau sem hann hafi talað við Auðunn, af predikunar

stólnum (Gísli biskup á hér eflaust við orð þau sem Séra Einar talaði til Auðunnar fyrir altarinu; hann hefir ruglað saman altarinu og stólnum) hæfi engum kristnum manni, og sízt presti í stólnum. Eins ámælir hann honum fyrir að hafa borið bréflega galdur á Auðunn, en afleyst hann samt leynilega. Því næst ræður Gísli biskup Séra Einari til að sjá svo til, að hann hafi fullkomnar afbatanir á takteinum, því ekki muni honum nægja að skella skuldinni á aðra. Loksins afsakar Gísli biskup að hann taki svona hart á málinu. Segir hann, að sér þyki það sárt, þar sem þeir séu kunnigir frá barnæsku, en hann megi ekki til, 'og þar sem eg er viðstaddur, og mín orð orka nokkurs, þá vil eg gjarnan í alla staði leggja hið besta til, eftir minni skyldu, bæði leynt og ljóst; þar til bið eg Guð að gefa mér sína náð.'

5 Mai, sama ár, nefnir Séra Brynjólfur Bjarnason, prófastur í Dalasýslu, sex presta í dóm að Stað á Reykjanesi, eftir skipun og bréfi biskups, til að dæma af eða á um það, hvort Séra Einar Guðmundsson megi vera við embætti. Fyrst var lesið þar upp bréf Séra Einars til Auðunnar. Þá er getið um bréf það eður blað sem Séra Einar las upp yfir Auðunni fyrir altarinu, og varð það vitnisfast, að Séra Einar hefði bannsungið Auðunn fyrir altarinu, áður en hann bergði á kaleiknum, með þeim orðum, að ef hann hafði meðferðis galdra eður þjófnað, þá skyldi hold og blóð Jesú Krists ekki koma honum að notum. Bað prestur Guð að refsa Auðunni þegar í stað og auglýsa ef hann væri sekur, og skipaði söfnuðinum 'með skelfilegu orðtæki' að leggjast á bæn um það með sér. Eptir þetta útdeildi prestur Auðunni og öðrum sakramentinu. Þegar hér var komið málinu, skaut Séra Einar því undan dómi klerkanna og til alþingis, en þeir skeyttu því ekki, þar sem málið væri alveg andlegt. Þókti þeim athæfi Séra Einars 'óviðurkvæmilegt og óheyrilegt', og dæmdu Séra Einar af kjól og kalli, nema biskup vildi náða hann með ráði höfuðsmanns á næsta alþingi, því til þeirra skutu þeir málinu.

Málið kom nú fyrir á alþingi 1635, og bar Magnús sýslumaður Arason á Séra Einar margar illar sakargiftir, bæði um logna vitnisburði, flækingu manna við fjölkyngi og fleira. Kom málið

fyrir lögþingisrétt 3 Júli, og nefndu lögmenn báðir, Árni Oddsson og Halldór Ólafsson, 12 menn í dóm til að dæma um það. Séra Einar lagði fram vottorð margra manna um að þeir hefðu heyrt Auðunni dreift við galdur, en dómsmönnum þókti það ekki nóg, og dæmdu þeir að Séra Einar skyldi sanna áburðinn í héraði fyrir réttum dómara, með tveimur vottum. Ef hann gæti það, skyldi hann vera sýkn saka. Aftur gáfu þeir Séra Einari hvorki sök á því, að hann hefði rifið bréfið af Birni, né kallað hans fjandans hund, því Björn hafði ekki kært prest fyrir það. Enn er getið um aflausn Auðunnar og fleira, og er sagt að prestarnir hafi dæmt um það.

2 Mai, 1636, nefnir Halldór lögmaður Ólafsson sex menn í dóm á Berufjarðarþingi í Barðastrandarsýslu, til að athuga og leggja dóm á mál Séra Einars. Var þá Magnús Arason dáinn, en faðir hans Ari sýslumaður Magnússon hélt þrætumálum og stefnum fram við Séra Einar, þeim er Magnús hafði við skilið. Einar prestur fór hér að eins og áður, vildi ekkert við dómsmenn eiga, og reið af þinginu. Dæmdi Halldór lögmaður í málum þessum lángan dóm og margbrotinn. Dómurinn er fjarskalega lángur í 29 greinum. Í annari grein er getið um áburð Séra Einars á Auðunn og Björn, og er þess getið að Séra Einar hafi ekki leiðt vitni að honum eins og á var kveðið í alþingis dómnum. Dæmdu dómsmenn hann því fallinn á þessari grein 'eftir málavögstum og æðra yfirvalds lögsögn'. Dómurinn gekk á móti Séra Einari í flestum greinum, og vísuðu dómsmenn málinu að lokum til lögmanna og lögrettunnar. Skyldu þeir kveða á, hve miklu Einar prestur skyldi sekur fyrir rógburð sinn á Magnús heitinn Arason og marga aðra ósvinnu.

2 Júli, 1636, útnefndi Pros Mundt höfuðsmaður á alþingi 24 menn í dóm um þessi mál. Var þá staðfestur dómur Gísla biskups Oddssonar og nitján presta, sumarið 1635, um afsetningu Séra Einars. Var hann þá rekinn af höfuðsmanni burt úr brauðinu, því hann vildi ekki sleppa því.

Minst er á Séra Einar í synódalíis Gísla biskups Oddssonar, 20 Júni 1637, sem fyrst gerðust í héraði, og síðan vóru staðfest

á alþingi sama ár. Þar stendur í 7 grein: 'um heimuglega aflausn Séra Einars Gvöndssonar, þar hann var undir opinberum og dæmdum afsetningar sökum, virðist oss þeim presti correctio heyra, sem það hefir gert, en Séra Einar ei að síður skyldugur að taka opinbera aflausn, þar sem hann braut opinberlega'.

Í alþingisbókinni 1637 er minst á málið, og í alþingisbókinni 1638 er dómur um mál Séra Einars, en þar er ekki minst einu orði á galdra áburð hans.

Eptir 1638 finst ekki getið um mál Séra Einars, og mun það hafa fallið niður úr því; enda hafði það staðið um fimm ár og verið vöflumál mikið. Einar prestur sendi utan kæruskjal, og bað þess, að hann mætti fá prestskap aftur. Var honum svarað því, að ef hann hefði ekki unnið meira til saka en hann segði, þá mætti hann halda prestskapnum; en þeirrar uppreisnar naut hann aldrei. Var það kent meðfram Þórunni ríku Jónsdóttur, ekkju Magnúsar Arasonar. Sigríður seinni kona Séra Einars var svarri mikill, og var henni kent mest um það að Séra Einar komst í mál þessi og misti prestskap; en þeim Þórunni ríku kom mjög illa saman.

Eptir það Séra Einar misti prestskap, flutti hann að eignarjörð sinni, Kleifum í Gilsfirði, og bjó þar nokkra stund sem bóndi. Þar var hann enn á lífi 1640, en hvenær hann dó hef eg ekki fundið. Frá honum er komið margt alþýðufólk, en ekki þóktu þeir afkomendur hans gæfumenn miklir.

Séra Einar var gáfumaður og skáldmæltur, og eru enn til eftir hann nokkur kvæði og ritverk. Hann hefir samið rit um álfa og bergbúa; segir Daði fróði Nielsson það væri mjög hjátrúarfullt, en enginn veit nú hvar það er að finna. Segja sumir það hafi verið á latínu. Hann útlagði á íslenzku Abrahams Ortelii *Extracta Cosmographica.* Sögu Karls Stúarts Iª Englands konúngs lagði hann einnig út á íslenzku úr hollenzku máli, síðla æfi sinnar. Segist Daði fróði meina að hann hafi séð þá útleggingu 1836, og hafi sér geðjast vel að henni. Séra Einar hefir orkt vikusálma. Líka hefir hann orkt rímur af Færeyingasögu,

og eignaðar eru honum Skotlands rímur.[1] Má vera að fleira sé til eftir hann, en flest eða alt mun það enn vera óprentað.

Aðalheimildar rit við æfi-ágrip þetta eru: Presta tal og prófasta á Íslandi, eftir Séra Svein Nielsson, Kaupmannahöfn 1869. —Árbækr Íslands, VI deild, víða.—Presta-æfir Daða hins fróða Nielssonar.—Um presta í Barðastrandarsýslu, eftir Gísla Konráðsson.—Um Galdur og Galdramál á Íslandi, eftir cand. Ólaf Davíðsson; og enn fleiri rit.

25 *August*, 1902.

[1] Enn er honum eignað kvæði eitt: Angurból Íslendinga.—(O. D.)

RÍMUR

SEM

SJERA EINAR GUÐMUNDSSON

HEFUR ORT

I

[FYRSTA RÍMA]

1

Eitt sinn las eg æfintýr
  út í löndum forðum;
meistarinn hafði dyggur og dýr
  diktað snildar orðum.

2

Skrifarinn mætur *Skotlands* getur,
  og skjöldungs þess hins ríka;
bræður tveir, sem birtir letur,
  buðlung hugðu að svíkja.

3

Ekki tókst þeim illsku verk,
  undan urðu að svífa,
því dýrðar höndin dróttins merk
  dögling gjörði að hlífa.

4

Veraldar flærð og falska trú
  fá þeir lýðum kenda,
hinum sem vilja í heimi nú
  huganum þartil venda.

5

Hjer má lyginn lymsku-Þór
  líta slíkan voða,
í eptirdæmi auðnu-mjór
  allan sig nú skoða.

6

Fangar jafnan fljóta skamm
falsara lundin ljóta;
æsist þó með æði framm,
ætlar sigur að hljóta.

7

Illa byrjað efnið manns
illan hlýtur enda;
ill fær launin ódygð hans;
illt mun hjá honum lenda.

8

Keisari einn var kendur í Róm
Kristni hjelt í banni;
Guðs son hugði hið gamla gróm
gjöra að lygi-manni.

9

Jórsala hugði að byggja borg,
er bölvaði himna herra;
ferska smíði fjell á torg;
fjekk hann því úr verra.

10

Segir loksins sú varð raun
(sögurnar þetta stíla),
að dögling fjekk þau dygða laun,
hann drap af lopti píla.

11

Neró jafnan nauðir jók
nýtum drottins sveinum;
vomurinn varð (sem vottar bók)
að villigelti einum.

24

Sú var bæði fögur og fróð
Friggjan ofnis palla;
Danmerkur kóngs dýrligt jóð
dreingir mega hana kalla.

25

Var sú kljenust kyrtla brík
kend að nafni *Anna*;
fyrr hefur eigi fundist slík
fylkirs æski-Nanna.

26

Tiguligt er tyggja blóm,
trausta menn kann sigra;
Jakop veitir jötna róm
í jeli vanur vigra.

27

Æfintýrið eitt af þeim
öðling vildi eg glósa;
niflungs tign og nógum seim
nenni eg lítt að hrósa.

28

Innt var mjer að öðling fór
eitthvört sinn um ríki;
milding fylgdi múgurinn stór
merktur linna síki.

29

Fálka-land hjet frónið smátt,
fylkir átti að stýra;
heldur þangað hilmir brátt
með herra-fólkið dýra.

30

Vanur var þessi vísir þar
að veiða dýr á skógi;
ljeku sjer með lista par
lofðungs menn að plógi.

31

Einhvörn dag að öðling reið
út á skóginn *víða, *p. 212.
seggir litu seima meið
sveittum hesti ríða.

32

Stje af baki stýfir spjóts,
og stefnir mitt á dreingi;
heilsaði eyði orma grjóts
og öllu kóngsins meingi.

33

Komu-maðr fyr kónginn stje,
og kvaddi rekka snjalla;
buðlungs menn á bæði hnje
bófann sáu þar falla.

34

Heilsar hann upp á hilmir fyrst,
í huganum þeinkir verra;
'Blíðan vil eg þess biðja Krist
að blessa yður, minn herra.'

35

Alexand hjet sá örva grjer,
ítran kvaddi stilli,
greifans bróðir af *Góiver*,
gott var þeirra í milli.

36

Jóhannis-staður hjet borgin breið,
bræður, trú eg, að stýri;
hjelt þar hof með hjörfa meið
herra greifinn dýri.

37

Riddari þessi að ræsi víkur,
rjeð svo málið sveigja:
'Tállaus hef eg, tyggi ríkur,
tíðindi yður að segja.

38

'Í gærkveldi geysi-glaður
eg gekk um foldar reiti;
varð á fyrir vegi maður,
veit eg ei hans heiti.

39

'Lítils máttar leizt mjer hann,
lötraði einn um heiði;
ásjón hafði og heila rann
hulið skálkurinn leiði.

40

'Gekk eg framan að garpnum, því
gjörði nafns að frjetta;
öngu vildi hið arma þý
ansa mjer af ljetta.

41

'Kápu einni klæddur var
kauðinn lymsku-fulli;
hjá fóla leiðum fann eg þar
fullan pott af gulli.

42

'Gjörla leit eg grettis land,
greip eg síðan dólann;
mælti eigi á móti grand,
má því hitta fólann.

43

'Tók eg gull og garpinn með,
gaman er slíkt að róma;
bófann þann sem brögð voru ljeð
batt eg saman í dróma.

44

'Falda eg inn í fólgnum rann,
um fólann öngvir hirtu;
lítur þar einginn lifandi mann
ljós eða nokkura birtu.

45

'Veit það einginn í veröldu lýður,'
kvað veitir orma sessu,
'því er eg kominn, buðlung blíður,
að birta yður af þessu.

46

'Hvorki bróðir né bragna neinn
báru veit af ljóma,
utan þú, dögling dýr og hreinn,
dáðum prýddur og sóma.'

47

Talaði þanninn tjörgu rjóður,
tamur við vopna göllu:
'vilda eg gjarnan, vísir góður,
vera yður trúr í öllu.

48
'Fór eg strax að finna þig,
fylkir grænra ríta;
Sikling, muntu sæma mig,
og sjálfur gullið líta.

49
'Fáir þú þennan finna mann,
frægð má slíkri *hrósa; *p. 213.
öðling, máttu auðinn þann
allan til þín kjósa.

50
'Ef hilmir eigi hittir Þór,
Hagbarðs hest mun hljóta;
borgar menn og bróðir vór
brenda gullsins njóta.'

51
Falsarinn mælti, og sór við sál,
svo fyrir ríkum tyggja,
gullið rautt og græðis bál
gæfist honum að þiggja.

52
Þeingill ansar þegar í stað
þessum örfa stefni:
'Oss heyrir ekki,' að hilmir kvað,
'höndla um þvílíkt efni.

53
'Nema það væri numið úr jörð
nadda Týrs af fundi,
landsins dæma oss lögin hörð
en launin auðar lundi.'

54

Ansaði ríkum örfa Njörð
  Alexand fullur rausi,
'Gullið hugði að grafa í jörð
  garpurinn ærulausi.

55

"Mjer var í sinni," sagði hann,
  "sjóði gulls að leyna."
Framar eg eigi frjetta þann
  falskan stýrir meina.'

56

'Munur er það,' kvað meiðir stáls,
  'megum vjer þetta skilja,
að fremja einn hlut til fulls eða hálfs,
  eða fýsast eins að vilja.

57

'Minni synd er vilji enn verk,
  ef voðann hyggst að starfa.'
Helst mun þessi huggun merk
  höldum koma til þarfa.

58

'Tregur ertu,' kvað tjörgu meiður,
  'að trúa orðum mínum;
vex ei við það vísirs heiður
  hjá vildar-mönnum þínum.

59

'Ærið hugsar öðling knár
  um efnið slíkra greina;
volkar sjer að vitja fjár
  og vinna gullið hreina.

60

'Finnir þú eigi Fálu nið,
og fangir auðinn ljósa,
bróðir vor og bragna lið
brátt munu gulli hrósa.

61

'Reikningskap mun ræsir fá
raun-illan af feingi,
en efni nóg, sem inna má,
eptir að grenslast leingi.'

62

Undrast þvílíkt orða spjall
öðling firtur grandi;
minntist fyrr þá fór um hjarl
fölsuð mynt í landi.

63

Minntist gramur á morð og grand
er mönnum varð að tjóni,
þá framanda myntin fór um land
fyrr á skotsku fróni.

64

Spurði mætur meiðir gulls
að mynt og orma ströndum.
'Vita munu þjer víst til fulls,
að var hún af öðrum löndum.

65

'Kenna muntu kompán þann
með kljenan draupnis sveita;
pápisk þjóðin pretti kann,
plaga þeir svik að veita.'

66

'Satt skal inna, sjóli, þjer,
svo að þig eigi blekki;
Skottum líkur skildist mjer;
skynja eg gullið ekki.

67

'Að máli og burðum maðurinn er
sem mundi hann vera á hjarli
alinn upp *við orma sker *p. 214.
auðs hjá ríkum jarli.

68

'Linna bólsins ljósa mynd
leit eg aldri slíka;
ókend er sú orma lind;
ei sá eg hennar líka.

69

'Man ei heldur munda eg sjá
mann þann nokkurn tíma.'
Fylkir jók það firna þrá;
á flæðar þeinkti bríma.

70

'Minn er grunur að muni þeim auð
munkur eiga að stýra,
sendur út með svikum og nauð
seggi að blekkja dýra.

71

'Því vil eg senda svein með þjer,
sama gullið líta;
bróður þínum boð frá mjer
bera skal eyðir ríta.

72

'Greifinn vil eg að grábaks storð
geymi oss til handa,
þar til koma þeingils orð
þennan leysa vanda.

73

'Eigi skal greifinn girnast hel
garpi þeim að magna;
gæti hans heldur, og geymi vel.'
Gramur rjeð síðan þagna.

74

Alexand var við illsku kendur,
öðling hyggst að pretta;
svikarinn varð af sorgum brendur,
sór og mælti þetta:

75

'Sikling, hef eg sýnda þjer
sanna dygð og skæra,
viljað betur, vísi, en mjer
eða vorum bróður kæra.

76

'Eptir skyldu orð og eið
okkur að sæma báða,
fór eg snemma fram á leið,
fúss til yðar náða.

77

'Vilji dögling gegn og gæfur
gjöra að orðum mínum,
þá bið eg að fylkir frægur
fylgi þjenara sínum.

78

'Farir þú ei með fleina Ull,
framur í rógi ríta,
aldri muntu ágætt gull
augum þínum líta.

79

'Ríðum báðir rekkum frá;
raun má kalla ljósa;
veit mjer sjálfur virðing þá;
vil eg ei aðra kjósa.

80

'Ef þú, lofðung, lítur sjálfur
leirinn Fofnis gilja,
þá má skerlaugs skreyti-álfur
skipa að sínum vilja.'

81

Sjóli undrast svikarans orð;
sá var flár í hjarta;
riddara sveitin reið um storð
að reyna stálið bjarta.

82

Bragnar undrast buðlungs tal,
búnir þegar til veiða;
öðling ríður, en endast hjal,
út á skóginn breiða.

83

Fjekk ei annað svikarinn svar
af siklings dýrum rómi;
hann kvaðst vilja í hægðum þar
hugsa í góðu tómi.

84
Dýrin urðu að láta líf,
lágu dauð í blóði;
fylkir horfði á fleina dríf;
falsarinn æstist *móði. *p. 215.

85
Alexand aptur að vísa veik,
vjela fullur og sagna:
'Ekki skyldi lofðung leik
langan hirða að magna.

86
'Klerkar eru í kirkju nú,
og kappa sveitin búna;
færið aldri fá munt þú
fegra, heldur en núna.

87
'Ríðum strax,' kvað randa álfur,
rekkar munu hlýða,
'þá má lofðung líta sjálfur
linna bólið fríða.

88
'Eiginliga mig uggir það,
ef við skulum bíða,
bandinginn mun bera sig að
brjóta upp rannið fríða.

89
'Sitji eg ei hjá seima grjer,
þá svinnir kappar snæða,
greifinn mun þá gremjast mjer
og grunsemd af því fæða.

90

'Undrast líka ella um mig,
ef eg er úti leingi;
tyggi, vil eg ei tæla þig;
tjást mun slíkt fyrir meingi.

91

'Farir þú ekki, fylkir, strax
feinginn þjer að nýta,
þá mun sendir sára lax
hann síðan aldri líta.'

92

Gramur ekki gaf honum ans;
gjarða fílnum rendi
fram á skóg með firða krans.
Frosta skeiðin lendi.

II

ÖNNUR SKOTSK

1

Efna verð eg annan brag fyrir unga dreingi;
bermið fornt af Boðnar feingi
býð eg ekki dýru meingi.

2

Æskufólk skal ágæt dæmin ávalt hirða,
ekki hugsa um orðgnótt stirða,
efnið kvæða heldur virða.

3

Frá ungdóm skaltu óttast Guð og elska fræði,
föður, móður, og frændur bæði;
frægur er sá er þrifnað næði.

4
Uppi vertu árla dags um alla morgna;
viljir þú við volæð sporna,
varast skaltu leti norna.

5
Gjörða-lausar ganga þær og glotta tönnum,
með spáfarir spirta hrönnum,
spjá svo fje af æskumönnum.

6
Ljáist færi lærdóms þjer og lista næmi,
ungum segi eg ýtum sæmi
elska mennt og góðlig dæmi.

7
Iðju láttu þóknast þjer og þjónkan handa;
í kalli þínu keppstu að standa,
kemur þú síðan í nokkurn vanda.

8
Láttu heiður líka þjer þann lukkan veitir;
andlig stjett um allar sveitir
ekki girnist halda á hneitir.

9
Kóngs vald ekki keppist inn í klerka vanda;
sómir ekki sverð og randa
sacramentum við að *blanda. *p. 216.

10
Saul og Usias sjóla báða sæmdir fýstu;
straffan drottins stirða gistu,
stað og ríki um síðir mistu.

11
Af því firðar fóru að offra fórnum hreinum;
prúðum bar það prestum einum,
prýði-fullum drottins sveinum.

12

Einginn falli í annars stjett; það eykur vanda:
sjerhvorn láti í sínu standa
sæmdar starfi munns og handa.

13

Öngvum skaltu óska falls frá æru sinni;
veikur þó einn verða kynni,
vor er heiður ekki að minni.

14

Athanasium Arius vildi af æru setja;
skækju gjörðu skatnar hvetja;
skyldi hún lygð á biskup etja.

15

Ljet hún sem hann líkamans hefði losta framið,
sjer með hold í syndum lamið,
saurugar illa girndir tamið.

16

Fyrir dómi stóð þar drillan leið og dreingir fleiri,
biskup gagnvart bauga eyri;
birtast munu hjer slægðir meiri.

17

Annar spurði afreksmaður efldur frygðar:
'Segir þú hafi eg syndir skygðar,
seima grundin, með þjer drýgðar?'

18

Biskup stóð sá bragning næst til brúðar mælti;
hennar svaraði hugurinn stælti:
'holdið þitt mig illa vælti.

19

'Þú hinn sami það hefur verk með þilju unnið,
vondum þínum vjelum spunnið:
virðar, dóm álykta kunnið.'

20

Biskup hugði brúðurin þann er býttí orðum;
strillan þessi stælt upp forðum
stóð þar fyrir herra borðum.

21

Fundin varð að falsi og lygð sú falda Gerða;
Athanasi æru að skerða
ekki mátti þanninn verða.

22

Falsara dæmin finnast slík hjá firðum víða;
einn vill keppast annan níða,
ekki spara lygar að smíða.

23

Ærulausa egna þeir til ilsku verka;
lygina magna ljóta og sterka,
látast sig þó halda merka.

24

Achitofels ilsku ráð ei altíð duga;
drottinn með sinn dýran huga
dárans slægð kann yfirbuga.

25

Illa lyktar öfundar manna áform stundum;
gengur þeim sem grimmum hundum;
geldst þeim aptur fullum pundum.

26

Ilsku manna undirgröftur óskröp styður;
ferr svo *jafnan fleina viður, *p. 217.
fellur sá til skammar niður.

27

Sannar þetta sögunnar mál og seggja dæmi;
efna verður annað næmi,
ef eg því í gott lag kæmi.

28

Bragurinn fjell, en byrlast annað Boðnar minni,
kaldhamraður Kjalars við inni
kvæða slagur í öðru sinni.

29

Skildust áðr skatnar við, þar skjöldung fróður
veik á skóginn, vitur og góður;
vomurinn hinn stóð eptir hljóður.

30

Alexand fylgðu firðar tveir og fúsir að pretta;
hugsar ekki hilmir þetta;
hafa þá bræður til njósnar setta.

31

Sendi annan svein á burt, er segja skyldi
sínum bróður, að sikling vildi
sjálfur koma að liðinni hildi.

32

Veizlu bað hann vanda þá sem virðum semur:
'eyktir þrjár, en ekki fremur,
eru til þess að vísir kemur.'

33

Andrjes hjet sá ilsku þjón er orð nam leyfa,
kæmeistari hjá klókum greifa,
kann sá nokkuð svikunum hreifa.

34

Gjarða fílnum garpurinn fram til greifans rendi;
bar þau orð er bróðir sendi
brigðu-fljótt af sinni hendi.

35

Víkjum aptur vísirs til á vænu láði;
  dögling ekki dýra gáði,
  dagur þó sína blíðu tjáði.

36

Tíðindin aldri tyggja geingu túns úr minni;
  orða smið í öðru sinni
  aptur kallar gramur hinn svinni.

37

'Fljótliga skal eg fylgja þjer nú fram til borgar,'
  fylkir mælti Fofnis torgar;
  falsarinn gleðst við efnið sorgar.

38

'Geingur aldri úr minni mjer sú mundar snæra;
  þjer skal veitast þessi æra;
  þúngt er eigi fót að hræra.'

39

Hátt nam blása hilmir þá í hornið renda;
  jaktina vill þá jöfurr enda,
  jafnsnart burt með Alexand venda.

40

Stundir fjórar stóð sú jakt að stillirs ráði;
  aldri á meðan annars gáði
  en ræða um það sem Alexand tjáði.

41

Sinti ekki sjóli par um seggja veiði;
  getið er hins að grábaks heiði
  geingur aldri úr sinnu leiði.

42

Flýta vill nú ferðum sínum flokka prýðir;
  söðla dýr býður sæki lýðir;
  siklings boði að fólkið *hlýðir. *p. 218.

43

Furðu var sá fákurinn móður er fyrr nam ríða;
  vomnum þótti verst að bíða;
  vísir biður hann sjer að hlýða.

44

'Sami nægir söðla beri svinnum tyggja,'
  gaurs var ekki grunlaus hyggja,
  'gatan er sljett þar leiðir liggja.'

45

Fáknum aptur fór á bak sá fleygir gerða;
  undan tók með Alexand herða;
  allir sveinar eptir verða.

46

Hafði hvorki hilmir vopn nje Handings klæði;
  blakkurinn rann með býsn og æði;
  brjóstið kendi þungrar mæði.

47

Þegar að sáu þegnar nú til þeingils ferða,
  dreingir eptir dögling herða;
  dygðin mun þeim launuð verða.

48

Óskipaðir allir þessir ýtar fóru;
  herrar tveir með hilmir vóru,
  harla dýran trúnað sóru.

49

Greifi af *Maÿr*, góði herra, gram nam fylgja;
flýði aldri fæðir ylgja,
fleina þar sem vektist bylgja.

50

Þegnar sextán þeysa á stað og þeygi fresta;
ólúna höfðu allir hesta;
ekki mun þá kappið bresta.

51

Náðu þessir niflung brátt og nadda brjóti;
í sinni hugsar svikarinn ljóti
sízt mun gagn að þeirra hóti.

52

Raumurinn pretta ræsir bað, hinn ráða væli,
ferð um snúa fljótt á hæli:
'fæstir vilda eg okkur tæli.

53

'Áform hindrast ella mitt og okkart beggja;
þeir mega aptur leiðir leggja;
lyndið reynist misjafnt seggja.

54

'Herra greifinn hygg eg bezt, og hertuginn báðir,
vendi aptur víst um láðir;
vitnast síður okkar dáðir.'

55

Svaraði honum sikling aptur svo með reiði:
'einginn er mjer á þeim leiði;
ágætlegur er þeirra greiði.

56

'Enn munn eg trúa ýtum þeim til æðri mála;
ætla eg ekki í orðum hála
ágætustu meiði stála.

57

'Svo hef eg ekki seggja minna svikráð fundið;
traustar höfum vjer trygðir bundið,
táli og prettum öllum hrundið.'

58

Grunsemd tók sjer gramur litla garps af orðum;
túngan marga tældi forðum;
tjást mun slíkt í ljóða skorðum.

59

Milding kom þá mart í hug um meiði gerða;
ríkur hugsar rjóður sverða
rauna svik munu eingin verða.

60

Af því lofðungs lund var hrein við lestir fleina,
sökina hafði ei sikling neina;
*sitt hvort munu þar báðir meina. *p. 219.

61

Hugsar með sjer hilmir dýr í huganum bráður,
að boðist hafði bófinn smáður
báðum þjóna hjónum áður.

62

Svik mundi eingin seggurinn því að sinni brugga
leyniliga í ljóða skugga;
lýðir þurfa ei slíkt að ugga.

63

Hugsar gramur hitt megi ske sem hendir marga;
melancholia, meinið arga,
manna gjöri opt vizku að farga.

64

Greifinn kanske gramur sje mjög við geira lesti,
þróast af því þunginn mesti;
það má valda sinnu bresti.

65

Fylgdi kóngi frægur þegn af ferða ranni;
hertugann spurði hýr með sanni
helst að þessum unga manni.

66

Systur átti svikarans versta svinnur herra;
hans mun aldri heiðurinn þverra;
hinn nam brugga ráðið verra.

67

Alt hvað tyggja tjáði hinn með tungu afli,
hermdi gramur af handar skafli;
hertuga þótti brögð í tafli.

68

'Grein mjer það,' kvað gramur dýr, 'með góðum sanni,
ef fíflska hefur á frægum manni
fundist áður í ljóða ranni.'

69

Svaraði ríkum sjóla hann, og svo rjeð greina:
'Vissa eg hans ei veikju neina;
var honum ungum fátt til meina.'

70

Skjöldung bauð að skildi ei við sig skýfir ríta
'Auglits skulu við aurinn líta,
aldri okkar samvist slíta.'

71

Heimugliga gaf halurinn akt hvað hilmir sagði;
dreingur ríður dapur og þagði,
dröslulinn keyrði þegar að bragði.

72

Veik að stilli vanur til pretta vella lundur;
höfuðið hneigði Herjans kundur;
höldum þótti kýmin undur.

73

Lítillátliga lofðung bað hinn lasta fljóti:
'Segðu öngvum seima brjóti
svinnum neitt af okkar hóti.

74

'Af grettis vallar glæstri lá með greindum sanni,
tjáðu öngvum tignum manni,
tyggi, bið eg þig áður kanni.

75

'Einn vil eg gangi öðling inn á ýta náðir,
að líta bjartar linna sáðir;
líkar mjer það við sjeum báðir.'

76

Blíður mælti buðlung þá, og brosti viður:
'Illa reikna eg orma fiður,
ef einginn dreingja þartil styður.

77

'Því er oss þörf á þegni þeim er það kann vinna;
ómak verður mjer að minna.'
Mælti hinn, og svo rjeð inna:

78

'Einn skal *lofðung líta fyrst þá linna heiði; *p. 220.
ágæt síðan öldin leiði
augum dýr með hringa meiði.'

79

Undrast gramur orðin slík er út hann leysti;
rekkurinn á sín ráðin treysti;
ríkir í hjarta flærðar neisti.

80

Sjóli grunar sannliga mart um svikin barma:
'Oss mun ætla auka harma
Alexand nú með lymsku arma.'

81

Þann sinn grun vill þeingill ei fyrir þegnum glósa;
sannlega má hann sæmdum hrósa,
sá berr dygð og æru ljósa.

82

Nú sem fylkir nálgast borg, þá niflung ræður,
orð frá eg sendi sínum bræður
svikarinn lymskur, lýðum skæður.

83

Andrjes Rutinn eyðir nefndist auglits torgar;
flytti þessi frjettum sorgar;
frægan hitti stýrir borgar.

84

Sagði hann alt af sjóla för, og síðan þagði;
greifinn býr sig gildur að bragði
glaður, en ekki til þess lagði.

85

Þá míla átti milding enn að múrnum kalda,
undan tók með ákefð halda
Alexand heim til skýfis skjalda.

86

Sínum bróður siklings komu segja vildi;
barmar hittust bræddir skildi;
að borðum sat þá greifinn gildi.

87

Óvart ljet sem öðling kæmi að ýta ranni;
þó hafði áður þegn með sanni
þetta spurt með sendimanni.

88

Fljótlega gekk frá borðum burt sá beitir vagna
kóngi ljezt með kærleik fagna;
kallar hann til sín fjölda bragna.

89

Ríður út með rekka lið um ríkar hallir;
Derlings voðum dreingir snjallir
dubbaðir voru hlífum allir.

90

Áttatigi greifinn gildur garpa hafði;
eyðir sætta ekki tafði,
unst hann hitti kóng að bragði.

91

Kónginn heilsar kurteis þegn að kærum vanda:
'vel kominn,' segir hann, 'vísir landa';
virðar allir í kringum standa.

92

Grams var heldur flokkurinn fár hjá firða meingi;
sextán hafði sjóli dreingi
sjena lítt með unda þveingi.

93

Gjarða fílar greiða ferð að greifans höllu;
lofðung þar með liðinu öllu
leiðist inn hjá meingi snjöllu.

94

Saurugt vill hjer saupið þrotna Suptungs fljóta;
bermið tekur brátt að þrjóta;
bragurinn mun hjer standa hljóta.

III

[ÞRIÐJA RÍMA]

1

Mansöngs spil þó menja Bil
mætti vilja þiggja,
þá er þurt sú bermin burt
er bar eg frá Ása tyggja.

2

*Litla lukt af ljóða frukt *p. 221.
ljet mig eitt sinn smakka;
örleik hans, þess auma manns,
öngvan hef eg að þakka.

3

Hæli þeir sem höppin meir
höfðu úr Ása höllum;
vináttu brögð eru virðum lögð,
en veitast ekki öllum.

4

Herra gunst er herlig kunst;
hana eg sjaldan kendi;
þá snerkja roð með snúðug boð,
sneypa er vís í hendi.

5

Trautt fær þann, er trúskap kann
tjá með sæmd og snilli,
þó leitir þú með listum nú
landshornanna á milli.

6

Vináttu má hjá virðum fá,
veitist Fofnis bingur;
flugan svöng, ef fær ei föng,
frábærligana stingur.

7

Tantalus var talinn þuss,
tönnla mátti og drekka;
þó bar angur soltinn, svangur,
sultar grön óþekka.

8

Ágjarn ríkur er honum líkur;
öngvar hefur hann náðir;
æ vill meiri aumur leir
auð og linna sáðir.

9

Öngvan má sér ágjarn hjá
annan vita hljóta
aura nægð, eða aðra frægð;
einn vill alls þess njóta.

10

Samt er tómur sultar grómur;
sárt sker hjarta rætur
annars lán, en öfund og rán
eykst um daga og nætur.

11

Í orði gildur, margur mildur
mjög læzt vera um stundir;
það eyrna hjúk og banvænt brúk
bregðst, því slægð er undir.

12

Hrósi fátt ein hringa gátt
hönd, þó mildin prýði;
hirði ei lof, nje heiðurs hof,
hafa af veraldar lýði.

13

Hefur í raun sín lítil laun
lofgjarn út hjer tekið,
fær hann smán, og fjárins rán,
frægð á burtu rekið.

14

Launar þjer, sá í leyni sjer,
líkn og annan sóma;
eykur brauð en eyðir nauð
ástin drottins fróma.

15
Í rjetta tíð mun lykjast lýð
laun af verkum öllum,
þá herrans blóm vill halda dóm
með höldum veraldar snjöllum.

16
Lát þú mig fá með lukku að sjá,
lausnarinn, þína prýði,
þó verkin mín sjeu varla fín
og vönduð miður en hlýði.

17
Mjer er ei ljent sú mansöngs ment
að mæla um sprundið ljósa,
þriðja hátt fyrir þorna gátt
þó mun eg verða að glósa.

18
Þar fjell bragur þeygi fagur,
þeingill gekk til hallar;
dögling vitur og drottinn situr
hjá dreifi nöðru vallar.

19
Heila stund beið lofðungs lund
og listugur hjörfa *meiðir, *p. 222.
áður en gildur greifinn mildur
gram til borða leiðir.

20
Sikling spyrr að svikarann fyrr.
sveigi gyltra ríta:
'Nú mun hent,' kvað niflungs ment,
'nöðru ból að líta.'

21

Svika vargur svaraði argur,
sögn ljet ekki þverra:
'Alt er kyrt í kofanum birt;
kátur vertu, herra.

22

'Læt eg þörf,' kvað lymskan djörf,
'Þjer leynið okkar ræðu;
vega móður, vísir góður
vil eg að njóti fæðu.

23

'Dögling skal í dýrum sal
drákons heiðar aldri
geta orð við greifans borð
fyrir gildum hjörfa Baldri.

24

'Fyrir ofan mold af frænings fold
firða trú eg eingi
viti meir nema við hjer tveir
hjá virða öllu meingi.

25

Eptir það sem Alexand bað
af öðlings dýru valdi,
gaur í vil sig greifans til
gramur trú eg síðan haldi.

26

Spurði gramur spektarsamur
spilli baugs að mörgu;
orða refur andsvör gefur
öll af lyndi örgu.

27

Fylkir sat, og fjekk sjer mat;
frægð trú eg ekki linni;
greifinn stóð með grimd og móð
grams fyrir borðum inni.

28

Lymsku drjúgur í lyndi bjúgur
lýðum greifinn þótti;
hneigði niður höfuðið viður;
hjartað pínir ótti.

29

Að fylkirs náð með fremd og dáð
falsarinn gætir ekki;
sá nam heldur er svikunum veldur
sinna um aðra hvekki.

30

Kóngsins menn með kærleik enn
kvintir að borðum þjena;
á tign og ment eg tel þeim hent;
trautt fær slíka sjena.

31

Öðlings ment fær máltíð ent,
mun sá heiður hljóta;
í öðrum sal skal ýta val
öls og matar njóta.

32

Gramson merkur, gildur og sterkur,
greifann undrast náði;
einka hljóður, ærið rjóður,
ávarps einskis gáði.

33
Þeingill biður, sem þrátt er siður,
  þegar að máltíð enti;
síðan aumur svika raumur
  sjóla frá eg að benti.

34
Alexand þá, sem innt er frá,
  við öðling talar hinn blíða:
'Get eg sje tíð að gargans hlíð
  garpur líti fríða.

35
'Þyki mjer ráð að þess sje gáð,
  þeingill í burtu stefni
greifa fyrst, svo geti hann sízt
  grunað um þetta efni.

36
'Við skulum tveir, meðan virðar þeir
  velja um drykk og fæðu,
líta þann hinn lymsku-mann,
  og ljetta *síðan mæðu. *p. 223.

37
Gjörði það sem garpurinn bað
  gramur, og heimti síðan
góða skál með grettis bál,
  við greifann talaði fríðan.

38
'Þjer hafið sízt, og það er víst
  þegnum vel komandi,
drukkið til með dáða skil,
  hvað dreingja er þó vandi.

39
'Mun eg því nú á mína trú
máli þanninn venda,
yður fyrst með æru og list
ágætt minnið senda.

40
'Síðan ber,' að bragning tjer,
'býtið gestum öllum
Rínar glóð, og rósar flóð
rekkum skeinkið snjöllum.'

41
Hinn tók viður, en herrann biður
hann skuli minnið drekka:
'Geira álfur gleði sjálfur
göfuga vora rekka.'

42
Halur gekk út með horna lút,
er herrann drakk til sveinum,
fjekk í hönd með fræðin vönd
fylkirs manni einum.

43
Alexand var hjá öðling þar;
ósköp að honum kalla:
'Fylkir, þjer skuluð fylgja mjer
að finna rekkinn snjalla.'

44
Siklings niður svikarann biður
sinn mann einn að kalla,
taman þann er telja kann
tárin Fýris vallar.

45

'Förum tveir, en firðar þeir
  fæðu veri að sinni;
fylkir þarfur fylgi djarfur
  og forsjó treysti minni.'

46

Fór á stað sem fólinn bað;
  frek jókst sorgar kvíðan;
ráða lætur ræsir mætur
  rekk, og geingur síðan.

47

Fylkir geingur, og flærðar dreingur,
  fjórar stofur í gegnum;
læsti dyr, sá leyndi styr
  og lista geð sitt þegnum.

48

Lymsku fús í lítið hús
  með lofðung halurinn vendi;
þar stóð maður þeygi glaður
  með þungan vigur í hendi.

49

Dygðin brast, en dreingurinn fast
  dyrnar aptur lukti;
tjörgu meiður trítilreiður
  týnt hefur öllu bukti.

50

Skemdar leiður skalkurinn reiður
  skjómann þreif hinn bjarta;
stakk fyrir brjóst með þungan þjóst
  þeingil mitt á hjarta.

51

'Eg hefi hald og vegligt vald
á vísirs lífi snjöllu,
þinn skal leiður þeingils heiður
þrotinn vera með öllu.

52

'Glerin björt á glugga hjört
girnstu ei upp að láta,
nje vondslig köll um vigra göll;
varast skaltu að gráta.

53

'Ef bregður þú, sem að býð eg nú,
burt af ráðum mínum,
þá skal líf við laufa kíf
leita að enda sínum.

54

'Ferr það vel þó fáir þú hel
*af fetla vendi bjúga; *p. 224
brandur minn skal búkinn þinn
og brjóst í gegnum smjúga.

55

'Manstu ei, hið mesta grey,
þú mýðir föður mínum;
feigðar blak við fleina skak
hann fjekk af ráðum þínum.

56

'Föðurs míns deyð og forna neyð
frekt gjöri eg að sorga;
þú skalt móð og þegnsins blóð
með þínu lífi borga.'

57

Sikling hljóður sýndist rjóður;
  sá kann hlífar sundra;
þvílík orð og þrauta morð
  þeingill tekur að undra.

58

Hreytir stáls bar horn við háls,
  Handings firtur vóðum,
varnar laus, sem vomurinn kaus,
  hjá virðum þeygi góðum.

59

Kristur þá svo kær til sá,
  um kónginn lætur hirða;
dignar brjóst í dreingnum ljóst,
  sem dögling átti að myrða.

60

Brugðust heit þá buðlung leit;
  bragning stóð og þagði;
skalf sem lauf sú skræfan dauf,
  og skjómann frá sjer lagði.

61

Þá hilmir sjer hvör hættan er,
  og horfir á víga manninn;
við Alexand þá, sem inni eg frá,
  orðum hagaði þanninn.

62

'Þeink í hljóði, þeingils blóði,
  Þundur greipar svella,
synd er stór fyrir sverða Þór
  saklausu út að hella.

63

'Hefnd mun sterk,' kvað hetjan merk,
  'harðliga goldin verða;
þeingils múgur er þeygi bljúgur;
  þann kann brynjur skerða.

64

'Þó hvorki frændur, fólk nje bændur,
  freisti hefnd að efna,
grjót og rætur græðarinn mætur
  grimmliga lætur hefna.

65

'Vit til fulls,' kvað veitir gulls,
  'vor þó endist gipta,
döglings fljóð og dýrlig jóð
  dreing mun lífi svipta.

66

'Föður þíns lát við feigðar grát
  fær mjer öngvan kvíða;
borgi þeir sem beittu geir,
  og bana ljetu hann líða.

67

'Hans bið eg fall við fleina svall
  frelsarinn dæmi hinn snjalli;
full var sök, þó feigðar vök
  feldi hann burt af hjarli.

68

'Mín var sljó og maktin mjó,
  þá milding hjóst með geiri;
eg var einn og ungur sveinn,
  angraður svo sem fleiri.

69

'Höfðu ráð um hauður og láð
herrar lands með fljóði;
eg er nú því með öllu frí
auðar lunds af blóði.

70

'Þeirra ráð við Þundar gráð
þegninn lífi sviptu;
sá hlaut nauð, en svinnir auð
sín á millum skiptu.

71

'Þá eg fjekk hald og vísirs vald
vegligt hjer í landi,
ættfólk þitt og annað *hitt *p. 225.
alt var leyst frá vandi.

72

'Veitta eg þjer, þu veizt það hjer,
var það ekki minna,
alla sæmd, og aptur dæmd
óðul feðra þinna.

73

'Þú veizt gjör,' kvað þeingils bör,
'þó mjer sjert orðinn skæður,
eg firti nauð, en fylti auð
fróma þína bræður.

74

'Alla dygð en öngva stygð
eg hefi yður sýnda,
ráðið bætur, reist á fætur
rekka svo sem týnda.

75

'Gótsið aptur, geira raptur,
gaf (og þótti raun að)
þinni ætt, en það mun rætt
þú hafir illa launað.

76

'Makt og heiður, málma meiður,
mjer hafi þjer að þakka;
ættuð víst yfir vorum sízt
vanda nokkrum hlakka.

77

'Þínar systur, þegninn bistur,
þó mig lítið varði,
hefi eg fætt, svo hvorgi er hætt,
heima á mínum garði.'

78

Mælti dyggur milding hryggur,
málið tekur að hvessa:
'Líttu hjer hver launin mjer
þú leggur í staðinn þessa.

79

'Þín mun sál fyrir þvílíkt tál
þunga mestan hljóta,
eymd og sorg í yndis borg
en aldri náða njóta.

80

'Meistari þinn með málin svinn
mundi aldri veita
þjer það lið, þú þeingil við
þanninn skyldir breyta.

81

'Aðra ment hefr öðling kent
eyði Fofnis síkja;
hygg eg víst það hæfi sízt
herra sinn að svíkja.

82

'Frægur var og fremdir bar,
Fróða gæddur sáðum;
betri er deyð og berlig neyð,
en brjóta af góðum ráðum.

83

'Hans mun sál fyrir trygðar tál
títt á efsta dómi
klaga þig, en kvitta sig,
kóngs fyrir dýrum rómi.'

84

Gramson biður, og glúpnar viður;
getið er slíkra rauna:
'Gef mjer líf við geira kíf
góðu skal eg þjer launa.

85

'Okkar orð og ásett morð
aldri skal eg glósa
fyrir neinum hal í hilmirs sal,
þó hafi eg lífi að hrósa.

86

'Aldri af mjer skal örfa grjer
orðið stygðar heyra,
straff á mót eður stirðlig hót,
ef sturlar oss ekki meira.'

87

Döglings neyð sór dýran eið
dreifi linna sessu;
'Fái eg grið með fróman sið,
frjáls skaltú af þessu.'

88

Sízt er greið um Sónar leið
sigling dælu hrafna,
því mun bezt með Boðnar lest
bera sig heim til hafna.

89

Fellur voð á fræða gnoð
Fals í hyggju landi;
Berlings knör við bragða vör
bezt mun fara þó standi.

IV

[FJÓRÐA RÍMA]

1

Skeiðin beið þar skröfuðu menn
um skæðan *nauða starfa; *p. 226.
nýtum ýta nú skal enn
nausta lestum karfa.

2

Boðnar soðnar lögurinn lítt,
lest eg fast í sinni;
brúðum prúðum bera skal nýtt
bland af hendi minni.

3

Feldi og seldi eg Fjölnis vín
um frakkan hrekkja dóla;
bagan og sagan byrjast mín
af brodda hræddum sjóla.

4

Halur í salnum heima sterkur
heyrði orðin tyggja;
vildi gildur vísir merkur
veldis haldið þiggja.

5

Hægði og lægði Herjans kundur
harka sterkan skóla;
fjell að velli fors og undur;
fræðum hlýðir sjóla.

6

Heitir veita hilmir grið
halur með vjela galla;
eiðinn greiðir öðlings nið
orku sterkan valla.

7

'Ef forðast orð og frábært kall
Fofnis drafna hreytir,
líf við kífa laufa pall
lukkan þekkum veitir.

8

'Mig lystir fyrst um litla stund
láta þrætu standa,
bróður góðum birta af fund;
brátt mun ljetta vanda.'

9

Mælti dælt við málma bör
meiðir rjóður sverða:
'Þú skal nú, meðan þreyti eg för,
þýður og hljóður verða.

10

'Sjálfur álfur sverða skal
með sjóla mæla hinn únga.'
Milding vildi mýkja tal
mest um kosti þúnga.

11

Sverða herðir svaraði brátt
svika ríkum dóla:
'þegninn gegni, þeygi mátt
þrautar leita sjóla.

12

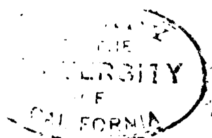
'Mín til þín er mjúkust bón,
mætur spjóta beitir,
forðast morð og falskligt tjón
við Fróða sáða veitir.

13

'Sómir frómum seggjum sízt
sára færið leggja;
útan sútar vildi eg víst
víkja af leiki beggja.

14

'Frægð og hægðir fær þú sízt
af fanga dreingjum slíkum;
þjer sem mjer ef þetta lízt,
þyrm þú harma ríkum.'

15

Veill óheill að vomurinn hjer
  vísi ansar sveita:
'Annað kann eg ei ansvar þjer
  enn að sinni veita.

16

'Fróður góður frændi minn,
  fastra lestir gerða,
kefja og hefja kóngdóm þinn
  kveð eg hann ráða verða.

17

'Tali halurinn traustur við
  týni frænings láða,
seggir leggja sætt og frið,
  sætra njóta náða.'

18

Mælti dælt við manninn þá
  morðarinn verði minni:
'Vakt og akt gef vísir á,
  so veri hann kyr hjer inni.

19

'Verður sverða vænum rjóð
  víst að beztu líka,
við skæðan ræða randa bjóð,
  Rögnis megnra bríka.'

20

Flasar og vasar fólinn út,
  fast og læsti ranni;
*lítið slítur lofðung sút, *p. 227.
  luktur mektar banni.

21

Spurði smurður stillir fróns
  spakan vökudóla:
'Viltu stiltur veitir sóns
  vjelum tæla sjóla?

22

'Áttu dátt við dreyra foss
  dauða greiða færi?
hátt um mátt að myrða oss,
  mundu vandann, kæri.

23

Svaraði harður sæmdar þegn,
  er sinna kunni rjettu:
'Nauðugan trauðan, niflung gegn,
  mig nauða bræður settu.'

24

Sór við ljóra sikling hræddur
  sínum vænum munni,
rjett og sljett með falsi fræddur,
  sem fólinn mæla kunni.

25

Get eg að hjeti gramson trúr
  gluggum veggja aldri
skúfa eður rjúfa skuggum úr
  í skæðu nauða hjaldri.

26

Beiddi reiddur bjarga sjer
  bljúgan þegn af mæði,
hendi benda hið bjarta gler,
  braut svo líta næði.

27

Sára fára sendir lax
  síðan náði veita
bón á fróni buðlung strax
  bundinn unda sveita.

28

Drottinn hrotta deyfði kíf,
  dignar megnið næsta;
manninn þann við málma dríf
  mýkti spektin hæsta.

29

Barmar armir brugga ljót
  bæði ráð og finna;
maðurinn glaður minnst vill mót
  mildings valdi vinna.

30

Hæstur glæstur himna ranns
  hugði að brögðum herra,
hrærði og nærði hjartað hans
  að hindra vondan hnerra.

31

Víkur að ríkum virðum þeim
  er vænum þjóna tyggja;
hersar þessir geðs um geim
  góða fæðu þiggja.

32

Enda kendir máltíð mest,
  mjöðurinn gleður rekka;
greifinn hreifi að görpum sezt,
  gjörir svo hver að drekka.

33
Gaurinn aura getið er enn
gæða ráðin leggi,
að glópur einn hrópi grams á menn
glöggt, svo blekkti seggi.

34
Undrast lundar orma skers,
einginn kóng nam líta;
frjetta rjett að foringja hers
og ferðum hirði ríta.

35
Án stans nam ansa lyddan leið
lognu þegnum máli:
'Burt með kurt sá bragning reið
björtu firtur stáli.'

36
Þykti, hnykkti, þegnum við;
þröng varð dreingjum kvíðan;
þegar til vegar vísirs lið
vildi halda síðan.

37
Manninn þann sem plagaði port
prúðir náðu frjetta:
'Um skeiðið reið hvort skjöldung fort?
skýrðu orðum þetta.'

38
Innir svinnum soddan tal
svífur hjörfa blekki:
'Hygg eg dyggvan herra í sal
hjer, en farinn ekki.

39

*Heyrði reyrður hatri og sút, *p. 228.
hóf so greifinn máli:
'Portarann skortir lukku lút;
þú lýgur, feigur gáli.'

40

Sveif í greifans sinnu ker
súta hitinn varmi:
'Lygin og smygin lyddan er;
laugstu flest, hinn armi.

41

'Riðinn í friði ræsir er,
ræð eg yður með sanni;
þó skal prófa þetta hjer
þegar, og huga að ranni.'

42

Yfir hallar vallar háfan múr
hleypir snápa líki,
bróðir stóð þar brigðu-trúr
og Bölvers halurinn ríki.

43

Frjettir rjett hvort fylkir sje
falinn í heljar pínum,
ljósar glósur ljet í tje
fyrir leiðum bróður sínum.

44

Aptur skaptur að virðum veik
(vill svo spjalla ríma),
hneigir og seigir kominn á kreik
kóng fyrir löngum tíma.

45

Á bak við þak hjá borgar múr
blíður reið frá meingi;
aumur raumur ekki trúr
alla villir dreingi.

46

Búast, snúast brátt á reið,
bragnings þegnar snjallir;
ríða fríðir fram á leið
fákum bleikum allir.

47

Stefndu nefndir strax á leið
stofunni jöfurs nærri,
þar áður á láði ræsir reið
og rekka flokkurinn færri.

48

Fanginn spanga spillir var,
spjes í húsi gisti;
fríðir ríða fram hjá þar,
fjell sú heill af Kristi.

49

Ríman stímuð reikar aptur
að ríkum svika dóla,
aulinn staulast illa skaptur
enn að finna sjóla.

50

Alexand vandar virðing lítt,
vesnar rausn og greiði;
brýn ófrýnar bárust sítt,
bólgin ylgjar reiði.

51

'Dauðann rauðan dæmdi þjer
dýr minn kæri barmi;
þú skalt nú, ef lukkan ljer,
lægður verða, hinn armi.'

52

Þrífur og rífur þokka rýr
þilju heljar nóti
í brjóstið ljóst, en buðlung snýr
bistur fast á móti.

53

Halurinn galinn hugði reiður
hendur að binda á tyggja:
'Þinn um sinn skal þrotinn heiður
þverður á jörðu liggja.'

54

'Feigur, deigur, falla í hlje
fyrr eg kjör af hörðu,
en bundinn undinn böndum sje
sem bölvuð fól á jörðu.

55

'Eg fæddist, klæddist, frjáls með frið,
fjekk það lukkan káta;
vil eg svo skilja veröldu við
veikur í líkan máta.'

56

Ruskast, tuskast, rekkar fast;
ræður síðan binda
sjóla, en fóla sverðið hvast
svipull greip af linda.

57

Ekki fjekk hinn bisti bör
  bundið sendi sjóða;
klórar nóri í kóngsins vör,
  kveður hann síður hljóða.

58

Jókst og tókst þar styrjöld stríð,
  sterklegt hark í húsi;
vörðust, börðust vel um hríð;
  veittist *máttar kúsi. *p. 229.

59

Sögur og bögur Sónar víns
  sízt er best að næra;
endir lendi óðar míns;
  ágæt njóti kæra.

60

Hirði stirðan brúðir brag
  brátt, og ljetti hætti,
virði dyrðar Sónar sag
  sótt og reitt af mætti.

V

FIMTA SKOTSKA

I

Má eg ei veizlu Viðris blands
virðum bjóða nú til sanns,
því mjer er horfin Hárs á braut
horna dröfn úr hyggju laut.

2

Óma týndust iðju laun;
er mjer opt að slíku raun;
rósar flóð og Rögnis vín,
rann það aldri inn til mín.

3

Dauf þó lægi dregg á hall,
og dreifðist lítt um Sónar pall,
ber eg það ei fyrir blíða þjóð,
burgeis-lýð eða yngis-fljóð.

4

Kerling mörg í kotinu er,
kvæðin nytjar misjöfn sjer;
sú má eignast Sónar tal
sæta, er ekki á betra val.

5

Mun eg þó verða mansöngs spil
mætri færa hringa Bil,
af gömlum dæmum gullas Ná
gott og ljett að læra má.

6

Akab átti illa frú;
öngvum var hún dygg nje trú;
fögur á lit en fölsk í lund;
flestir hötuðu menja grund.

7

Mann sinn egndi mest til sanns
móti Guði og þjónum hans;
saklausa nam svíkja fól,
sökuðum veitti hlífð og skjól.

8

Hataði alla hrundin sú
er hreina geymdu Guði trú;
fals-spámönnum fljóðið ann,
á fróma lagði hatur og bann.

9

Hennar vondsku vísir galt;
varð því báðum hjólið valt;
hestar drápu hilmirs fljóð,
en hundar sleiktu kóngsins blóð.

10

Þanninn olli þorngrund verst
þeingils falli og auðnu brest;
sáran dauða sjálf hún hlaut,
síns stórlyndis illa naut.

11

Akabs hús varð eyðilagt
alla misti heimsins frakt;
sjötíu voru synir hans
sverði drepnir innan lands.

12

Drottning þessi, djörf á skamm,
deyða hugði Elíam;
frelsti herrann fróman þjón;
fálan sjálf fjekk andartjón.

13

Vara eg hvörja valda snót,
vondslig forðast dæmin ljót;
spekt og mildi spenni að sjer
sprakkinn hvör sem lánið ber.

14

Mýki og græði mannsins brest;
mun þar rísa af gæfan mest;
elski frygð og fróma dygð;
fer það lof um heimsins bygð.

15

Köld eru stundum kvenna ráð;
karlmenn fá þess ekki gáð;
höldar verða í huganum brendir,
hugsa lítt hvar síðar lendir.

16

Einginn skyldi auka mein
ágætum Guðs orða svein,
*heldur prísi hjörfa álfur *p. 230.
hvörn sem drottinn elskar sjálfur.

17

Keppstu aldri að kefja þann
sem Kristur sjálfur æru ann;
brjóztu ekki broddi á mót;
bræði Guðs er stundum fljót.

18

Hyllin Guðs og hamingjan hrein
hjálpar þeim í hvorri grein,
sem drottins að sjer dýrðin tók;
dæmin les í helgri bók.

19

Varastu þessi vondslig hót
vilja Guðs að stríða á mót;
aptur kallar hann ei sitt ráð,
en þú fellur í spott og háð.

20

Eptirdæmin orða frjáls
allmörg finnast þessa máls;
drottinn lækkar drambsamt geð,
dýrð þó verði um stundir ljeð.

21

Mest það skaðar menn og sprund
meðan þeir hafa dýran mund;
forsið vex með firðum þá;
fellur sálin drottni frá.

22

Í hófi er bezt, þó hafi seim,
höldar brúki þennan heim;
víst í dag hann virðist rauður,
vera kann á morgun dauður.

23

Annars að kefja lukku lán
lítil þykir stoltum smán;
öfund bæði og ágirnd ljót
er til þess hin versta rót.

24

Hugsað hef eg í hjarta mjer,
heims fólk þegar að hreykir sjer,
rambar opt af ríkri mekt,
raunar fær sig ekki þekkt.

25

Drussi er það, sem dregur í vænd
að dreingjum sje það nokkur sæmd
að festa á kroppinn flúr og skart,
en fölvan níða sálar part.

26

Innri maður sje æru skrýddur,
elsku, dygð og sóma prýddur;
þótt gull á búki glói mart,
guðræknin er besta skart.

27

Hvar vill lenda halur og sprund
þá herrans koma á efsta fund;
ef taptur er allur trúar fans,
traustið hverfur syndugs manns.

28

Góð verk ekki gilda þá,
sem girntist þú af hrósun fá;
í leyni hvað þín lundin bar,
launa vill þjer drottinn þar.

29

Einfaldur í elsku og trú
ávalt sje því halur og frú;
þau munu verkin virðast best;
vjel og lygar skarta verst.

30

Hreinhjartaðir herrann sjá;
hinir verða að falla frá,
er með sjer færa marga í synd;
mjög er þeirra sálin blind.

31

Einn þó rasi yfir ráðið framm,
raunar er það nóglig skamm;
ef fávísa sjer flekar meður,
firna stór þann gjöldin skeður.

32
Hvör sem girnast himna vist,
hegði sjer með æru og list,
dæmin gefi dróttum góð,
drífi á burtu lygar *og móð. *p. 231.

33
Hinn sem lyktar lífið sitt
lastvar svo fyrir utan kvitt,
kóngur verður og klerkur sá
í keisara veldi drottni hjá.

34
Óska eg mjer og öllum lýð
sem elska drottinn fyrr og síð,
þeir hreppi frið og fögnuð þann
er faðir á himnum veita kann.

35
Enda eg þanninn mansöngs mál,
mína blessi drottinn sál;
Óma vín eg efna vil,
aptur víkja sögunnar til.

36
Raddar streingur Rögnis hvarf,
þar rekkar höfðu ærið starf;
fylkir átti að forðast hel;
falsara þótti leikið vel.

37
Þá stillir móður stáls við kund
stimpast hafði langa stund,
út að glugga opnum þar
Alexand dró sá hlífar skar.

38

Lítur út með lukku traust;
lofðung kallar hárri raust:
'Menn þeir vilja myrða oss hjer;
mætir bræður, hjálpið mjer!'

39

Samstundis kom siklings lið
og sjálfur greifinn út um hlið;
þeir heyrðu gjörvöll hilmirs orð,
að honum var búið þrauta morð.

40

Þegar að heyrðu harma sút
herra síns í garðinn út,
inn um portið allir senn
aptur sneru kóngsins menn.

41

Falskur greifinn fregnar þar
fyrða, og ljet sem vissi ei par;
'Hvað er nú um,' kvað hetjan snjöll;
heyrða eg eingin hróp nje köll.'

42

Hertugi og greifi, herrar tveir,
með hilmir voru báðir þeir;
hugðu að finna hallar dyr,
þar höldar gengu inn áður fyrr.

43

Dyrnar voru á dýrum sal
dreingdar svo sem herma skal;
stór var lás, en sterkur múr
stökkur eigi við hjörfa skúr.

44
Í leyni hafði loddarinn dyr
látið opna skömmu fyrr;
teikn var þetta trygðalaust,
trylltur greifinn um þær skauzt.

45
Vegna þessa víga morðs,
þó virðum þætti ilt til orðs,
opnaðar voru, en aldri fyrr;
allur lýðurinn þetta spyrr.

46
Til sjóla víkur sagan um stund;
svikulan keyrði auðar lund
niður, og beygði hausinn hart;
hinn fjekk varla leikið mart.

47
Ekki hafði aulinn dyr
aptur lukt sem áður fyrr;
það nam firra þeingil sút
þegar og hrindir Alexand út.

48
Bófinn hjelt á benja vönd
bistur í sinni hægri hönd;
ekki náði niflung fár
Norðra hyr, þó væri knár.

49
Aflið skorti illan mann;
öðling *við þann dáðir vann; *p. 232.
hinn stóð maður af harmi rauður
í húsi þar, sem væri dauður.

50

Kvintir hlupu kóngsins menn
kringum garðinn allir senn;
öngvar fundu opnar dyr,
er því von að vaxi styr.

51

Loksins fundu lítið rann;
lofðung gekk upp salinn þann:
Ramsaí hjet riddari sá,
rataði fyrstur ganginn á.

52

Sinti lítt um sveina skupp,
seggurinn hljóp í salinn upp,
hitti dólg og dögling fyrr;
dreingurinn stóð þá varla kyrr.

53

Ei þarf leingi ljóða um það;
lofðungs þegn tók unda nað;
þrisvar lagði þrjót í gegn;
þusti úr benjum unda regn.

54

Dögling þreif í fálka fjall
falsara þeim, er undin svall;
út af húsi ofan í garð
Alexand hratt, sá frægri varð.

55

Vígamaðurinn vafinn í þraut
veik þá strax af húsi í braut,
furðu hræddur að forða sjer;
fleira hlýtur að segja hjer.

56

Golnis víkur góma torg
að greifa þeim sem stýrir borg;
í garði niður gaurinn stóð,
grams ljezt ekki heyra hljóð.

57

Tómas Eskinn Týrs við spjall,
tyggja þegar að heyrði kall,
þreif til greifa þeygi laust;
þeingils afl er nógu traust.

58

Kasta náði kænn til bragðs
kyndugum þar til jarðar strax;
Grjes að foldu greifinn laut;
garpurinn sinnar hreysti naut.

59

Linda kníft lofðungs þegn
leggja hugði greifa gegn;
ekki mátti Ullur brands
efla það fyrir múga manns.

60

Þá sveinar greifans sáu það,
hvað siklings hafðist riddarinn að,
höndum gripu herra sinn;
hann hljóp þegar í garðinn inn.

61

Ramsaí hjá ræsir stóð,
og ræður að kalla kóngs á þjóð;
Hus hinn frægi heyrði það,
og herra Tómas þegar í stað.

62

Forðast lítið falskan bupp;
firðar runnu í salinn upp;
kappar fundu kauðann þar,
kominn að dauða næsta var.

63

Útaf drápu illan þjón;
andar beið hann sárligt tjón;
mæla orðum morðarinn þeim
mundi, áður en fór af heim.

64

'Sannlega eg nú saklaus er
af svikunum þeim sem gjörðust hjer;
míns voru frænda fjandleg ráð;
furðu *seint er að því gáð.' *p. 233.

65

Eptir þetta unnið alt,
illur bjóst með hjartað kalt
greifinn þá, og garpar sex;
grimdin honum í brjósti vex.

66

Vopnast greifinn vanur við kíf,
og virðar hans í fleina dríf;
flösuðu upp í firða rann,
og fundu kóng með þriðja mann.

67

Rögnis elda rjóður sá,
reiðugligur og bistur að sjá,
bar í hendi benja kníf,
búinn að halda fleina dríf.

68

Kallar hátt, þegar kónginn sá,
konstra fullur, og mælti þá:
'Láta skuluð nú lífið þjer
sem leiðir þorparar allir hjer.'

69

Sjóli bleif í salnum kyrr;
sýndur var honum dauðinn fyrr;
virðum þótti vaxa þraut,
þá vondan sáu þeir hjörfa Gaut.

70

Leita gjörði lofðung að
linda kníf og hjalta nað
bitrum þeim, sem bófinn smáður
borið hafði í rómu áður.

71

Sveinar báðu sæmdar manns
sjer að forða hjörfa dans;
kóngur sitji kyrr í sal,
meðan kappar rjóða unda fal.

72

Þegna sína þeingill mætur
þessu gjarnan ráða lætur;
vopnin tóku virðar þrír;
veik að salnum kóngurinn dýr.

73

Með ógna grimmum Ulli fals
átta voru sveinar tals;
þessum komu þrír í gegn;
þeim mun kostur að reyna megn.

74
Sagt er mjer að sóknin ströng
síðan tókst, og furðu löng;
blóðugar runnu benja ár;
brandar gáfu holdi sár.

75
Bragnar reyndu bæsings egg;
brodda jókst hið mesta hregg;
nýtir dreingir Norðra þjel
náliga reyndu allir vel.

76
Kóngs menn ekki kenna bug;
Kristur gaf þeim mátt og hug;
seggir veittu sár með geir;
sigurinn munu hljóta þeir.

77
Randa hagl það Ramsaí bar
rendi í gegnum svikarann þar;
greifinn hlaut af málmi morð;
mælti hann aldri síðan orð.

78
Veittist gildligt vopna skak;
virðar hrukku aptur á bak,
allir þeir sem lögðu lið
lífi firtum Syrpu nið.

79
Ósár einginn ýta var
sem eptir voru á lífi þar;
fylkirs menn við fleina gráð
frelsuðu *þann veg kóngsins náð. *p. 234.

80

Bæði feingu sviða og sár
seggir kóngs við unda fár;
ræsir mun þá rauðu und
rekkum launa alla stund.

81

Meðan að reyndu Rögnis hyr
rekkar kóngs, sem sagt var fyrr,
þrettán stóðu, og það var ort,
þeingils menn við yzta port.

82

Um þær dyr á dýrum sal
dögling gekk með ýta val,
í fyrstu þegar að fylkir lands
falskan hitti stýrir brands.

83

Lukt var þetta lásum port,
lymskur hefur það greifinn ort;
því nam buðlungs bragna lið
brjóta þetta sterka hlið.

84

Óðins kvonar lesti lóð
luktar dyr og hamra hnjóð;
gríður spændi gáttir smátt;
gall í múrnum furðu hátt.

85

Gáttir voru, og gjörvalt hlið,
gjörðar upp af sterkum við;
varla mátti hin vaska drótt
vinna að brjóta dyrnar skjótt.

86

Eigi varð brögnum bragða þurð;
brotna náði hin sterka hurð;
hálfa varði stím um stund,
stillirs komu því seint á fund.

87

Hjer mun eg loks af ljóða mar
láta renna dverga far;
brúðir taki brag til sín,
Berlings lag og horna vín.

VI

SJÖTTA RÍMA

1

Nú skal enn í sjötta sinn
  Suðra bátinn reyra,
vilji menn og vífin svinn
  virðast til að heyra.

2

Mörgum lízt að miðla brag
  meyjunum lyndis kátum;
kann eg sízt að koma í lag
  kvintum Suðra bátum.

3

Þó mun liggja Sónar sag
  á Suptungs horna minni,
ef vil þiggja ljóða lag
  lindin einu sinni.

4
Hárs ber snekkja hægan byr,
hefur hún lítinn Kára;
þó skal ekki þreytast fyrr
en þrotin er mærðar bára.

5
Enda hnút á orða róm
óvandan skal smíða,
senda út af Golnis góm
glettu gustinn fríða.

6
Óðar sveifin áðan batt
Austra lítinn karfa,
þar sem greifinn dauður datt
og dreingir voru að starfa.

7
Höldar fundu sjóla sinn,
sigri gjörðu að hreifa,
líka á grundu líta hinn
lífi firtan greifa.

8
Drjúgum prísa drottins ráð
dreingir firtir pínum;
skatnar lýsa skaparans náð
skýlt hafi kóngi sínum.

9
Firðar allir falla á hnje
og *fríðum þakka drottni; *p. 235.
um lönd og hallir lof honum sje,
lífs svo aldri þrotni.

10

Hefja sínar hendur hátt,
  himna kónginn prísa:
'Dygðir þínar og dýran mátt
  drjúgum gjörir þú vísa.

11

'Frelsað hefur úr fári oss
  faðir í himna ríki;
ýtum gefur auðnu hnoss;
  einginn finnst hans líki.

12

'Hepti gjálfur himna smiður,
  helgir lofuðu forðum.'
Dögling sjálfur drottinn viður
  dýrum talar svo orðum.

13

'Þakkir segjum þjer fyrir mig,
  og þá vjer gjörum að sofa,
aldri þegjum; allir þig
  ávalt skulum hjer lofa.

14

'Fjandmenn mína, faðirinn, þú
  falla ljezt að velli;
maklig pína mun þeim sú:
  morðara firtir elli.

15

'Hans því kjöri höndin sterk
  harðri mig frá snæru,
að eg gjöri góðlig verk
  Guði til lofs og æru.

16

'Undirsátum heiður og hægð
herrann vill eg veiti,
lyndis kátum fje sem frægð,
og friðarins öngvum neiti.'

17

Að kóngi svinna gæfan gekk;
get eg nú fátt til nauða;
hitt skal inna að fólkið fjekk
fregn af greifans dauða.

18

Sá nam bragna bófinn fyrr
borgar stjórn að leyfa;
ýtar magna ærinn styr;
þeir ætla að hefna greifa.

19

Múgurinn dreif, og stofnar stríð
strax að greifans höllu;
sjóli bleif í sal um hríð,
sviptur angri öllu.

20

Vissu ekki virðar par
víga morðs af galla;
fregna hrekki firðar þar,
og frábær undur kalla.

21

Stundir fjórar styrjöld stóð;
stillir kalla náði
út um ljóra opt á þjóð,
og atburð allan tjáði.

22
Fylkir biður fremstu menn
fyrir sig inn að kalla;
veittist friður, var það senn;
virða gleður hann alla.

23
Kómu síðan kóngs á fund,
kveðju sjóla greiða;
mælti fríðan máls við kund
mýgir sefrins heiða.

24
Svikum barma síðan frá
seggjum rjeð að glósa,
og hvað harma hepti þrá;
höldar gæfu hrósa.

25
Geyma beiddi borgar bör
bræður er fjellu að hildi,
þar til greiddi þeingill svör
þeim hvað *gjöra skildi. *p. 236.

26
Bað hinn dæli bræðrum á
bragna sína leita,
ef nýmæli nokkur hjá
njótum fyndist sveita.

27
Hirðir sjóða hugði þar
hans að klæða farmi;
perments skjóða skrifuð var
skjalda Týrs í barmi.

28

Rúna letri rituð öll
  rekkum sýndist skjóða;
fáir betri í fleina göll
  feingu launin ljóða.

29

Traustið alt af töfra sjóð
  tók, þá rómu háði;
furðu valt þann fleina rjóð
  fjandinn styrkja náði.

30

Sorgir mæddu sveigir brands,
  sút með dauða haldi;
aldri blæddu undir hans;
  ort er að skjóðan valdi.

31

Garpar tóku galdra sjóð;
  greifans kvikna undir;
síðan jóku sára flóð
  sannlega vítt um grundir.

32

Hæðni og dár af halnum jókst
  hans þar tengda-mönnum,
nauða fár með þungan þjóst
  þegar, og öllum grönnum.

33

Fæðir ylgja fýsir heim
  fram til sinnar borgar;
virðar fylgja vísir þeim,
  vita nú ei til sorgar.

34

Að kveldi ríður kóngur á burt,
  kvintur að sínu ráði;
allur lýður æru og kurt
  öðling veita náði.

35

Geingu út með gleðinnar tón
  garpar lands um reita;
spiluðu lút, en fylkir frón
  Fofnis gjörði að veita.

36

Lofa náði lýðurinn frjáls
  lausnara sinn með sóma;
hringum sáði hreytir stáls
  og hrannar dýrum ljóma.

37

Vinir góðir og veglig drótt
  vísirs fundu náðir;
garpar fróðir glöddust skjótt
  geðs um hyggju láðir.

38

Firðar vitja Fálka-lands,
  og fara til Edinborgar;
þar rjeð sitja beitir brands;
  ber nú ei til sorgar.

39

Ónars meyar öldin hyr
  upp nam tendra víða;
um lönd og eyar lýðurinn spyr
  lukku sprangið fríða.

40
Ganga bæði gígjur og skot
grams um turna fríða;
út á græði ei var þrot;
efldust leikar víða.

41
Fagnaðar sungu firðar lof
fróns á torgum hallar;
lýða tungur heims um hof
heiðruðu drottinn allar.

42
Skotta þáttur skjótt og rjett
skýrður varð með orðum;
sjötti háttur lukti [ljett
lærðum mærðar skorðum].

POETIC TERMS AND KENNINGS EMPLOYED IN THE RÍMUR

THE language of Icelandic *rímur*, like that of the old Scaldic verse, is marked by the use of many words which are never employed in ordinary speech or prose writing, and by the frequent use of condensed similes which stand for the usual designation of a person or thing. In technical usage the former are called *heiti* (or more fully *ókend heiti*), and the latter *kenningar*. A fair knowledge of both of these is necessary before *rímur* can be read with any degree of ease or satisfaction, and the following exposition of those occurring in the present text may be useful to the student of Icelandic verse.

A. Of *heiti* the most common are those which denote *king*, *man* or *men*, and *woman*, and each of these is fairly represented here.

1. For 'king' there occur the terms *buðlung*, *lofðung*, *niflung*, *skjöldung*; *bragning*, *dögling*, *milding*, *sikling*, *öðling*; *fylkir*, *hilmir*, *ræsir*, *stillir*, *vísir*; *sjóli*, *tyggi*, *vísi*; *drottinn*, *gramur*, *gramson* (=*grams son*), *herra*, *jöfurr*, *þeingill*. All of these are in common poetic use.

2. For 'man' are used *dreingur*, *garpur*, *halur*, *rekkur*, *seggur*, *þegn*; for 'men' the plurals of these, *dreingir*, *garpar*, *halir*, *rekkar*, *seggir*, *þegnar*, and also *bragnar*, *firðar*, *höldar*, *skatnar*, *virðar*, *ýtar*.

3. 'Woman' is denoted by *fljóð*, *lind*, *hrund*, *snót*, *sprakki*, *sprund*, *þilja*. Some of these are properly 'half-kennings'.

B. Of kennings the commonest are those for *man*, *woman*, *gold*, *poetry*, *battle*, and *sword*. The explanation of these, which is often very recondite, must be sought in the *Edda* of Snorri Sturluson, a work to which the *rímur*-poets make very frequent reference. It is only through the infinite variety of expression yielded by these kennings that the elaborate metres of the *rímur* are rendered possible at all, and they are used for metrical purposes quite apart from any fitness in the terms themselves. With sufficient practice the reader learns to recognize them and apprehend their meaning, without necessarily pausing to analyse them.

1. By far the commonest kennings are those which denote 'man', and those employed in the present text fall into the following classes:—

a. Those which refer to a man as a possessor or bearer, and as a giver or spender, of gold or wealth. To the former class belong *seima meiður* (I. 31, 3), *auðar lundur* (I. 53, 4; III. 69, 4), *seima grjer* (I. 89, 1), *vella lundur* (II. 72, 1), *sjóða hirðir* (VI. 27, 1); and to the latter *gulls meiðir* (I. 64, 1), *seima brjótur* (II. 73, 2), *hringa meiðir* (II. 78, 3), *baugs spillir* (III. 26, 2), *gulls veitir* (III. 65, 1), *sjóða sendir* (IV. 57, 2). The word for 'gold' (or 'silver') itself may also be expressed by a kenning (see below), as in *Frænings slóða lundur* (I. 21, 4), *skerlaugs skreyti-álfur* (I. 80, 3), *Fofnis torgar fylkir* (II. 37, 2), *greipar svella Þundur* (III. 62, 2), *orma skers lundur* (IV. 34, 1); or *orma grjóts eyðir* (I. 32, 3), *orma sessu veitir* (I. 45, 2), *Auglits torgar eyðir* (II. 83, 1), *nöðru vallar dreifir* (III. 18, 4), *Fofnis síkja eyðir* (III. 81, 2), *linna sessu dreifir* (III. 87, 2), *Fofnis drafna hreytir* (IV. 7, 2), *Fróða sáða veitir* (IV. 12, 4), *Frænings láða týnir* (IV. 17, 2), *Sefrins heiða mýgir* (VI. 23, 4).

b. Those which denote man as a bearer or user of weapons or armour, and as a destroyer of these in battle. To the former class belong *örva grjer* (I. 35, 1; III. 86, 1), *hjörva meiður* (I. 36, 3), *örva stefnir* (I. 52, 2), *nadda Týr* (I. 53, 2), *örva Njörður* (I. 54, 1), *fleina Ullur* (I. 78, 1), *randa álfur* (I. 87, 1), *sára lax sendir* (I. 91, 3; IV. 27, 1), *fleina viður* (II. 26, 2), *sverða rjóður* (II. 59, 2; IV. 19, 1), *ríta sveigir* (III. 20, 2), *hjörva Baldur* (III. 23, 4), *geira álfur* (III. 41, 3), *sverða Þór* (III. 62, 3), *geira raptur* (III. 75, 1), *laufa pallur* (IV. 7, 3), *málma Bör* (IV. 9, 1), *sverða álfur* (IV. 10, 1), *sverða herðir* (IV. 11, 1), *spjóta beitir* (IV. 12, 2), *randa bjóður* (IV. 19 3), *ríta hirðir* (IV. 34, 4), *stáls kundur* (V. 37, 1), *brands Ullur* (V. 59, 3), *Rögnis elda rjóður* (V. 67, 1), *hjörva Gautur* (V. 69, 4), *fals Ullur* (V. 73, 1), *brands stýrir* (V. 82, 4), *skjalda Týr* (VI. 27, 4), *fleina rjóður* (VI. 29, 3), *brands sveigir* (VI. 30, 1), *stáls hreytir* (VI. 36, 3), *brands beitir* (VI. 38, 3). It will be noticed that the second element in these kennings is most frequently an agent-noun, as *beitir*, *hirðir*, *stýrir*, or the name of a god, as *Baldur*, *Njörður*, *Ullur*.

The second class is represented by *spjóts stýfir* (I. 32, 1), *tjörgu rjóður* (I. 47, 1), *stáls meiðir* (I. 56, 1), *tjörgu meiðir* (I. 58, 1; III. 49, 3), *skjalda skýfir* (II. 85, 3), *hjörva meiðir* (III. 19, 2), *málma meiðir* (III. 76, 1), *sverða meiðir* (IV. 9, 2), *gerða lestir* (IV. 16, 2), *hjörva blekkir* (IV. 38, 2), *spanga spillir* (IV. 48, 1).

c. Miscellaneous kennings for 'man' occur in *orða smiður* (II. 36, 2), *vagna beitir* (II. 88, 1), *sóns veitir* (IV. 21, 3), and *ylgja fæðir* (VI. 33, 1).

2. Owing to the subject of these *rímur*, the kennings for 'woman' are restricted to the *mansöngvar*, and consequently

are less numerous. They all belong to ordinary types, and refer either to dress or ornaments, as *seima grund* (I. 15, 1; II. 17, 3), *kyrtla brík* (I. 25, 1), *bauga eyri* (II. 16, 2), *hringa gátt* (III. 12, 1), *þorna gátt* (III. 17, 3), *menja grund* (V. 6, 4), *þorngrund* (V. 10, 1); *hringa Gefn* (I. 20, 1), *Ofnis palla Friggja* (I. 24, 2), *falda Gerða* (II. 21, 1), *menja Bil* (III. 1, 1), *hringa Bil* (V. 5, 2), *gullas* (i.e. *gull-hlaðs*) *Ná* (V. 5, 3).

3. 'Gold' is frequently mentioned, especially in the first three *rímur*, and the kennings for it are numerous. They may be grouped as follows:

a. Those which have reference to the hoard on which the dragon Fáfnir lay, in allusion to which gold is called the bed, seat, land, &c., of the dragon or serpent. The examples of this class are *Frænings slóð* (I. 21, 4), *Ofnis pallur* (I. 24, 2), *linna sík* (I. 28, 4), *Grettis land* (I. 42, 1), *orma sessa* (I. 45, 2), *orma strönd* (I. 64, 2), *orma sker* (I. 67, 3; IV. 34, 1), *linna ból* (I. 68, 1; 87, 4), *orma lind* (I. 68, 3), *Grábaks storð* (I. 72, 1), *Fofnis gilja leir* (I. 80, 2), *Fofnis torg* (II. 37, 2), *Grábaks heiði* (II. 41, 2), *Auglits aur* (II. 70, 2), *Grettis völlur* (II. 74, 1), *linna sáðir* (II. 75, 2; III. 8, 4), *orma fiður* (II. 76, 2), *linna heiði* (II. 78, 1), *Auglits torg* (II. 83, 1), *Fofnis bingur* (III. 6, 2), *nöðru völlur* (III. 18, 4), *nöðru ból* (III. 20, 4), *drákons heiði* (III. 23, 2), *Frænings fold* (III. 24, 1), *Gargans hlíð* (III. 34, 3), *Grettis bál* (III. 37, 3), *Fofnis sík* (III. 81, 2), *linna sessa* (III. 87, 2), *Fofnis drafnir* (IV. 7, 2), *Frænings láð* (IV. 17, 2), *Sefrins heiði* (VI. 23, 4), *Fofnis frón* (VI. 35, 3).

b. Those which call it the fire or flame of the sea, &c., as *báru ljómi* (I. 46, 2), *græðis bál* (I. 51, 3), *flæðar brími* (I. 69, 4), *Rínar glóð* (III. 40, 3), *hrannar ljómi* (VI. 36, 41); and some others of different types, *jötna rómur* (I. 26, 3),

Draupnis sveiti (I. 65, 2), *mundar snæra* (II. 38, 1), *handar skafl* (II. 67. 2), *Fýris vallar tár* (III. 44, 4).

4. The kennings for 'poetry' are chiefly of two kinds, in one of which it is called wine or some kind of liquor, while in the other it is called the boat or ship of the dwarfs or Odin. To the former class belong *Boðnar vín* (I. 20, 3), *Boðnar feingur* (II. 1, 2), *Boðnar minni* (II. 28, 1), *Suptungs fljóta saup* (II. 94, 1), *Boðnar lestur* (III. 88, 3), *Boðnar lögur* (IV. 2, 1), *Fjölnis vín* (IV. 3, 1), *Sónar vín* (IV. 59, 1), *Viðris bland* (V. 1, 1), *Hárs horna dröfn* (V. 1, 4), *Rögnis vín* (V. 2, 3), *Óma vín* (V. 35, 3), *Berlings horna vín* (V. 87, 4), *Suptungs horna minni* (VI. 3, 2).

The other type occurs in *Frosta skeið* (I. 92, 4), *Berlings knör* (III. 89, 3), *dverga far* (V. 87, 2), *Suðra bátur* (VI. 1, 2), *Hárs snekkja* (VI. 4, 1), *Austra karfi* (VI. 6, 2). The defining element is omitted in the case of *dæluhrafn* (III. 88, 2), *skeið* (IV. 1, 1), and *karfi* (IV. 1, 4).

Of a miscellaneous nature are *Sónar sag* (IV. 60, 3; VI. 1, 2), *Sónar pallur* (V. 3, 2), *Sónar tal* (V. 4, 3); *Óma iðja* (V. 2, 1); *Rögnis raddar streingur* (V. 36, 1); *mærðar bára* (VI. 4, 4).

5. The kennings for 'battle' or 'fight' which occur in the text are nearly all compounded with the names of weapons and a word denoting storm, din, strife, &c. These include *vigra jel* (I. 26, 4), *vopna göll* (I. 47, 2), *ríta rógur* (I. 78, 2), *fleina bylgja* (II. 49, 3), *vigra göll* (III. 52, 3), *laufa kíf* (III. 53, 3), *fleina skak* (III. 55, 3), *fleina svall* (III. 67, 1), *geira kíf* (III. 84, 3), *málma dríf* (IV. 28, 3), *hjörva skúr* (V. 43, 4), *fleina dríf* (V. 66, 2; 67, 4), *hjörva dans* (V. 71, 2), *brodda hregg* (V. 75, 2), *vopna skak* (V. 78, 1), *fleina gráður* (V. 79, 3), *fleina göll* (VI. 28, 3). The only representatives of other types are

Þundar gráður (III. 70, 1), *Týrs spjall* (V. 57, 1), and *unda fár* (V. 80, 2).

6. For 'sword' the kennings are of several different types. It is defined by 'wound', as in *unda þveingur* (II. 92, 3), *sára lax* (IV. 27, 1), *benja vöndur* (V. 48, 1), *unda naður* (V. 53, 2), *benja hnífur* (V. 67, 3), *unda falur* (V. 71, 4); by the name of a dwarf, as *Norðra hyr* (V. 48, 4), *Norðra þjel* (V. 75, 3), or that of Odin, as *Rögnis eldr* (V. 67, 1), *Rögnis hyr* (V. 81, 1), or a part of itself, as *hjalta naður* (V. 70, 2); also *fetla vöndur* (III. 54, 3) and *randa hagl* (V. 77, 1).

The other kennings which occur are neither very numerous nor very obscure. 'Armour' is called *Handings klæði* (II. 46, 1), *Handings voðir* (III. 58, 2), *Derlings voðir* (II. 89, 2); a 'shield' is *Rögnis brík* (IV. 19, 4), and 'blood' is *unda regn* (V. 53, 4), *sára flóð* (VI. 31, 3). For 'horse' occur *gjarða fíll* (I. 92, 2; II. 34, 1; 93, 1), *söðla dýr* (II. 42, 2), *söðla beri* (II. 44, 1), and the 'gallows' is *Hagbarðs hestur* (I. 50, 2). A 'house' is called *glugga hjörtur* (III. 52, 1) and the 'earth' *Ónars mey* (VI. 59, 1). The 'hand' is *fálka fjall* (V. 54, 1), the 'tongue' *óðar sveif* (VI. 6, 1), and the 'mind' appears as *sinnu leiði* (II. 41, 3), *sinnu ker* (IV. 40, 1), *hyggju laut* (V. 1, 4), *glettu gustur* (VI. 6, 1), and *geðs hyggju láðir* (VI. 37, 4). The reason for most of these is apparent if the meaning of the two elements is known to the reader; some of the more unusual words occurring in them are dealt with in the following notes.

NOTES

I

2, 1 *getur, letur* are allowed to take the place of a monosyllabic ending, as the older forms were *getr, letr*. So *vendur, stendur*, in v. 23.

5, 1 *lymsku-þór*, 'guileful man' = *lymsku-maður*, III. 36, 3. In III. 22, 1 *lymska* itself is used in the same sense.

6, 1 *skamm* for *skömm*, 'shame'; so also in I. 16, 3 and V. 12, 1. The form is not uncommon in *rímur*, as Filipó Rímur IV. 25 *Hitt var skamm er hér gekk framm.*

8, 3 *gróm* properly means 'grime, dirt'. It occurs again in the older masculine form *grómur* in III. 10, 1. Similar moral applications of the word occur in such passages as Bisk. Sögur II. 535 *það veki upp þann, sem sefr í synda grómi.*

9, 3 *ferska smíði*, 'the fresh or new building.'

15, 2 *smakka*, 'to taste,' a late word of German origin = Norw. and Sw. *smaka*, Dan. *smage*, Dutch and LG. *smaken*, G. *schmecken*, made familiar in Icelandic through the New Testament of 1540 and Bible of 1589. It is used again in III. 2, 2.

16, 2 *hýra*, 'a pleasant look'; here perhaps 'pleasure'.

17, 1 *straffa*, 'to punish,' also a late word from German = Norw. and Sw. *straffa*, Dan. *straffe*, Du. and G. *straffen*. The substantive *straff* occurs in 18, 4 and *straffan* in II. 10, 2.

18, 2 *art*, 'kind, nature,' also a German word, not infrequent in *rímur*, as Grettis R. IV. 1 *þann hefir grimmust gýgjar art | gripið með illsku sinni*, and Herburts R. III. 22 *Sá má heita hofmann rétt, | at sá kunni alla art*. Cf. *athöfn hennar og önnur art*, Isl. Vikivakar, 179.

18, 3 *blind*, neut. = *blindi, blindni* fem., 'blindness'.

20, 3 *Boðn*, one of the three vessels in which the poetic mead was kept; see Snorri's Edda, and cf. II. 1, 2, etc.

21, 4 *Fræningur*, the name of a serpent or dragon, from *fránn*, 'gleaming, glittering', an epithet of snakes. Cf. *Frænings láðir*, IV. 17, 2.

22, 3 *hýst*, 'housed, lived'; *hýsa* is more commonly an active verb, 'to house, to take into one's house.'

24, 2 *Friggja*, apparently an incorrect form of *Frigg*, through contamination with *Freyja*. Compare *Friggjan elda ósa*, Isl. Vikivakar, 170; *Friggjan Freyju gráta*, ibid. 266; *drafnar eisu Friggjan fríð*, ibid. 313; *Fryggjan drögu Grana*, Andra R. II. 31.

Ofnir, a serpent-name, common in kennings for gold.

25, 1 *kljenust*, fem. of *kljenastur*, superlative of *kljenn*, 'fair, fine, clean,' an adoption of MLG. *klên*, *klein*. The word recurs in I. 65, 2, and is common in *rímur*, as *klénn og prýddr kragi*, Filipó R. I. 14; *kóngs hit kléna hold*, I. 34; *Lilja tekr upp kofrið klént*, V. 14; *klénust frú*, Konráðs R. VII. 26; *Karbunkulus þann köllum vær* | *klénan stein*, VII. 29; *Kóngadætr . . . kljenu þjóna vífi*, Bósa R. IX. 63, &c.

25, 4 *æski-* has apparently the sense of 'desired'. Cf. *Byggir hér í brjósti mér* | *Berlings æski-nunna*, Herburts R. II. 2.

26, 3 *jötna rómur*, 'the giant's voice' = gold (see Snorri's Edda).

30, 3 *par*, 'a deal of'; usually employed with negatives as *ekki par*, 'not a whit,' II. 41, 1 and VI. 20, 1; *ei par*, V. 41, 2.

30, 4 *að plógi*, 'to their profit, with gain,' a common sense of *plógur* in Icelandic; cf. *Ætt og bætt, kvikt og dautt*, | *til plógs þeir plægðu*, Tímarit XVI. 137.

33, 4 *bófi*, 'knave, rogue.' The poet employs a very large stock of abusive epithets for Alexander and his brother, and for the man with the gold, viz. *auli*, *bófi*, *dóli*, *fól*, *fóli*, *gaur*, *gali*, *glópur*, *kauði*, *loddari*, *lydda*, *raumur*, *snápur*, *vomur*.

35, 1 *grjer*, which occurs very frequently in kennings for 'man' (cf. 89, 1), is perhaps a misuse of the name of the dwarf mentioned in the beginning of Sörla þáttr; cf. the note to V. 58, 3.

39, 2 *lötra*, 'to walk or ride slowly,' common in modern use.

42, 1 *Grettir*, a serpent-name, frequent in kennings for 'gold' and recurring here in II. 74, 1 and III. 37, 3. In Grettis Rímur the name of the hero is frequently replaced by other serpent-names, as *Ofnir*, *Fofnir*, *Öglir*, *Drákon*, *Gargan*, &c.

43, 2 *róma*, 'to speak of, tell.' So *þegar einn af illsku rómar*, | *að hann vilji skiljast láta*, &c., Vísnabók (1748) 80, and *þetta rómaðist brátt*, Islend. Sögur (1829) I. 311.

44, 1 *falda*, later form for *fal*, pret. of *fela*, 'to hide.'

48, 2 *grænra ríta*, 'of green shields.' The reason for the epithet is not clear.

50, 1 *þór*, 'the man', is a half-kenning; cf. *lymsku-þór*, in 5, 1. *Hagbarðs hestur* is the gallows.

54, 2 *raus*, 'loud or boastful talk'; cf. *kemr at manni kátligt raus*, Króka-Refs R. IV. 3.

60, 1 *Fálu niður*, a depreciatory kenning for 'man', *Fála* being the name of a giantess, which in V. 12, 4 is applied to Jezebel.

61, 4 *grenslast*, 'to investigate, make inquiry.' Cf. *sendi Villifer opt menn á njósn, til að grennslast um athafnir Huga*, Sagan af Villifer frækna, xli. 86.

69, 4 *brími*, a poetic word for 'fire'; cf. *njóta lægis bríma* (=a gold ring), Harðar Saga, c. 15.

72, 1 *Grábakur*, 'grey-back,' the name of a serpent or dragon; cf. *Grábaks heiði* in II. 41, 2.

80, 3 *skerlaugs* is obscure, perhaps corrupt.

88, 1 *eiginliga*, 'properly,' after Dan. *egentlig*, Ger. *eigentlich*, Du. *eigenlijk*.

92, 4 *Frosta skeiðin lendi*, 'let the dwarf's boat land.' One of the common ways of finishing a *ríma*. Hence Sigurður Breiðfjörð speaks of *þau mörgu dvergaskip, sem fljóta og fjara við upphaf og endi hverrar rímu*.

II

1, 2 *berm*, 'barm,' used as an equivalent for the 'mead' of poetry, as again in II. 94, 2. In both of these passages the word is neuter, but feminine in III. 1, 3.

4, 2 *volæð* = *volæði*, earlier *válað*, 'poverty.'

5, 2 *spáfarir*, 'soothsayings'; cf. *spáfarar andi*, 'spirit of prophecy,' 1 Sam. 28, 7.

spirta, apparently an unknown word, the meaning of which can only be guessed from the context.

hrönnum, 'in heaps, copiously'; cf. *Auðurinn krýpur henni hrönnum*, Isl. Vikivakar (1894) 222.

5, 3 *spjá*, 'to swindle,' properly 'to mock'; cf. *far nú heim . . . hæddr og hleginn, spjáðr ok spottaðr* Sagan af Sigurði þögla ix. 28. So Norw. *spea*, with sb. *spe* = Icel. *spje*.

6, 1 *næmi*, 'learning'; cf. II. 27, 2, also *hilmis syni vil ek heim til mín | helzt til næmis bjóða*, Konráðs R. I. 26.

8, 1 *þann* used with omission of *er*; cf. III. 63, 4.

9, 2 *randa* for *randir* or *rendur*, on account of the rime.

16, 1 *drilla*, 'a proud bad woman' (B. H.).

17, 1 *frygð*, 'amours,' from older Dan. *frygd*, Du. *vreugd*, 'pleasure.' A fairly common word in *rímur*; cf. *í holdliga frygð, sem verða kann milli karls ok konu*, Isl. Ævintýri 129. See also V. 14, 3.

17, 2 *skygðar*, apparently 'flagrant, glaring'.

18, 2 *stæltur*, 'tempered,' i. e. properly prepared, resolute; cf. 20, 2.

19, 1 *þilja*, 'a deal, plank'; here a half-kenning for 'woman'.

19, 3 *álykta*, 'to conclude, decide on'; occurs as early as 1558 at least, and is common in modern use.

20, 2 *strilla*, 'a worthless woman': cf. *drilla* in 16, 1. Björn Halldórsson renders the word by *stritabilla*.

26, 1 *undirgröftur*, 'undermining'; occurs in several old texts in the same sense as here.

28, 2 *kaldhamraður*, 'hammered while cold.' Cf. *Saman barið blákalt er | braga gjörvalt smíði*, Hálfdans R. XXX. 4.

33, 2 *kæmeistari*, 'steward'; used for the 'ruler of the feast' in John ii. 9.

34, 3 *brigðu-fljótt*, 'very quickly.' Cf. *brigðu-trúr* in IV. 42, 3, and *hún ber sín klæðin brigðu-snart*, Isl. Vikivakar 179.

36, 1 *túns úr minni*, apparently intended for *úr minnis tún*; cf. *trygðar tún*, Lokrur II. 1.

38, 1 *snæra* fem. = *snæri* neut. The form occurs elsewhere in verse, as *seggjum vex þeim sorgar snæra*, Grettis R. VII. 1; *í mundar snæru*, Isl. Vikivakar 313.

39, 2 *jakt*, 'chase' (in MS. *jagt*), from Dan. *jagt*, Dutch *jagt*, G. *jagd*.

41, 3 *leiði*, 'wind,' properly 'a leading wind'. *Sinnu leiði* is simply = 'mind'.

44, 1 *söðla beri*, 'saddle-bearer,' 'horse'.

46, 1 *Handings klæði*, 'armour'; so *Handings voðir*, III. 58, 2. Perhaps for *Handis*, a common variant of *Hamðis*.

46, 2 *með býsn*, 'marvellously.'

51, 3 *hót*, apparently 'conduct, dealings', as again in 73, 3; cf. the use in *ilsku-hót*, *ástar-hót*, *vinar-hót*.

52, 1 *væll* = *veill*, 'guileful.'

55, 2 *leiði*, 'dislike,' from the adj. *leiður*.

62, 2 *ljóða skuggi*, 'the shade of songs' = the mind; cf. *ljóða rann* in 68, 3.

63, 3 *farga*, 'to destroy,' common in mod. use, and as old as the sixteenth century at least; cf. *at hann hefðe fargað hans góðse*, Luke xvi. 1. In earlier use *farga* is = *fergja*, 'to press.'

69, 2 *veikja*, 'weakness,' from *veikur*, 'weak'.

70, 2 *Auglits* (also 83, 1), more correctly *Öglis*, gen. of the serpent-name *Öglir*, for which *Ögling* also occurs (Lokrur II. 28).

71, 1 *akt*, 'heed' (in MS. *agt*), from Dan. *agt*, Dutch and Ger. *acht*. The verb *akta* also occurs in earlier use; *hinn sem aldri aktar þrá*, Skáldhelga R. VII. 5.

72, 2 *Herjans kundur* = 'the man.' *Herjan*, one of the names of Odin, is common in *rímur*-kennings, as *Herjans burr* (Thor), *snekkja* (poetry), *tundr* (sword), &c.

72, 3 *kýminn*, 'strange' = *kýmilegur*; the neuter *kýmit* occurs as a variant to *kynligt* in Filipó R. VI. 43. In mod. use *kýminn* means 'mocking, scoffing, satirical'.

73, 1 *lasta fljóti*, from *löstr*, 'vice,' and *fljótur*, 'quick.'

74, 1 *lá*, apparently in the sense of 'hair'.

86, 2 *bræddir* (from *bræða*), properly 'tarred', but here used for 'covered'.

89, 2 *Derlings* (or *Dellings*) *voðir*, 'armour,' from the dwarf-name *Dellingr*.

94, 1 *Suptungs fljót*, 'poetry.' The more correct form is *Suttungs*: see Snorri's Edda.

III

1, 1 *spil*, neut., 'play,' from Dan. *spil*, Dutch *spel*, Ger. *spiel*. The word is very common in *rímur*, and the phrase *mansöngs spil* (which recurs in V. 5, 1) is not unusual, as in Skaldhelga R. VI. 1; Bósa R. II. 1. *Spil* is also used in the sense of *ríma*, as *eg mun þylja ið þriðja spil*, Bósa R. III. 5; *hafi þér nú hit fimta spil*, Filipó R. V. 72.

2, 1 *lukt* fem. 'smell' (in MS. *lugt*), from Dan. *lugt*, Dutch *lucht*.

4, 3 *snerkja roð*, apparently 'to wrinkle the face', 'to put on a surly or frowning look'.

6, 4 *frábærligana* = *frábærliga*, 'exceedingly.'

7, 2 *tönnla*, 'to eat, feast'; cf. *ef . . . þér tönnleð og uppeteð hver annan innbyrðis*, Galat. v. 15.

11, 3 *hjúk*, app. from *hjúka*, 'to nurse, cherish.'

brúk neut. 'use', from Dan. *brug*, LG. *brûk*, Dutch *gebruik*, Ger. *brauch*.

13, 2 *lofgjarn*, 'eager for praise.'

17, 1 *ljent* from *ljena*, *léna*, 'to grant,' a fairly common word in *rímur*; cf. esp. *þeirri ment sem mjer var ljent*, R. af Judith IV. 7; *Heilagur Andi hafði ljent | henni snild og orða ment*, ibid. V. 2.

23, 2 *drákon*, 'dragon,' not infrequent in *rímur*, in place of *dreki*.

26, 3 *refur*, 'fox,' used of a person as in *bragða-refur*.

29, 4 *hvekkur*, 'a trick.' The word is old and common; examples of its occurrence are: *stundum er hann við hvekki kendr*, Grettis R. II. 9; *hann . . . er flesta kunni hvekki*, ibid. IV. 33; *ljek hann bónda lítinn hvekk*, Krókarefs R. II. 30; *Ótrúr heimur er ekki dœll | með alla hvekki sína*, Vísnabók (1748) 82; *Hví mun vilja hamingjan hér | hvekki slíka sýna*, Úlfars R. I. 64.

30, 2 *kvintur*, adj., an adoption of Old Fr. *cuinte*, *cointe*, 'quaint,' which is used again in V. 50, 1; VI. 2, 4 and 31, 4, and occurs frequently in early *rímur*, as *kvintar frúr*, Bósa R. IX. 63; *kvintri frú*, Konráðs R. III. 24; *fyr kvinta frú*, ibid. IV. 9; *kvinta drengi*, ibid. II. 84; *kvintan keisarans nið*, III. 31; *við kvintan hal* Skáldhelga R. IV. 37.

34, 3 *Gargann*, 'Gorgon,' used as a serpent-name. Cf. *Gargann margr á gulli lá*, Konráðs R. VI. 7.

40, 3 *rósar flóð*, 'wine'; cf. V. 2, 3 and *En þó at Rögnis rósar flóð | rekkjum vilda eg skeinkja*, Konráðs R. I. 1.

42, 1 *lút*, 'lye' = Norw. and Sw. *lut*, Da. *lud*, here used simply for 'liquor'. In its literal sense the word occurs in Diplom. Island. II. 50 *síðan skulu þvózt höfuð barnanna í lút ok í vörmu vatni*; and it is frequent in *rímur* in transferred uses, as *fiska lút* (the sea), Grettis R. V. 10; *benja lút* (blood), ibid. V. 57; *í harma lút*, Bósa R. X. 6; *skála lút* (drink), Úlfars R. III. 43; *krúsar Ása lút* (poetry), Vikiv. 182.

49, 3 *trítilreiður*, 'furiously angry' (B. H.).

49, 4 *bukt*, neut. 'bowing; homage' (in MS. *bugt*). So *djúpt bukt*, 'a low bow.'

53, 3 *laufi*, 'sword,' properly that of Böðvarr bjarki, is very common in *rímur*, either by itself or in kennings.

55, 3 *blak*, 'slap, blow'; cf. *drepnir vóru dólgar þar | dörs við óra blakið*, Halfd. R. XII. 84.

skak, 'shaking,' is not uncommon in kennings for 'battle'; *fleina skak* occurs also in Grettis R. VIII. 45, *vopna skak* here III. 55, 3, and in Griplur I. 24, *sverða skak* in Úlfars R. VI. 35, &c.

56, 1 *deyður* = *dauði*, 'death,' is not an uncommon form; see Jón Þorkelsson's second and third Supplements, and Vísnabók (1748) 8 *Epter Herodes illan deyð | eingell Guðs kiende Joseph leið*. In 82, 3, however, *deyð* is fem., and may be so here.

63, 4 *þann* for *sá*; this use of the accusative is not uncommon in the older *rímur*, e. g. *þann skal hverfa þessu frá*, Skáldhelga R. VII. 5;

þann má segja fleira frá, Grettis R. I. 28. Also for *sá er*, as *síðan kom þann sigrar nátt*, ibid. VI. 15; *saxi brá þann sárit á*, ibid. VIII. 12.

67, 3 *vök*, 'a hole in the ice'; the metaphor is mixed.

85, 1 *ásett* from *ásetja*, 'to design, purpose.'

88, 2 *dælu hrafn*, 'ship'; cf. *dýrir stýra dægur sex á dælu hrafni*, Griplur II. 47, and *því mega Durnis dælu björn* | *dreingir leggja í minni*, Völsungs R. V. 45.

89, 1 *voð*, 'the sail.' *Falur* in line 2 is a dwarf's name, and *Fals fræða gnoð* = 'poetry'; cf. *Fals flaustrið*, Vikivakar 313. *Berlings knör* in line 3 has the same meaning.

89, 3 *vör*, 'landing-place,' frequently used in this connexion, as *Berlings knör við bragða vör* | *mun brotinn í fjörða sinni*, Konráðs, R. IV. 68; *Herjans snekkju heim því renn* | *að hyggjuvarar stæði*, Vikivakar 189.

IV

1, 1 *skeið* (i. e. *dverga*) = 'the poem'. So *nausta karfi* in line 4, with which cf. the lines *ljóst úr gusti lézt í naust* | *lestur Austra bátur*, Vikivakar 232.

2, 1 *soðna*, 'to boil.' In line 2 *lest* is = *lezt* from *letjask*, 'to be hindered or impeded.'

3, 2 *frakkur*, 'bold, impudent.'

6, 4 *eiðinn . . . varla orku-sterkan* is the construction.

20, 1 *flasa*, 'to rush, go recklessly'; cf. V. 66, 3 and *Furðu heimskt er fíflið það* | *sem flasar heim að vorum stað*, Króka-Refs R. II. 19; *hann . . . inn til kaupmanns flasaði fljótt*, Vikivakar 313.

vasa, 'to bustle'; cf. *Varðakorn þar vasaði inn*, Huld IV. 60; also Biskupa Sögur II. 569 and 576.

30, 4 *hnerri*, 'a sneeze', taken as a portent of evil.

32, 1 *kendur*, 'touched with drink'; a common use.

35, 3 *kurt*, 'courtesy, courtliness,' a frequent word in *rímur*, as *hann kvaddi gram, sá kurtir nam*, Herburts R. II. 11; *Kristindóm með kurt og blóm* | *kóngrinn Artus rækir*, ibid. II. 19.

36, 1 *hnykkja*, 'to amaze.'

37, 1 *plaga*, 'to attend to'; usually 'to practise'.

39, 3 *lukku lút*: see note to III. 42, 1.

39, 4 *gáli*, 'fool.' Apparently an early instance of the word.

40, 3 *smyginn*, 'sly', related to *smjúga* 'to creep'.

42, 3 *brigðu-trúr*: see note to II. 34, 3.

44, 1 *skaptur*, 'shaft,' a half-kenning for 'man'; but in 49, 3 *skaptur* is the past pple. of *skepja*.

49, 1 *stímuð*, fem. of *stímaður*, past pple. of *stíma*, 'to struggle'; cf. *Yndi mjer þó löngum ljer* | *ljóða klið að stíma við*, Hálfd. R. II. 3.

49, 3 *staulast*, 'to walk heavily,' 'to drag along'; cf. *hann ætlaði að staulast til kirkjunnar á skíðum*, Huld I. 43. This appears to be an early example.

54, 1 *hlje*, properly 'lee, shelter'; here apparently 'rest', 'death'.

56, 1 *ruskast*, 'to shake each other'. *tuskast*, 'to wrestle, struggle, scuffle.'

56, 4 *svipull*, apparently used in the sense of 'nimble'.

57, 3 *Nóri*, a dwarf name, here in abusive sense.

58, 4 *kúsi*, of doubtful meaning. Jón Ólafsson gives *at steypa kúsa* as meaning to 'fall, or throw oneself, head foremost'.

59, 4 *kæra*, 'the dear one,' 'the maid.'

60, 3 *sag*, 'sawdust'; also in VI. 3, 1; for the peculiar use cf. *sein-legt sag* | *samið náms af brunni*, Kvæði Stef. Ólafssonar I. 2; *Tregur er eg að byrja brag*, | *bæta muntu þetta sag*, ibid. 5.

V

3, 1 *hall*, either for *höll* (cf. *skamm*), or dat. of *hallur*, 'stone'.

4, 4 *sæta*, 'sweet one' = maid, woman.

5, 3 *gullas* = *gull-hlaðs*, 'of gold-lace,' a very common element in kennings for 'woman'.

8, 1 *hrund*, for 'woman', is only a half-kenning.

14, 3 *frygð*, here used in a good sense, different from that in II. 17.

24, 2 *hreykja*, properly 'to lift', as in *Hún hreykti öngum hærra*, Vísnabók (1748) 370, hence with *sjer*, 'to uplift oneself, be proud or vain,' as *Hreyk þjer ei með hræsni þá*, ibid. 300; also in refl. form *hreykjast*, as *Mundi eg hreykjast heldur á* | *horna sleikjur Óðins fá*, Hálfdans R. III. 2.

24, 3 *ramba*, 'to strut.' The sb. *ramb*, 'pride,' occurs in Biskupa Sögur II. 547; also in Sunnanfari I. 75 *þótt ramb og ráðabrokið* | *reig-ðan kýli háls*.

25, 1 *drussi*, 'fool': cf. *þú drusse! það þú sáer lifnar eigi, utan það deye áður*, 1 Cor. xv. 36 (the mod. version has *heimskingi*).

37, 2 *stimpast*, 'to struggle'; app. an early instance.

43, 2 *dreingdar* from *dreingja*, 'to bind fast, secure.'

52, 1 *skupp*. Cf. Griplur III. 57 *Lýkur svo við ljótan skupp | leyfður fleina sendir*, and Skáldhelga R. IV. 20 *Frá ek þann upp enn fúla skupp | fullan setjast meina*; but in these passages the word is applied to a person and is masc., here it is probably neuter.

56, 1 *Golnir*, a name of Odin, frequent in *rímur*. *Golnis góma torg* = 'poetry': cf. VI. 5, 3.

58, 3 *Grjes að foldu*, 'to earth.' But *Grjer* being a dwarf's name (cf. *Gress fley* for 'poetry' in Lokrur IV. 1), *Grjes fold* would strictly mean 'stone'; perhaps 'pavement' is intended.

62, 1 *buppur*, 'vir admodum insulsus et agrestis' (Jón Ól.).

68, 2 *konstur*, neut., from Dan. *konst*, Du. *konst* and *kunst*, Ger. *kunst*. The form is frequent in *rímur*, as Griplur IV. 43, Konráðs R. VII. 35 and 37, Skáldhelga R. III. 49.

69, 1 *bleif*, pret. of *blífa*, from Dan. *blive*, Du. *blijven*, G. *bleiben*. The form recurs in VI. 19, 2.

75, 1 *bæsingur*, one of the names for a 'sword'.

76, 1 *bugur*, 'yielding,' properly the bending or giving way of a line of men in battle: cf. *með orði Guðs þeim ak á bug*, Vikivakar 155.

84, 1 *Óðins kvon*, 'the earth'; the *lóð* or produce of this = 'stones'.

84, 2 *hnjóð*, properly 'rivetting', here 'beating', 'pounding'.

84, 3 *gríður*, properly the name of a giantess, here used for 'axe'.

86, 3 *stím*, neut. 'struggle'; so in Herburts R. III. 34 *hermannligr ok búinn í stím*, and Hálfdans R. II. 67 *Langan tíma stála stím* (*þeir*) *þreyttu*.

VI

1, 2 Cf. *Basti Austra bát skal reyra*, Vikivakar 214, and *Brotinn Suðra bát um sinn | bæta þó eg vildi*, ibid. 175.

4, 2 *Kári*, a name for 'wind', 'breeze', very common in *rímur*.

5, 3. The kennings in this and the next line are rather loosely employed. *Golnis gómur* is literally 'Odin's palate', and *glettu gustur* 'the giantess's wind' = 'the mind'; but the meaning appears to be 'send forth the poem from the mouth'. For *gletta* cf. *Rennur ferja Rögnis hrjáð . . . í glettu vindi stríða*, Vikivakar 249, and *Svo er ek glaums i glettu vind | gladdr af hringa Hildi*, Óláfsrímur (A) I. 1.

16, 1 *undirsátur*, 'a subject,' from Dan. *undersaat*, Dutch *onderzaat*.

23, 4 *Sefrinn* is a serpent-name, also written *Sefring*, as in Vikivakar 210 *Seld var voldug silkieið | fyrir Sefrings fagra binga.*

27, 3 *perment*, 'parchment.' The form occurs also in OHG.

35, 3 *spila*, 'to play,' from Dan. *spille*, Dutch *spelen*, Ger. *spielen*; used in Eph. v. 19 *Syngeð og spileð Drottne í yðrum hjörtum.*

lút, 'lute,' Dan. *lut*, introduced merely to rime with *út*.

39, 4 *sprang*, neut. 'spring, leap.' The verb *spranga* is also in use.

42, 3. The bracketed words have been conjecturally supplied in harmony with the riming scheme of the verse.

APPENDIX

THE DANISH VERSION OF

'THE EARLE OF GOWRIE'S CONSPIRACIE AGAINST THE KING'S MAIESTIE OF SCOTLAND'.

HISTORISKE Relation om it gruelig Forræderi, som tu aff Kong. Maiestats i Skotland, Kong Jacob d. VI, hans Vndersaatte haffde sig fortagen mod hans Maiestats Person: Huilcken dog aff Guds synderlige Naade vnderligevijs er befriet, saa at disse Forrædere deris blodgerige idret er kommen offuer deris egne Hoffueder.

Først udgangen paa Skotske til Edenburg, met høybemelte Kon el. Maiestats Priuilegio. Oc nu paa Danske vdsæt, oc prentet i Kiøbenhaffn hos Henrich Waldkirch, paa Morten Borringholms bekaastning, met vor naadigste Herris Priuilegio, 1601.

En Beskriffuelse oc forklaring om det Wnaturlige oc Wmilde Forræderi, som vaar fortagen oc begynt imod Kongelig Maiestat aff Skotland, paa hans egen Person oc Liff, oc er skeet vdi S. Hans By, den 5 Augusti, som vaar paa en Tisdag, Aar 1600.

(I.) [29] Der Kongelig Mayt. aff Skotland haffde sin Hofflager vdi Falckland, [30] huor hand effter aarlige seduane pleyede at jage effter Raabucke, [31] tildrog det sig den 5 Augusti, som vaar en Tisdag, imellem 6 oc 7 om Morgenen, effterdi det vaar smuckt oc lystigt veer, det hans Mayt. fick i sinde at ville forlyste sig paa Jact, vdi den Lund, som der hos laa, men før end hans Mayt. kunde komme til Hesten, oc vaar nylig vdgangen aff Slaattet, oc kom neder ved Stalden, huor alle Jegerne met Hundene vaare tilstede, ventendis alleniste hans Maits. vdkomst paa den grøne plats, oc Hoffsinderne giorde dennem færdig at side paa deris Heste, [35] Da ilede Mester Alexander Ruthwen, Greff

von Gourie yngre Broder, [32] som vaar den samme tid nyligen affstegen fra sin Hest vdi forneffnde Falcklands By, hastelige neder til at komme Kongen til Ords, før end hand skulde komme til hans Hest, som hand oc giorde, [33] Oc kom til hans Mait. met stor oc ydmyge Reuerentz, neyede sit Hoffuet neder vnder hans Maits. Knæ (dog alliguel hand aldrig vaar van til at giøre saadan Reuerentz); [37] tagendis hans Mait. offuer til en side, Begynder hand at holde Snack, oc at conferere met hannem oc giffue hannem tilkiende, (dog met nedslaget Ansigt, seende stedse neder til Jorden) [35] huorledis det haffde begiffuet sig den Afften tilforne, Der hand gick allene vd omkring paa Marcken spatzerende, sig at forlyste [36] vden for S. Hans By, huor hand boede, oc holt hus met Greffuen hans Broder, huilcket hand fortalde for Kongen vdi sandhed, [38] huorledis hand der sammesteds paa Marcken haffde møt en Mand, som vaar ringe vdi Anseelse, och hannem gantske oc aldelis wbekiend, [39] som haffde hans Kappe kast omkring sin Mund, [40] Huilcken mand, der han spurde hannem huad hans Naffn, Erinde, oc Bestilling vaar, oc hui hand i saa maade gick allene spatzerende paa den sted som vaar vijt affliggende fra den alfar Vey? Bleff førneffnde Mand aff saadan hans Spørsmaal saare forfærdet, at hand icke kunde tale it Ord. Huor offuer Mester Alexander paa saadan hans selsom Aasiun oc Skickelse begynte skarpeligere at see paa hannem, oc begynte at examinere hannem, [41] Oc der hand fornam, at det siuntes lige som hand haffde noget skiult vnder hans Kappe, lyffte hand hans Kappe op, oc fandt at hand bar vnder hans Arm en stor huid Potte, som vaar gantske fuld aff slagen Guld vdi store stycker, [42] Oc berette for Kongen at der vaar en stor Sum der aff til beste, huilcket hand sagde at hand haffde seet. [43] hand tog forneffnde Mand met det Guld hand haffde hos sig, tilbage igien met sig til Byen, [44] huor hand lønlige vden nogen Menniskis vidskaff vdi it mørck Hus haffde foruaret oc bundet hannem, oc luct for hannem mange Dørre, huor hand lod hannem ligge met hans Potte hos sig, [45] Oc der faare haffde selff hasteligen begiffuet sig den samme Dag vdaff

forneffnde S. Hans By aarligen, ved 4 slæt om morgenen, oc vaar nu kommen at giffue Kong. Mait. dette forskreffne ydmygste tilkiende, huilcket at giøre hand plictig oc skyldig vaar. [49] Huorfaare hand aluorligen vaar begerendis oc bedendis, at hans Mait. met all flid oc vdi all Løndom vilde tage nogen indseende her vdi, før nogen anden fick det at vide, [45] Soer høyeligen, at hand her til haffde skiult oc forborget saadant for alle Menniske, ja oc for Greffuen hans egen Broder. [52] Kongen suarede første gang her til (effter at hand haffde tacket hannem for hans gode vilie), at det icke kunde staa hans Maiestat vel an vdi nogen maade at befatte sig met denne Sag, [53] Effterdi at ingen mands Liggendefæ, som hører en fri Vndersaatte til, aff Loven eller met rette kunde høre Kongen til, vden det bleff fundet at vere graffuet vnder Jorden, men dette, huilcket hand nu talede om, icke vaar saa. [54] Huor til M. Alexander suarede, at den forneffnde Mand bekiende for hannem, At hand var gaaendis der met hen at ville skiule det vnder Jorden, oc kunde han icke paa den tid tage stunder til at spørge hannem videre der om.

[56] Huor til Kongen suarede, At der vaar en stor skilsmisse mellem giort Gierning oc Forsæt eller vilie at vilde giøre nogen Gierning, [57] Oc hans Fortagning til at vilde haffue skiult det, vaare icke lige saa meget som hand haffde det allerede skiult.

[58] Mester Alexander suarede her til, At hannem siuntes at Kongen grundede oc betenckede sig formeget vdi saadan en Sag, som sig saa meget vdstreckede til hans Mait. store Profit oc Gaffn. [60] Oc der som hans Mait. vilde forhale Tiden, at befatte sig der met, kunde det ske at Greffuen hans Broder, oc andre flere store Herrer torde vel befatte dennem der met, [61] oc fly hans Mait. mere at tage vare oc skaffe vdi denne Sag.

[62] Effter saadan Beretning begynte Kongen at tencke oc giætte paa det at haffue veret noget fremmet slags Guld, indført i Skotland, aff nogen Jesuwitter eller practickiske Papister, der met at optende oc anrette nogen ny Oprør i Skotland igien, som de haffde offte tilforne giort. [64] Spurde derfaare Kongen forneffnde Mester Alexander at, huad for slags Mynt det vaar, oc

huad for en Mand det vaar som bar samme Guld. [68] Hand suarede, At huad Mynten vaar anlangende, kunde hand efter Tidens korthed icke andet skiønne, end det at vere fremmede slags Mynt. [66] Huad Manden vaar anrørende, thi hand baade paa hans Maal, saa oc paa hans Klædeskick siuntes at haffue veret en Skotskmand, [69] Dog kunde hand icke komme ihu, at hand nogen tid haffde seet hannem tilforne. Denne hans Tale oc Suar formerede Kongens Tancker, som hand haffde taget sig til, [70] At det skulde vere fremmede oc vdenlandske Penninge, som vaar indhent i Landet ved nogle practickiske Papister, som skulde vdskifftis i Landet, som før sagt er, Oc at denne Mand maatte vist vere en Skotsk præst, som vaar saa forklæd, paa det at hand diss vissere oc tryggere kunde hente oc føre samme Penninge i Landet. [71] Huorfaare hans Mait. besluttet hos sig, at hand vilde sende tilbage met Mester Alexander en aff hans Kongelige Tienere, met en Befalning til Borgemester oc Raad vdi forneffnde S. Hans By, [72] at annamme aff Mester Alexanders Hender, baade Manden oc Penningen; oc skulde de beholde baade Manden oc det Liggendefæ hos dennem, til de fick ydermere beskeed, huad hans Maiestats villie vaar der om. [74] Ved huilcket Kongens Forsæt oc Anslag forneffnde Mester Alexander bleff gantske forstyrret oc ilde tilfreds, oc protesterede der hos, at der som enten Greffuen hans Broder eller Borgemester oc Raad vdi Byen skulde nogen vidskaff haffue derom, eller der om raadføris, da fick hans Mait. ond Regenskaff for samme Liggendefæ, [75] Oc soer at den store Kierlighed oc det gode Hiertelag hand haffde til hans Maiestat, haffde foraarsaget hannem vdi denne Sag mere at ansee hans Maiestats nytte end sit eget eller sin Broders, for huilcken hans gode vilie oc tieniste skyld, [77] hand ydmygeligen elsket og begerde, som for en Løn oc Vederlegning, At hans Mait. vilde kun haffue den wmage oc en gang ride der hen oc selff vere den første som det skulde see, [80] Huilcket naar hand haffde giort, vilde hand siden offuergiffue oc stille det vdi hans Maits. egen gode vilie oc Tycke, [79] Oc i saa maade hans Mait. nocksom at haffue belønnet hannem for saadan beuist Tieniste.

[81] Kongen forundrede sig meget offuer denne wseduanlige Snack, oc offuer hans wnaturlige Skick hand haffde paa sig, all den stund han fortallde den forskreffne Leylighed.

[82] Der dette nu saa handledis, vaare Hoffsinderne allerede paa deris Heste, huilcke oc forundrede dennem paa, at Kongen saa lenge talede met denne Hermand, effterdi at morgenen vaar saa lystig oc skøn, oc iacten vaar allerede ferdig oc bestellet, der til holt oc Jegerne saa lenge paa Marcken, oc foruentede hans Mait. [84] Huor vdaff Kongen foraarsagedes, at ophøre oc affbryde den langsom Tale. Met denne beskeed skildis Kongen fra M. Alexander, vndskylde sig icke lenger at kunde tøffue, effterdi hand met sit Folk vaar nu ferdig at drage paa Jacten, som allerede vaar bestilt, men dog vilde hand ydermere offuerueye oc betencke sig vdi denne Sag, Oc naar denne Jact vaar offuerstanden, da vilde hand giffue hannem et endeligt Suar der paa, huad hans Vilie skulde vere der om, [84] Huor paa Kongen skildis fra hannem oc kom til den sted som Jacten skulde holdis, Oc Mester Alexander skildis oc fra Kongen saare ilde tilfreds, [87] at hans Mait. icke haffde vden nogen Fortøffuelse ridet strax hen met hannem til forn. S. Hans By, som hand haffde saa aluerlige begeret aff hans Maiestat, Sigendis: [86] At hans Mait. skulde icke huer dag bekomme saa gode vilkaar til saadan en Jact, som hand nu haffde præsenterit oc tilbødet hannem, oc sagde: [88] At hand befryctede sig, at hans Maiestats langsom Fortøffuelse oc Raadslag til at beslutte her om, skulde giffue Leylighed oc Aarsage til, at Manden, som bunden laa, skulde raabe eller giøre nogen Tumult, som kunde forhindre denne gode Leylighed oc skafle det saa, at baade Manden oc det liggendefæ skulde komme for andre Herrer, før end nogen Beskeed kom fra hans Mait. Oc disligeste sagde hand, [89] At Greffuen hans Broder skulde saffnet hannem, der som det varede noget lenge, thi hand denne Morgen offuer haffde veret saa lenge borte fra hannem, huorfaare der som hans Mait. vilde haffue veret noget snart her vdi, oc strax ridet hen met, kunde hans Mait. det altsammens bedre oc faarekomme. Thi at der som

hans Mait. vaare til forneffnde By ankommen, [26]dissimellem at hans Broder oc den gantske Almue der vdi Byen vaar i Kircken oc vnder Predicken, saa kunde hans Mait. vdi Stilhed haffue taget saadan Ordning her met, som hans Mait. selff vilde oc begerede, før end de kom vdaff Kircken. [27]Men Kongen foruden noget ydermere Ansuar spranck strax paa sin Hest, oc red did som Mønderne vaare, oc Jacten allerede vaar begynt.

(II.) [29]Men forne. M. Alexander bleff stille paa den sted, som han skildis fra Kongen, [30]oc haffde tu Mend hos sig, huilcke vaare bestilt der til aff forneffnde Greffues Broder, At de kunde hasteligen met flid føre til hannem tilbage igien visse Tidende oc Kundskaff om Kongens tilkomst, huilcket her effter videre skal formeldis. [33]Den ene aff forneffnde tu Mend, ved naffn Anders Henderssøn, forneffnde Greffuens Kammerer, [31]bestillede hand, At hand skulde vdi all hastighed ride hen til Greffuen hans Broder oc befoel hannem, at hand icke skulde ansee Hestens fordærff-uelse, oc der offuer bliffue langsom vnder Veyen, men hand skulde met det allersnareste føye sig der hen, oc skulde sige til Greffuen hans Broder, At hand vaar endnu vdi den gode For-haabning, at hand skulde beuege Kongen til at bemøde sig oc komme, [32]oc at hand skulde icke endnu vdi 3 Timer der effter vente hans Ankomst, Fordisaa at hand vaar vdi Jacten, 'oc sig der hos til min Broder, at hand lader tilrede Middagsmaaltid for oss.'

[35]Men Kongen var nu icke saa snart riden op paa en liden Bierg offuen for Lunden, der som mønderne bleffue anlagt til at iage (dog alligeuel denne Anfang til denne Jact vaar meget lystig), [36]Saa kunde dog Kongen icke afflade at tencke paa disse ny Tidender, Derfaare før hand giorde noget Menniske Sagn her aff, saae hand en, ved naffn Hans Nesmith, en Balbirer, som red hos Kongen, huilcken hand sende tilbage igien, at hand skulde hente forneffnde Mester Alexander til sig, Oc før hand kom til Kongen, haffde hand sendt en aff hans Tiener, som forbemelt er, tilbage igien til Greffuen sin Broder, huilcket Kongen icke viste, at hand skulde hafft noget Menniske met sig. Saa fortalde nu Kongen, der forneffnde Mester Alexander kom til hannem,

[38] huorledis at hand haffde dissimellem kommen ihu oc offuerueyet, oc randsaget met sig selff de sidste Ord, som hand saa aluorligen haffde talet met hannem, oc der offuer haffde nu endelig besluttet oc fortaget sig, [37] At hand for samme Sag skyld, vilde vdi egen Person ride der hen, som hand begerede, saa snart denne Jact, som nu allerede vaar begynt vaar fuldend.

[39] Der nu Kongen dette haffde talet, reed hand hen vdi Jacten, det at fuldkomme, huor forneffnde Mester Alexander fulde hans Mait. bag effter, oc lod aldrig aff at vere stedse hos hans Mait. oc vaar ingen Menniske flere hos hans Mait. vden hand oc en ved naffn Hans Hammeltoun, hans Maiestats Staldmester, Thi alle de andre hans Maits. Hoffsinder vaare langt før vdreden paa Jacten, oc hans Mait. vaar bleffuen langt tilbage effter hans Hoffsinder oc Folck, Oc det aff hans Mait. met Forsæt giort, paa det hand skulde bliffue lidet tilbage, oc ene tale met forneffnde Alexandro, som før sagt er.

[40] Denne Jact varede fra Klocken vaar 7 om Morgenen, oc til den vaar 11 oc der offuer, huilcket vaar en aff de største oc lengstuarende Jact, som hans Mait. haffde nogen Tid veret hos, huilcken gantske tid offuer forneffnde Mester Alexander vaar mesteparten hart bag ved Kongen, Oc vaar der aldrig saa en ringe Forhindringe eller Fortøffuelse, som forfaldt vdi den Jact, at Kongen bleff stilstaaende, men forneffnde Mester Alexander glemte icke at huiske vdi Kongens Öre, formanende hannem paa det allerflittigste, at hans Maiest. vilde haste til at giøre ende paa Jacten, paa det hans Mait. kunde diss mageligere siden hen ride til forneffnde S. Hans By.

Der Raabuckene vaare nu slagne, tøffuede icke Kongen at besee, huorledis met Diurene bleff handlet, som hans Mait. vaar van til at giøre, [42] men tog neppelig stunder til at stige fra sin Hest, oc bie effter en frisk Hest skulde komme, som hand skulde ride hen paa, [43] effterdi at hans Hest som hand sad paa, vaar aff den languarende Jact meget Træt, men forneffnde Mester Alexander vilde icke tilstede, at hans Maiestat maatte bliffue saa lenge der i Lunden, der som Diurene vaare slagne, indtil en frisk Hest

kom, huilcken vaar allerede bud effter, dog alligeuel det vaar icke en halff fierding veys imellem Steden som Diurene vaare slagne, oc at Kongens Stald, som hans Heste vaare vdi, [45] men met idelige Byncken og Beden kom hand Kongen til at sætte sig paa den samme Hest igien, huilcken hand haffde brugt den gantske dag i Jacten, Saa at hans friske Hest, som vaar tilred at komme til hannem, maatte mere end en stor Miil løbe vdi fuld rend, før end den kunde naa hannem paa veyen. [46] Kongen tøffuede icke saa lenge, at hand fick sit Verie met sig, [47] ey heller til at Hertugen oc den Greff von Mar, oc andre flere Hermend, som vaar i følge met hans Mait. vdi Jacten kunde skiffte deris Heste, Alleniste sagde Kongen til dennem, at hand vilde kun ride til S. Hans By, at tale der sammesteds met den Greff von Gourie, oc sagde, hand vilde komme tilbage igien før Afftenen. Huor paa nogle aff hans Hoffsinder met hast ride tilbage til Falckland, at skiffte deris Heste, oc kunde icke naa hans Mait. igien, før hand vaar paa 4 mijl nær S. Hans By. [50] En deel aff Kongens Folck ride fort met deris Heste saa trette som de vaare, Aff huilcke nogle maatte staa fra deris Heste paa Veyen, Oc haffde de icke beedet oc giffuet deris Heste Foer paa Veyen, da haffde de icke kunde boret dennem hen til forneffnde S. Hans By. Men Kongens Tiener endog de ingen Befalning der paa haffde, dog hastede de saare at følge hans Mait. menendis at hand derfaare drog til S. Hans By, fordi at hand vilde lade fange Mester von Oliphant, som stacket siden vdi Angus Herredom haffde giort nogen wmilde Gierninger, huilcket at straffe de meente, at deris Herre haffde derfor taget sig denne Reyse offuer.

[51] Men forneffnde Mester Alexander, der hand saae, at Hertugen oc den Greff von Mar, oc andre Hoffsinder, fick deris friske Heste, paa det de kunde naa Kongen paa Veyen, [53] Begerede hand aff hans Mait. paa det alleraluerligste oc flittigste, at hand vilde sige oc befale sit Folck, at effterdi hand haffde i sinde strax at vilde drage tilbage igien, den samme Afften, som før er sagt, at det giøris icke behoff, de skulde følge hannem, [54] Oc besynderlig siuntis hannem gaffnlig oc nyttig at vere, at hans Mait. vilde

forbiude Hertugen oc den Greff von Mar, at de icke skulde følge hans Mait. Oc at hand skulde tage kun 3 eller 4 aff hans egne gemein Tiener met sig, forgiffuendis, At der som nogen aff Adels Personerne skulde vere i følge met dennem, hand kunde icke forsuare det, men at de skulde giøre den gantske Sag oc Handel til intet. [55] Huor til hans Mait. met vreder Tale suarede hannem oc sagde, at hand icke vilde vantro Hertugen eller den Greff von Mar, vdi en større Sag oc Handel, som dette kunde vere, Oc kand hand icke forstaa huad Hinder eller Forfang nogen mand kunde giøre dennem der vdi, [58] Men disse sidste Ord oc Tale, som forneffnde Mester Alexander haffde, gaff Kongen Aarsage til nogen Suspicion oc Efftertancke, huad denne Handel kunde vere, [59] oc mange oc atskillige Tancker begynte at bethee sig oc opstige i hans Hu oc Sind, Men aldrig faldt hannem nogen Tancker ind, eller kunde haffue nogen mistancke, at der skulde noget ont eller wbilligt fortagis aff denne vnge Adels Person imod hans Mait. Person eller Liff, met huilcken hand haffde veret tilforne saa vel bekiend, [61] Lige som oc forneffnde Mester Alexander stacket tilforne haffde bedet oc begeret at vilde veret en aff de tu Adels Personer oc Junckere, som skulde tage vare paa hans Maits. Kammers, [63] Men paa det sidste begyndte Kongen at tencke oc speculere paa denne Mester Alexanders Person, [64] At Greffuen hans ældste Broder haffde saa strengeligen oc haardeligen omgaaes met hannem, at hand, som en vng Adels Person, begaffuet met høye Aand oc Sind, haffde deroffuer taget sig saadanne gremmelse til, at hand deroffuer vaar kommen i en Hendelse oc Forbistrelse, huilcket saa at vere Kongen tyctis ocsaa vel vdaff hans wseduanlige Skickelse oc selsom facter, huilcke hand brugte den gantske tid offuer vdi Jacten, Ja ocsaa vdaff forbemelte hans wtrolige Beretning nocksom beueget vaar til at haffue saadan Mening oc Tancker om hannem, [65] Huorfaare Kongen tog Aarsage til at giøre Hertugen deelactige vdi denne gantske forneffnde Sag, oc vdspurde gantske flittigen aff Hertugen, huad hannem vaar vitterligt om denne vnge Person hans Natur oc Skickelse, [66] (effterdi Hertugen haffde denne Mester Alexanders Søster tilforn til sin Gemahl),

[68] om hand nogen tid haffde fornummet aff hannem, at hand skulde vere vndergiffuen oc beladen met saadan høy Forryckelse, Thi hans Mait. sagde hans Mening obenbarligen vd for Hertugen, thi hand troede visseligen, at den vnge Person vaar icke ret ved sig selff. [70] Dog huor om altingest vaar, begerede hand at Hertugen skulde icke vnderlade, at følge hans Maiestat til det samme Hus som det Liggendefæ vaar vdi. Hertugen forundrede sig meget om denne Sag, som Kongen haffde giffuet hannem tilkiende, huilcket siuntes for hannem meget selsomt oc vnderligt at vere; [69] Dog sagde Hertugen til Kongen, at hand vdi sandhed haffde aldrig fornummet aff samme Adels Person nogen Beteelse til saadan Forryckelse, [71] Men forneffnde Mester Alexander actede denne lønlige Samtale som Kongen oc Hertugen haffde imellem dennem, tenckte at det vaar vist om hannem, [72] kom derfor til Kongen, [73] oc begerede inderlig oc aluorlig at hand skulde icke kundgiøre denne Sag for nogen leffuendis Mennisker, [75] ey heller lade nogen gaa met sig paa den sted som hand vilde føre hans Mait. alleniste vden hans Mait. selff, indtil saa lenge hans Maiestat haffde først seet den Mand oc det liggendefæ. [76] Huor til Kongen halffleende suaret, at hand icke ret vel viste at omgaaes met Penninge dennem at telle, [77] oc derfaar giordis vel behoff, at hand haffde nogen met sig, som kunde hielpe hannem der vdi.

[78] Mester Alexanders igiensuar vaar, at hand ingen vilde tilstede for det første at see det, vden Kongen selff, men der effter maatte hans Maiestat siden lade see det, huem hand vilde. [79] Saadanne Ord oc tale komme hans Mait. dis mere til at tencke, at der maatte vist vere nogen Forræderlig paafund oc handtering paa ferde, effter at saa mange oc atskillige tancker faldt hannem vdi sinde, [81] kunde hans Mait. dog icke beslute hoss sig nogen visse Tancker her om, men hand reedt fort paa hans fortagen reise, imellem haabe oc mishaabe, oc bluede sig ved at fortencke nogen (effterdi hand viste hans Samuittighed at vere fri oc reen) vden hand haffde funden nogen visser grund her paa. Diss imellem lader icke forneffnde Mester Alexander aff til at formane oc anholde hos Kongen, at hans Mait. vilde ride faster, Endog hans

egen Hest kunde neppelig følge med hans Mait. Oc det fordi hans Hest vaar bleffuen træt oc mødig af den lange Jact, som hand vaar vdi, oc haffde følget Kongen effter.

[82] Men der Kongen vaar kommen kun thu Miil bort fra Falckland, tøffuede forneffnde Mester Alexander oc bleff en liden stund tilbage fra Kongen, oc sende sin anden Tiener, [83] Andreas Ruthuen, at hand met all hast skulde ride hen til S. Hans By, oc kundgiøre hans Broder, at Kongen vaar nu allerede kommen paa veyen til at komme did. [85] Oc da Kongen vaar nu kommen paa en Miil nær til forneffnde S. Hans By, sagde forneffnde Mester Alexander til hans Mait. at hand vilde ride for vd met det allersnariste, [86] oc giffue Greffuen hans Broder tilkiende om hans Maiests. tilkompst. Oc der hand kom nu til hans Broder, huilcken som vaar siddendis offuer sit Maaltid, [87] oc lod sig intet mercke at hand viste noget aff Kongens tilkompst, før end Mester Alexander lod sige hannem det. Dog alligeuel at hans thu Tienere vaare sendt tilforn til hannem, til at giffue hannem aduarsel derom, som før er sagt. [88] Oc strax effter Mester Alexanders hans Broders beretning, stod hand strax op fra Bordet, oc befalede alle hans Tiener og Venner, at de skulde gaa met hannem, [89] oc møtte Kongen som vaar der ankommende, [90] oc haffde hand met sig 80 Personer, som met hannem møtte hans Mait. vden for Byen ved den grønne Platz. [92] Kongens Folck, som hand haffde met sig, vaare icke flere end 16 Personer. oc haffde alle ingen Waaben hos sig, vden deris Verie; Ja, de haffde icke saa meget som deris Daggerte omkring dennem.

(III.) [19] Kongen tøffuede vel en time lang effter hand vaar kommen i forneffnde Greff von Gouries Hus, vdi forne. S. Hansby, før end hans Mait. fick mad. Men at det varede saa lenge met Maaltid, oc at der bleff saa lidet redet til Mad, bleff det aarsaget der met (som de forgaff) at hans Maiestat vaar kommen did saa hastig oc wforuentende.

[20] Vdi midlertid spurde Kongen Mester Alexander at, naar det vaar tid, at gaa til det lønlige Hus oc besee det som hand haffde beret for hannem tilforn. [21] Da suarede hand, at altingest vaar

vist nock, men det giøris icke endnu paa en time om behoff at haste sig der til, førend hans Maiestat haffuer fuldend sit Maaltid, [22] Oc begerede at Kongen vilde afflade at tale til hannem, ey heller lade nogen see, at hand huiskede til hannem vdi hans Broders næruerelse, huilcken haffde fornummen hannem at haffue verit borte den gantske Morgen, huor aff hand kunde giøre sig Tancke, huad denne Sag kunde betyde. [26] For denne Aarsag skyld holt Kongen sig til Greffuen oc met hannem snackede oc talede om atskillige Sager, men hans Mait. kunde ingen fuldkommen oc rictige Suar eller beskeed faa aff hannem igien, men halffue ord oc wfuldkommen Tale oc Sententzer.

[27] Der nu Kongen haffde sæt sig til Bords, stod forneffnde Greffue for Bordet vdi store dybe Tancker, met nedslaget Ansict, oc huiskinde tit tilbage offuer hans Skuldre, nu til den ene, nu til den anden sine Tienere, oc gick tit oc offte vdi Kammersit, huilcken Form oc Skickelse hand vdi lige maade brugte før end Kongen haffde sæt sig neder til Maaltid, [29] men foruden nogen mild og venlig Tiltale, huercken til at bede hans Mait. vere velkommen, eller at tractere hannem som tilbørlig haffde veret. [30] Men Junckerne oc andre hans Maits. Hoffsinder stode omkring Bordet, oc icke begerede at holde Maaltid, men effter deris Seduane varede paa, fra det første hans Mait. sætte sig neder til Bords, oc den første Ret vaar opdragen, indtil saa lenge hans Mait. haffde nær giort Maaltid, igien, [31] Oc da besckickede Greffuen dennem selff vd til Bords, vdi en Sal, huor de skulde faa Mad, men hand selff icke vilde sætte sig til Bords met dennem, men gick tilbage igien, oc stod stille tiendis ved enden aff Kongelig Maits. Bord, som hand stod tilforn. [32] Der Konningen det formerckede, begynte hand at handle oc tractere Greffuen venligen oc ydmygeligen, oc forundrede sig at hand icke vaar bleffuen hos de andre Herremend, hans Giester, dennem at tractere, der som hand haffde sæt dennem til Bords. [33] Vdi midler tid vaar Kongen nu færdig til at staa op fra Bordet, oc alle hans Hoffsinder oc Tienere vaare vdi Salen offuer maaltid, [34] stod forneffnde Mest. Alexander bag hans Mait. ved Bordet, rørde sactelig ved

hans Mait. oc huiskede i hans Öre, oc sagde, nu vaar tiden til at gaa, [35] men hand vilde gierne tilforne vere aff met Greffuen hans Broder, oc fordi begerede at Kongen vilde sende hannem vd til den Sal, til at tractere de andre Herremend, hans Giester der. [37] Der faare begerede hans Mait. engang at Dricke, oc met venlig Ord oc Facter sagde til Greffuen, [38] At dog alligeuel hand haffde nu veret vden Lands, oc der haffde seet fremmet Skick oc Maneer, huorledis mand skulde tractere Giester, [39] dog vilde hand lære oc vnderuise hannem den Skotske viis oc Fatzon, effterdi hand vaar en Skotskmand, oc effterdi hand haffde nu glemt at dricke hans Maits. velkoms Skaale til, ey heller haffde hand sæt sig hos sine Giester til at tractere dennem, Saa vilde nu Kongen derfor selff dricke hannem Velkoms Skaale til, [40] begerede at hand siden vilde tildricke oc bringe Giesterne den vdi Salen, oc lade den gaa omkring iblandt dennem, oc bethee dennem Velkommen vdi hans Maits. Naffn.

[41] Der nu forneffnde Greffue vaar vdgangen af Salen met denne Skaal, [44] stod Kongen op fra Bordet oc begerede aff Mester Alexander, at hand vilde kalde paa Hr. Thomis Erskin til at gaa met dennem, huilcket Kongen begerede, paa det hand diss tryggere kunde følge hannem, [45] men Mester Alexander sagde at hans Maiestat skulde ingen ting skøtte, der giordes huercken en eller thu behoff som Kongen begerede at tilsigis, alleniste anholt, at hans Mait. vilde biude at ingen skulde følge dem. [46] Oc effter saadan Tilsagn opstod hans Kongelige Maiestat allene fra Bordet, oc met forneffnde Mester Alexander kom vdgaaende aff det Kammer, som hand haffde faaet Mad vdi, oc gick igiennem Enden aff Salen, huor Herremendene holdt Maaltid vdi, [47] Oc de gick op aff en Vindeltrap, oc siden igiennem tre eller fire høye Kammers, huor forneffnde Alexander alleuegne lucte flitteligen til effter sig huer Dør, som de gick igiennem, oc met it mild oc blid Aasiun oc leende Mund, oc sagde, At hand viste vel, at hand haffde hannem nu vel foruaret, indtil paa det sidste, at Kongen gick giennem tre eller fire Hus, oc alle Dørre bleff vel tilluct effter hannem, [48] kom hans Mait. vdi et

lidet Læsekammers, huor hans Mait. saa staaende icke en bunden Mand men en fri oc ledig Mand, som saa fryctactigen vd, oc haffde en Daggert hengende ved hans Belte, Oc Kongen vaar neppe kommen ind vdi det lille Kammer, [49] førend forneffnde Mester Alexander, some gick bag effter hannem, slog samme Kammers Dør vdi Laase, Oc vdi samme Stund met hans Ansicts Forandringe, sætte sin Hat paa sit Hoffuet, [50] oc drog vd den Daggert, som hengde ved den Mands Belte, oc holt Spitzen der aff til Kongens Bryst, oc sagde; [51] At hans Mait. maatte nu vere vdi hans vold oc vilie, hand vilde nu tractere hans Maiestat som hannem got siuntis, suærendis met mange gruelige oc forfærdelige Eeder, [52] At der som Kongen raabte it Ord, eller lod it aff Vinduerne op, til at see vd aff dennem, denne Daggert skulde strax gaa til hans Hierte, [55] Oc sagde ydermere, At hand vaar nu viss paa, at hans Samuittighed vaar meget besuæret for det Mord, som hand haffde beganget mod sin Fader. [57] Kongen forundrede sig aff saadan en hastig Forandring, [58] oc stod der bar, foruden nogen Verie eller Vaaben vden alleniste hans Jacthorn, omkring sin Hals, huilcket hand icke haffde fanget Stunder til at legge fra sig, oc stod vdi saa maade imellem tu Forrædere, som haffde soret hans Død, oc forneffnde Mester Alexander stod met en vddragen Daggert, som sagt er, oc hans Verie ved hans Side, [59] men den anden stod skelffuende, mere lig en fordømt til Døden, end lig nogen Mand som skulde fuldbringe saadan en fortagen onder Gierning. [61] Da begyndte Kongen at tale til forneffnde Mester Alexander, oc hannem tilkiende giffue, huor skreckeligt oc vederstyggeligt det vaar til at befatte sig met hans Maits. wskyldige Blod; [63] Affirmerede, at det icke bleff wstraffet oc heffnet, effterdi Gud haffde giffuet hannem Børn oc gode Vndersaatte, Oc om der vaar ingen aff disse til, saa skulde Gud alligeuel opuecke Stock oc Steen til at straffe saadan en vederstyggelig Gierning, Oc bekiende for Gud i Himmelen, [66] at hand haffde ingen Mangel paa sin Samuittighed, for hans Faders Døds oc Executions skyld, [68] fordisaa, at den tid hans Fader bleff affliffuet, vaar hans Mait. kun vnger, oc icke kommen til skellige Alder,

oc vaar regeret aff en hob som paa den tid bekymrede baade hannem, oc alle de andre vdi Landet, [70] Oc dertil, alt huad giort vaar imod hans Fader, det vaar giort oc fortagen ved Lowsens oc Rettighedens Ordning oc Process; Oc begerede hans Mait. at Mester Alexander vilde gaa til sin Samuittighed, oc vilde selff vere en vidne her vdi, [71] huor til hand altid siden den Gierning vaar giort haffde handlet oc giort imod alle hans Affkomst, Oc icke alleniste haffde hand Restituerit dennem til alle deris Jordegods, oc til deris fordum ære oc Dignitet, [77] Men oc desligeste haffde hand saa at sige, som it Barn vdi hans Skiød, opfød oc holden tre aff hans Søstre, som vaare betroet dagligen at tage vare paa hans Maits. høy Elskelig Dronning vdi hendis eget Kammers, [78] Oc ydermere sagde Kongen til hannem, oc lagde hannem for, de store oc skrecklige Anfectninger oc Fryctactighed, som skulde følge effter saadan Gierning, vdi hans Samuittighed; [80] Oc besynderlig faareholt hans Maiestat hannem, den Gudfryctige Mand, Mester Robert Rollock, hues Discipel Mester Alexander haffde veret, oc sagde til hannem vdi Sandhed, at forneffnde Mester Roberts Siel engang skulle anklage hannem, at practicere oc fortage saadan en wmild, wnaturlige oc Tyranniske Gierning. [84] Oc Kongen loffuede oc tilsagde, offuer alt paa hans sande oc Kongelige Ord oc Løffte, At der som hand nu vilde spare hans Liff oc Leffnet, oc tilstede hannem, at hand maatte gaa fri vd igien, at hand aldrig vilde sige eller obenbare det igien for noget leffuendis Creatur, huad dennem imellem haffde veret, vdi denne Handling paa denne tid, Oc aldrig tilstede hannem nogen Skade eller Straff at skulde offuergaa, for denne Sags skyld. Men Kongen vaar saare befryctendis, at hand icke kunde sla sin Lijd til, eller forhaabe nogen Respit til at vndkomme vdaff hans Hender, effterdi hand haffde saadanne wmilde Facter oc Lader paa sig, oc at hand foruden all Reuerentz stod for hannem, met hans Hat paa sit Hoffuet, aff huilcke hans Lader, Kongen kunde icke andet foruente end yderste wmildhed oc Vold.

(IV.) [4] Men effter denne hans Maits. Tale, siuntis forneffnde Mester Alexander at haffue veret noget bedre til sinds, oc bedre

tilfreds stillet, tog derfaare sin Hat aff sit Hoffuet igien, soer oc Affirmerede, [7] at hans Maits. Leffnet skulde bliffue befriet, der som hans Mait. vilde holde sig stille, oc ingen Tumult eller Raab fra sig giffue, oc sagde, [8] At hand vilde hente Greffuen hans Broder ind at tale met hans Mait. [9] Huorpaa Kongen atspurde hannem, huad Greffuen hans Broder vilde hannem (effterdi at hans Maits. Liff skulde vere nu befriet, som hand haffde loffuet oc tilsagt); De kunde icke haffue stor Gaffn aff at giemme saadan en Fange hos dennem. Mester Alexander suarede alleniste hertil, At hand kunde nu icke sige hans Mait. mere der aff, vden at der som hans Mait. vilde bære sig stille at, saa skulde hans Liff oc Leffnet vere sparet oc beuaret. Huad noget andet belanget vaar, det skulde Greffuen hans Broder, huilcken hand gick nu vd effter, hans Maiestat ydermere berette, naar hand kom ind. Oc i det hand vaar gaaendis vd at Dørren, at hente hans Broder som hand faaregaff, [18] vende hand sig omkring igien til den Mand, som stod i Kammersit, sigendis disse Ord til hannem: 'Jeg giør dig Vectere til at tage vare paa Kongen, til jeg kommer tilbage igien, oc see til at du tager vel vare paa hannem, paa din egen Fare'; [19] Oc til Kongen sagde hand, 'Eders Mait. faar at giffue sig tilfreds, at haffue nu denne Mand til eders Varetagere, indtil saa lenge jeg kommer tilbage igien.' [20] Oc met saadan Ord oc Tale gick hand vd oc lucte Dørren flux til effter sig, oc lod saa Kongen oc den Mand vere tilsammens allene vdi Kammerset; [21] huilcken Mand hans Mait. atspurde om hand vaar allene der til bestilt, at hand skulde fuldkomme dette Mord paa hannem denne gang, oc huor vit hand haffde veret deelactig vdi Raadet om dette Forræderi; [23] Huilcken met skelffuendis Røst oc fryctactige Tale suarede, At den Almectigste Gud skulde vere hans Dommere og Vidne dertil, at hand aldrig vaar deelactig giort vdi denne Sag, eller viste aldrig noget der om, men at hand vaar Profoss oc imod hans vilie sæt der ind, oc saa Dørren tilluct for hannem stacket tid tilforne, førend Kongen vaar indkommen. Oc all den stund at forneffnde Mester Alexander stod truendis hans Maiestat, da stod denne Mand skelffuende oc beffrende,

oc bedende denne M. Alexander for Guds skyld, oc met anden høy Paamindelse, at hand icke skulde befatte sig met hans Mait. ey heller giøre hannem nogen skade, men effterdi at forneffnde Mester Alexander, før hand gick vd, [24] haffde kommet hans Mait. til at suære, at hand skulde icke raabe, ey heller oplade nogen aff de Vinduer, [26] saa befalede hans Mait. forneffnde mand at hand met hans Haand skulde oplade it aff Vinduerne, [27] huilcket hand oc vdi all Redebonhed giorde, Oc endog hand vaar sæt der ind til at bruge Vold imod Kongen, [28] saa omuende alligeuel Gud hans Hierte oc Sind, paa den tid, at hand maatte vere en Tienere oc Træl vdi hans Maits. Fendsel.

[31] Midlertid der Kongen vaar nu vdi denne Fare oc Forræderi bested, oc ingen aff hans Maits. egen Folck oc Hoffsinder viste vdi Verden huor hans Maiest. skulde vere, [32] begynte hans Maits. Folck oc Hoffsinder at staa op fra Bordet, effter deris Maaltid vaar nu giort vdi Salen, huor forneffnde Greff von Gourie vaar næruerende samme tid hos dennem, [33] Kom der en aff Greffuens Tienere hasteligen indgaaendis til Greffuen oc sagde foruist oc i Sandhed at vere, at Kongen vaar allerede vdreden offuer den grøne Platz, huilcket Greffuen gaff de Herrer oc andre hans Maits. Hoffsinder oc Tiener tilkiende, som vaare ankommen met hans Mait. [36] Huor offuer de begaff dennem allesammen hasteligen oc snarligen vd for Porten, Oc nogle aff hans Maits. Tienere atspurde Porteneren, naar Kongen vaar vdreden. [38] Porteneren suarede oc sagde vdi Sandhed, at Kongelig Maiestat vaar icke endnu vdkommen, For huilcket Portenerens Suar forneffnde Greff von Gourie bleff suarligens vred, oc saae ilde paa hannem, oc sagde, 'Du est kun en Løgnere,' oc hand vende sig om til Hertugen oc til den Greff von Mar, oc sagde til dennem, At hand skulde strax forfare det Sandhed, huor Kongen vaar; [42] Oc der met løb hand vd offuer Gaarden oc gick op aff en Trappe. Men hans Mening oc Erende vaar kun alleniste at hand kunde komme i tale met hans Broder, som siuntis vdi Sandhed saa at vere, om alle omstende oc Leylighed; Thi hans Broder som før er sagt, haffde paa den samme tid ladet Kongelig

Maiest. oc den Mand vdi det lille Laasekammers tilhobe, oc vaar hasteligen løben fra dennem neder at Trappen. Strax der effter kom forneffnde Greff von Gourie tilbage igien løbendis til den forreste Port, som de Herrer oc Hoffsinder stod tøffuende, vdi stor Forundring, [44] Oc hand sagde til dennem, at Kongen foruist vaar lenge siden vdreden aff den bageste Port, oc der som de icke skyndede dennem met all hast, da kunde de icke vel naa hans Mait. [46] Oc der met sætte de dem paa deris Heste, oc effter Greffuens Ord oc Beretning, ilede hen vd den Vey til den grøne Platz, alle raabende effter deris Heste, [48] Oc der de nu gick (huilcket skeede aff Guds synderlig forsiun) ret neden under forbi it aff de Vinduer, vdi samme lille Laasekammers, huor Kongen vaar vdi, [49] Oc forneffnde Mester Alexander vaar dissimellem met all hast nu indkommen igien til Kongen, oc met vdstracte Arme, vdi en tuifflactige oc vnderlig Skick oc Maneer, oc sagde, [51] at hand det icke kunde bedre, hans Mait. skulle nu endelig dø, [53] oc bød saa Kongen it Hosebond, met huilcket hand skulle binde sine Hender, suærende, at hand skulde nu dø bunden. [54] Kongen suarede til dette Ord 'Bunden', oc sagde, At hand vaar Barnfød en fri Konge, oc vilde ocsaa dø en fri oc wbunden Konge. [55] Tog hand derfaare fat paa hans Maits. Hender, oc vilde binde hannem. Men Kongen sled sig snart løs igien aff hans Hender. Men Mester Alexander greb til sit verie met sin høyre Haand. Da tog Kongen fat paa forneffnde Mester Alexanders høyre Haand met sampt sit verie, oc met den venstre Haand greb han hannem ved Struben, oc M. Alexander i lige maade fick fat paa Kongen met hans venstre Haand ved Halsen oc fick thu eller tre aff sine Fingre i Kongens Mund, til at forhindre hannem, at hand skulde icke raabe.

(V.) [37] Der de nu brødis met hinanden, slebte Kongen hannem met mact til Vinduet, huilcket hand haffde kommet den Mand til at oplade tilforn, [39] oc i det samme neden for det vindue vaar alle Kongens Herremend oc Hoffsinder fremgaaendis, oc forne. Her von Gourie met dennem, som før er sagt; [38] Oc Kongen vende den høyre side aff sit Hoffuet, oc sin høyre Albuge vd

at Vinduit, raabte høyt oc sagde: 'Disse Forrædere de ville myrde mig'; Hues Røst Hertugen oc den Greff von Mar oc de andre Hoffsinder kiende strax. [41] Men der forneffnde Greff von Gourie altid spurde dennem at, huad det betyde, huad det vaar, oc lod som hand aldrig viste noget her aff, eller haffde hørt eller seet hans Mait., eller fornummet hans Røst, [40] De gick alle strax met hast tilbage igien, oc trengede ind at Porten igien. [42] Hertugen oc den Greff von Mar løb omkring i Gaarden, oc søgte at komme op aff den samme Trappe, som Kongen gick op at, [43] men forneffnde Greff von Gourie oc hans Tienere gick en anden Vey op aff en Vindeltrappe, huilcken Dør tilforn vdi mange Aar haffde standet tilluct, oc nu vaar opladen, som det siuntis alleniste for dette Forræderi skyld. [46] Oc dissimellem Kongen saa brødis oc stride met forneffnde Mester Alexander, haffde hand førdt oc vdslept hannem met mact vdaff det Laasekammers, [47] hues Dør hand vdi hastighed haffde ladet stande oben, den tid hand kom sidst ind igien, [46] oc Kongen haffde nu met stor mact oc megen Arbeyde faaet forneffnde Mest. Alexanders Hoffuet under sine Arme, oc bucket hannem ned paa sine Knæ, dreff Kongen hannem tilbage igien met mact til Dørren af samme Vindeltrappe. [48] Oc der hans Mait. tractet effter at vilde vrie hans Verie aff hans Haand, oc der met at vilde myrd hannem, oc siden kast ham neder aff samme Trappe, [49] i midlertid stod den anden bag Kongen, men intet giorde hand, vden det vaar gantske lidet, thi hand stod skeluende; [51] Men Her Hans Ramsai, effter at hand saa vel som de andre hans Hoffsinder, som haffde hørt hans Maits. Røst oc Raab, viste ingen ret Vey, huor hand kunde faa Indgang til Kongen, oc hand leete saa omkring, da hitter hand til rette Lycke paa den Vindeltrappis dør som vaar oben, [52] oc løb der op at, til det Öffuerste, oc kom ind i det Kammer, oc finder Kongen oc forneffnde Mester Alexander der inde tilsammens. [53] Der bemelte Hans Ramsai det nu saa, stack hand forneffnde Mester Alexander tre Gange met sin Daggert. [55] Diss imellem sneg sig den anden Mand, som vaar indsæt vdi det Kammers, der fra, oc kom sin kaas. [54] Kongen holt stifft

om hans Hoffuet, som hand haffde fattet, Oc holt hannem tæt op til sig, Oc strax der effter fick hans Mait. hannem fat ved Skuldrene, oc støtte hannem neder at Trappen; Oc vaar hand nepplige støt vd at Dørren, før hand bleff møt aff Her Thomis Erskin, oc Her Hew Hereis, som vaar nu oc opkomne ved forneffnde lønlige Trappe, huor de der giorde en ende met hannem, oc slog hannem ihiel. [57] Her Thomis Erskin, hand vaar bleffuen noget tilbage, effter Hertugen oc den Greff von Mar, som vaar løben omkring den anden Vey til at søge Kongen. Oc Aarsagen vaar, at hand vaar bleffuen tilbage effter dennem, fordi at der hand hørde Kongen hans Herris ynckelig raab gav hand sig i Fare, met forneffnde Greff von Gourie, nedre paa Borregaarden, oc fick hannem fat ved Struben, [58] oc kaste hannem neder for sine Fødder, oc vilde haffue stucket hannem ihiel, men hand haffde ingen Daggert hos sig, oc Greffuens Tienere befriede Greffuen vdaff hans Hender den gang, Oc vdi saa maade vaar Her Thomis forhindret, at hand bleff saa tilbage oc miste hans andre Selskaff, [61] Men han hørde forneffnde Her Johan Ramsajis Røst offuen paa den Vindeltrappe, som raabte oc kallede paa en anden aff Kongens Folck, ved naffn Her Hew Hereis, oc en anden Tienere som gick hos hannem, [62] oc løb saa op at samme Trappe, oc som før er sagt, møtte forneffnde Alexander paa Trappen, [63] huor de strax sloge hannem ihiel. Oc vaar forneffnde Alexanders sidste Ord oc Tale kun, [64] 'O ve, o ve, ieg vaar icke Aarsag til denne Handel.'

Men effter det vaar nu giort, kunde icke forneffnde Her Thomis, Her Hew oc den anden Tiener, saa snart komme op til Kammerset, vaar Greff von Gourie, snarer end de kunde faa Dørren tilluct, hart effter dennem, huilcken haffde af beraad Hu giffuet sig op at den lønlige Vey, som før er sagt, oc kom trinende først ind [67] met it vddraget Verie i huer Haand, oc en Stormhue paa sit Hoffuet, oc haffde i følge met sig 7 hans egne Tienere; huer en aff dem haffde en Daggert oc Verie i Haanden, [68] oc raabte met høy oc skreckelig Raab, suærende, at de skulde alle dø som Forrædere.

[69] Imidler tid vaar Kongen stille vdi Kammerset, oc der hand saae, at den Greff von Gourie kom vdi saa maade op vdi Kammerset met thu dragne Verie i sine Hender, oc hans Mait. haffde ingen Verie eller Vaaben hos sig, [70] begynte hans Mait. at lede effter Mester Alexander Verie, huilcket vaar falden fra hannem den tid hand bleff skøt vdaff Dørren; [71] Men Kongens egen Tienere vilde icke tilstede hannem, at han skulde komme frem met dennem, men de vilde, at hans Mait. skulde bliffue stille i forneffnde Laasekammers, huor de lucte Dørren til for hannem, [73] Oc forneffnde Her Hans Ramsai, Her Thomis Erskin, Her Hew Hereis, oc den Tiener ved naffn Vilssøn, effter at de haffde stucket deris Herre oc Konge lidet vdaff Veyen, saa gick de frimodeligen oc dristigen frem imod forneffnde Greff von Gourie, som haffde 7 hans egen Tienere met sig, Oc der de nu paa begge sider, met forfærdelige Hug stridede met huerandre, Saa vaar det alligeuel Gud vel behaget til at giffue hans Maits. Tienere Seyeruindinge offuer forneffnde Greff von Gourie; [77] Thi hand bleff oc aff forneffnde Her Hans Ramsai hiertstucket, oc døde saa braadeligen hen foruden nogen Tale eller Guds Paakaldelse om Naade vdi hans sidste, [78] Oc de andre Greffuens Tienere vaare ocsaa dreffuen vd neder at Trappen igien, oc bleff den meste part aff dennem ilde forvundet oc saargiort, [80] lige som oc forneffnde Her Hans Ramsai, Her Thomis Erskin oc Her Hew Hereis bleff ocsaa ilde oc saare forvundet. [81] Men all den stund den Strid varede, vaar Hertugen oc den Greff von Mar, oc de andre Kongens Hoffsinder oc Tiener, [82] hos den yderste Dør, aff huilcken hans Mait. gick op at, oc paa samme Dør brød de met stor flid, met en stor Forhammer, huilcken dør oc forneffnde Mester Alexander haffde fast giort, den tid hand gick først op met Kongen til det øffuerste Kammers, [85] Men effterdi at den Dør vaar en sterck dubbelt Dør, oc den gantske Veg vaar ocsaa giort aff store oc stercke Plancker, naar mand slog der paa gaffue det sig effter oc vigte, oc varede vel en halff time, før end mand kunde faa den ene Dør sønderslagen.

(VI.) [7] Huilcke der de kom ind til Kongen (som vaar vden alle deris Forhaabning) oc befinder at hans Mait. vaar saa befriet oc frelset aff saadan stor Fare oc Vaade, oc saae det Principal Forræderi, oc Greffuen selff liggende for hans Fødder, bleff de meget glade, [9] Oc strax der effter falt Kongen neder paa sine Knæ, mit iblant dennem, oc de andre desligeste paa deris Knæ rundt omkring hannem. Begynte hans Mait. met leffuendis Røst oc Stemme, at tacke, prise oc loffue Gud, paa det allerhøyeste oc ydmygste, for den vunderbarlige oc mectige Befrielse, oc den herlige Seyeruinding, hand haffde giffuet hannem offuer sine Fiender, oc sagde, [15] At hand vaar viss paa, at Gud haffde nu friet oc beuaret hannem aff denne store Liffs fare, at vere it Redskaff til, at fuldkomme oc fuldføre her effter nogen større Gierning, til hans Naffns ære, oc til hans Folckis oc Vndersaattis Velfart oc lyckelige Tilstand, som Gud haffde giffuet hannem vnder hans Regimente. [17] Effter denne Tumult oc Oprør som vaar i Byen, der de nu hørde at forneffnde Greff von Gourie, som vaar deris Borgemester, vaar ihielslagen, oc icke viste Leyligheden, huorledis det vaar tilgangen, oc de viste intet aff dette Forræderi, begynte de et Oprør, [21] huilcket varede vel vdi thu eller tre Timer der effter, indtil Kong. Mait. tit oc offte talede til dennem vd aff Vinduerne, oc met hans Haand vinckede at dennem, stillede dennem tilfreds, [22] oc lod hente Bysens Öffrighed, oc de fornemste Mend vdaff Byen op til sig vdi Kammerset, for huilcke hand fortalde all denne forfalden Sags indhold oc Leylighed. [25] Oc hand befalede oc offuerantuordet dem Huset, oc der vdi de forneffnde Forrædere som vaare Brødre, deris døde Legeme, vdi Giemme oc Foruaring, indtil de fick videre Beskeden, huad hans Mait. ville giøre der vdi. [27] Hans Mait. lod ocsaa søge oc besee forneffnde Greff von Gouries Knapsecke oc Klæder, om der kunde findis nogen Breffue eller Skriffuelse huor vdaff hand kunde haffue nogen klar Beskeden om dette Forræderi, Men intet fant de hos hannem, vden en tilsammensyet Pose, aff Pergament giort, [28] som vaar fuld met selsomme Bogstaffue oc Skriffuelser, som mand

bruger til Troldom, oc andre Ord, som de bruger til at besuærge, vdi huilcke Bogstaffue oc Skriffuelse, som det siuntes, hand haffde sæt hans Tillid, tenckendis at hand foruden dennem icke kunde bliffue beskermet, oc derfor hand stedse oc altid haffde baaret denne Skrift omkring met sig. [30] Det bleff ocsaa observerit oc mercket, at de Vunde oc Saar hand fick, aff huilcke hand døde, blødde aldrig en Taar, saa lenge forneffnde Skrifft vaar hos hannem, Men strax som denne Pos bleff borttagen, da strømblødde det, met stor Forundring vdaff alle dennem, som tilstede vaare. [32] Huilcket Forræderi vaar stor Haanhed oc Spaat for det gantske Hus oc Afkomst, som er nocksom obenbaret vdi dette gantske Land.

[34] Oc det begynte nu at bliffue silde om Afftenen, thi Klocken vaar 8 førend Kongelig Maiestat kunde komme vdaff Byen, huilcket den store Tumult, som vaar vdi Byen vaar Aarsage til; Men førend hans Maiestat vaar kommen fire Mile veys fra samme forneffnde S. Hans By, oc vilde hen adt Falckland igien, dog alligeuel det vaar mørckt, Oc vaar paa den gantske Vey ledsaget aff mange oc allehaande Folck, somme til Heste, oc somme til Fods, som gick met hannem, [36] Oc met glædelige Raab oc Skrig frydede dennem aff hans Befrielse. [38] Der vaar it stort Tilløb, den gantske Vge der effter til Falckland, oc siden til Edinburg aff Folcket, vdaff det gantske Lands fire Hiørner, til it Kierligheds Tegn aff hans Vndersaatter, oc gode Hiertelag de haffde til hans Mait., oc aff den Glæde de haffde, at hans Maiestat vaar bleffuen frelset. [39] Huilcket bleff ocsaa tilkiendegiffuet offuer det gantske Land, met Klockerne at ringe, met Frydenfeur paa Gaden vdi Byen oc vdi Marcken paa Biergene, oc met stor Æreskyt, oc smaa Bysser, baade paa Landet oc vdi Søen, oc met alle andre hans Triumph som icke hører vdi denne Tractat vitløfftig der om at tale, Men ville vere met denne simpel oc enfoldig dog sandru Forklaring tilfreds.

INDEX

SK R

Oxford: Printed at the Clarendon Press by HORACE HART, M.A.

